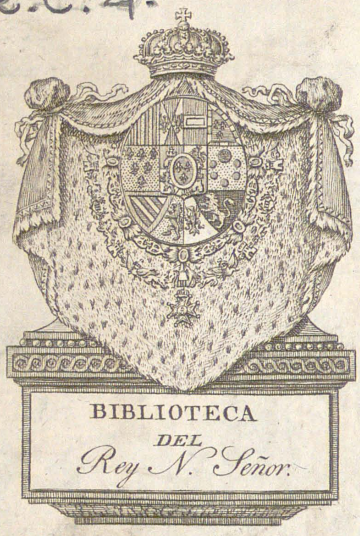
2619

RODERIC

OPUSCUI

181

2.C.4.

BIBLIOTECA
DEL
Rey N. Señor.

VII J 3

181

Arzob. 15

cx. 15.

Opuscula Roderici Episcopi Zamorensis

Tabula tractatuũ et opusculoꝝ huius libri editoꝝ a Roderico Epo Oueten hispano. aplico referendario.

Tractatus edity a Roderico Epo oueten referendario aplico et oratore Seremi dñi regis castelle ad Sanctissi prem. d. Paulũ ppam ijm in quo examinat. an sit liatum appellare a sñia Ro. pontificis non informati ad eũdem bñ informatum et qualiter et perq remedia sñia pape pot retrahi et que supioritas requiritur in appellacõe. folio primo

Tractatus edictus ab eode Roderico Epo Oueten hispano de expediena vtilitate et congruena congregacionis generalis conalij et an hoc tpre expediat ad quieten et pacem ecclie. fo xxxvj

Epistola siue tractatus eusdez Roderici epi Oueten ad quẽdã venerandum religiosum cartusien in quo deplorat turbines et cõmociones hispaniarz et monet ut intendat ad illas sedandas et tandem diffuse agit qñdo et qualiter religiosis liceat curias primapum petere aut eas sequi fo xlv

Tractatus breuis eusdem epi Oueten hispani ad predictum sũmum pontificem an misterium sanctissime trinitatis possit et debeat probari p naturales aut humanas racones. folio lj

Tractatus eiusdem Roderici epi Oueten hispani de arte siue disciplina alendi et erudiendi filios et ceros pueros et iuuenes. folio lxiij

Tractatus questiois ortolanã quia in ortis disputata est inter Reuendum prez Alfonsium Epm Burgen et pdcz Rodericum Epm Oueten. qs horz sensuum sit alto excellencior visus an auditus. et agitur de excellencijs vtriusq sensus folio lxxv

Sermo eiusdem Roderici Epi Oueten coram sũmo pontifice in die ste trinitatis. fo lxxxvj

Oro habita per eundem Epm in Romana curia ob felicem natiuitatem filie primogenite seremissimi et potentissimi pncipis dñi henrici quarti regis Castelle fo xcv

f° xcv

¶ Oratio habita ad Romanum pontificem pii. ij^m^ per eūdē Rodericum epm Oueten de felicissima recuperatione famose ciuitatis et castri de gibraltar sit^a^ in stricto occeani et exitu mediterranei maris et quomodo venit in dedicationem et dominiū eiusdē Serenissimi Regis Hispanie

folio xcix

¶ Sermo habitus coram Nicolao Roman^o^ pontifice per eundē Rodericum epm Oueten in die ap^lo^rū petri et pauli

f°. cvj

¶ Oratio habita coram Roma pontifice pio. ij^o^ in dieta et conuentione mantuana per eūdem Rodericum epm Oueten oratorem eiusdem d^n^i Regis hispanie

f°. c. xiiij.

¶ Sermo habitus coram eodē Romano pontifice pio. ij^o^ in die pentecostes per eundē rodericum epm Oueten hispanū

Incipit tractatus de appellacõe a sñia. Romani pontifices nõ informati ad seipm bñ informãdũ. et disputatur qstio p vtq; ptes. et tandem adducatur ueritas que plibus testimoniis juris diuini ⁊ humani roboratur. declaratur eciam quotuplex sit superioritas et que sit illa que requiritur in appellacõe dedicatus est hic libellus Sanctissimo pri dño Paulo ij. pontifici maximo. edditus a reuerendo pre Rodorico sancij de arevalo vtriusq; juris professore Epo Oueten Applico referendario.

Sanctissimo ac clemẽtissimo pri et dño. d. paulo. secundo diuina puidẽcia sacro sancte romane et uniuersalis ecclie sũmo pontifici. Rodericus. epus oueten post pedum osculabtorum humillem ac subiectam ꝛcomẽdacõz

ad Romanos scripsit vas electionis bñissimus paulus moderna tpõra designans. Sunt mꝓ q̃ querunt suam iustiaz statuere tamq̃ iustiam dei ideo iustie dei nõ sũt subdicti. Nonnulli igr hac mã tempestate temporis querentes suã iustiaz suam facere iustiam dei ut prauorum actuũ suoꝝ impunitatem asse quantur et alĳs suis affectatis passionibus frenat satis ad tantam impudẽciam uessanamq; mẽtis deuenerunt / ut sub uelato colore querendi iustiaz ipãm ueram iustiam cõmittant. Quymo abutentes remedijs pro subleuandis oppressorum q̃ uammmbo a iure optiñ racione muẽtis ad sup pmedum bonorum ꝑno

ccaam ea dampnabilitez
cõcertunt ¶ Et q̃ pro tu-
enda iustiaa salubritez
introdutum ẽ ad eamdẽ
impugnandum iustiaa
afferre conantuz. ut
tamẽ iustiae di nõ subi-
aantur ¶ Primo emz
conati sunt ausu nepha-
rio atq; sacrilego contra
dumm atq; humanu iu-
ris statuta et sꝛõz pr̃m
decreta a sũm pontifi-
cũ consultissima sente-
aa ad futurum ut di-
cunt generale cõaliũ
detestandam appellauo-
mus uocem prorrumpe-
ut que per xp̃i vicariũ
cuuis m terris manus
nõ est iudiaum matu-
re et pnde sunt statu-
ta ad manus tumultu-
ose multitudis cui facile
dissentire cõuenit disa-
enda poaus pfanada
peducant ¶ Multitu-
dnis mg̃ nõ presentis
sed future et mcezte nr̃
faale congregabilis. quo
fit ut ad illud subterfugi
graaa tribunal configi-
ant quod m rerũ natu-
ra nõ est nec speratue
futurũ ut tamdem eoz
excuao que m eos iust-
te statuta sunt tanto
miustius differatuz qn̄-
to diuturnius atq; mez-
aus eaam apud eos sit
idipm consistorium qd̃
appetere bidentur ¶ Pri-
mo q̃ legitima quauis
congregata synodo nllo
pacto itaq; fdc agere
poterant nunc preter-
conalis congregandi sꝛz
impudenti fronte temp-
tare molluntur ¶ Dro-
udit cezte m ca re. fe. record.
d. pius. papa. ij. tuc. f. predecessor. fn
mechato. dicam verius. que a sanctis.

patribus ꝓuisa atq; mea
re statuta sunt dignissi-
ma aprobacone recesiut
decernen nup in conuetu
mantuano ne asentcaꝰ
gestis q; sūmi pontifices
eaam ad futurum cōa-
lium aliq; appellare li-
ceat si de fide catholica bn
sentire se putet. quod
qdem salubertimū decre-
tum ꝑ plurimoꝝ regū
et ꝓnapum aliorūq; po-
pulorꝝ et proumaarꝝ le-
gatos atq; prelatos lau-
datum et receptum est
Lichilominꝰ id ipm quod
ꝑ huiusmoi diffugium
sibi preclusum iudezut
ꝑz aliam prima fronte
faciliorem sed cezte nō mi-
nus pestilenciorem viam
aggredi fatagunt. Nam
a sentecia Romam pon-
tifices nō bene ut mqui-
unt informati ad eumde
bene informādum appel-
lare audent nec ut ayt
putant aplica offendere
decreta quia nō aliū sed
ad se ipm recurrere vi-
sunt. non considerantes
q; q̄maxime ab utero er-
rantes contra matrē oiū
fidelium aplicam sedē
noui uulneris iaculum
mittunt qui in vno eo-
demq; sūmo pontifice.
eodq; supposito duo videt
tribunalia constituere
Dnum videl inferius
dum papa non plene
informatus est. Aliud
superius dum idem ꝑ
bene informatus e. q;
fieret ut tot tribuna-
lia in eo essent et ꝑz
consequns tot appellacio
nes geminari possent
quot informaciones sibi

fieri possent. ¶ Et cum teste
philosopho homo rapax sit
multarum qualitatum atq;
accidentalium formarum
Nec unq; ita papa instru-
tus sit quin magis ac
magis instrui et informa-
ri posset omni tpore
appellare a papa liceret
libusq; vnq; finis esset
¶ Licet igr beatissime pr
pro suma excelencia ac-
mimis ingenii et intellec-
tus tue. S. excelsaq; eig
diuini et humani iuris
sapiencia tam detestande
posicionem dampnatam
satis habeas ut tamen qd
in ea re seruulor tue
S. tenuitas sencat. Ego
presertim qui a teneris
annis sancte huius sedis
honorem atq; reuceren-
ciam diuersis in regio
nibus contra latrantes
emulos pro viribus tue
consueui. ¶ Paucula qda
ex multis redigere scrip-
tis tensiui. ¶ Et ut huius
noue factionis error ma-
nifestius appareat sub
forma qstionis articuli
ipm luadandum puta-
ui ut eius ueritas tanto
luadius videatur quo
que utrumq; dia possunt
apercius cognoscantur
¶ Modum itaq; scolasti-
cum qui seqr obseruabo
¶ Primo quidem q ap-
pellare liceat quatuorde-
cim racionibus mostra-
re cognabor. ¶ Secundo
pro parte negatiua q
ipa veritas e. dicet et
septem moduum racionis
¶ Tercio qstionem veritatis
respondendo addiscam.
ac no nullas conclusiones
liquido elicicam. ¶ Quarto

pro ingemoli mei viri-
bus ad primo obiecta
respondere conabor.

Vtrū a sentēcijs decre-
tisq; sūmi pontifias
ad cūdē appellari possit
Veluti ab eo nō satis
informato ad eumdē
bn informādum.

Quigr appellacō hmoi
valida q̄nymo in cathā
di pncia sit et ideo ad-
mitenda plurimis raco-
nibus probatur.

Primo sic in romano
pontifice qui homo per-
cabilis ē raco ē supior
Appetitus uero sensitiu-
us inferior est q̄nymo
ut in .vij. politicorū uo-
luit phs raco ipa guber-
nat partem sensitiuaz
primapatu politico et a
uli. Cum igr in pnapa-
tu politico liatum sit a
minore ad superiorem.
maxime sibi immediat
et subaltnatum appel-
lare ergo liate appellat
a papa nō informato
et passionato ad eumdē
bene et racōne informā-
tum tamq; ad uerum
et immediatum recte pn
apantem et superiorez.
Si vero raco ipa sdm
alios pnapietur super
parte sensitiua prima-
patu despotico tamq; dñi
in seruū adhuc videt
q̄ sicut a seruo appellat
ad dñm. sic ergo apq̄
affectiom debito recte ap-
pellatur ad eumdē me-
lius informādum tāq;
ad dñm pnapātem.

Secūdo sic. Nō emm
videtur mouemez

q̄ aliquis sit diuersis res-
pectibus maior et minor
Nam papa cum confitet̄
minor est confessore suo
licet superior sit illo iu-
risdicone nota m.c. si
papa .xl. dp. et m.c. ali-
orum .ix.q.iij. Papa
q̄ non bñ informatus
minor ē hoc respectu se-
ipo bene informato.
Nam maior dicitur
qui maiore racone ma-
iore iusticia et doctrina
nitit̄ur. Unde. Johñes
Crisostomus apt nō q̄
maior fuerit m hono-
re ille est iustior. sed q̄
ē iustior ille maior dr̄
m.c. multi .xl. dp. q̄bi-
dtur ergo q̄ papa tūr
maior ē cum ex plemo-
ri informacione iustior
factus ē Et sic appel-
labitur recte ad eumd.
tamq̄ ad Maiorem

Terao sic sētenaa ro-
mam pontifias ī melio
comutari potest quoiaz
iusticia m eo preuille-
giata non est m.c. cū
ex lrīb. de īmteḡ. restl
Undl̄ papa m.c. nos si
incompetent̄. ij.q.vij.
pulare diat. Nam si nos
qui debemus aliena cor-
rigere pta peiora con-
mittimus non veritatis
discipuli sed quod dole-
mus et mus erroris
magri. Frustra ergo sta-
tutum cēt papam pos-
se ī melius mutare se-
tenaam suam et illaz
posse corrigere nisi ad
eum appellaretur ab
iniusticia p eum illata
Et signanter hec racio
p̄cedit in papa q̄ correctio

corum que ipe facit maxime in positivis no potest p aliu fieri q̃ p ipm ergo ad eundem appellandum erit :-

¶ Quarto sic racone naturali et diuina quis debet suum errorem corrigere ut supra dictu est ¶ Nam et ipe ds suam sentenciam sepe immutat in c. mcõmutabilis .xxiy. q. iy. ubi dicitur discę mutare mores quia ds nouit mutare sentenciam suaz Papa igr non ꝑprie videtur educere nomę pape cum ex intencõe male agit ¶ Vnde alia et diuersa persona censsetur cum postea bene iudicat si est iustiaa in eo. de uerbo. sig. forus

¶ Cum igr censsęt altera persona recte ad eum appellandum erit.

¶ Quinto sic plerũq; ut una volunt vna et eadę persona gerit vicem duarum. adeo ut idem homo possit ęe caznalis et spũalis patez ut .xxx. q. j. c. ad limina ¶ Item idem ipe apud semetipz iudicem emanapati ul' adoptari potest. quo fit ut in eodem actu. eodq; iudicio idem sit iudex et pars. ut in .l. si consul ff. de adopc. ¶ Preterea id potest ęe eligens et confirmans in c. cu it. de ętate ¶ Confirmans tamę discutit et examinat animum zelum et meritum eligentis

-i- sui ipius et de eo iudicat ¶ Si ergo hoc aliquid iuste et recte in inferioribus iurisdiacombus q superiores supra se habet multo forcius et conuenientius hoc fieri debet in romano pontifice supra quem alia iurisdiao no est ¶ Et sic ab eo ad se ipm melius informatus liate appellari poterit.

¶ Sexto sic Appellaao principalis inuenta est ad tuendam iustiaam contra iudicantis iniquitatem ut ff. de appl. l. i. et. c. pastoralis. de appel' Sed hec raao q̃ maxime in litat in romano pontifice qui tanto magis grauare potest quanto maiora negoaa ad eum deferuntur et q̃nto sup se et post se nullu iudicem reparantem habet ¶ Cum ergo raao finalis inuente appellaacois in eo militet facultas erit ab eo maxime ad se ipm appellandi.

¶ Septimo sic no est in ecclia aliquibus danda materia desperandi ¶ Sed si a papa saltem ad se ipm melius informatum non appellare tur daretur oppressis materia desperandi. cum ad aliud no spe retur recursus ergo appellaao admitenda e.

¶ Octauo arguit sic non est plene ecclie de pursum si a sentenaa lata p̃ sumu pontificem appellari non posset. sal

tem ad eumdem melio
instrutum ¶ Nam deq
cuius papa vicario ē
diat vnicuiq; mtre ecle-
siam existenti illud apli
pauli ad hebreos. xiij°.
¶ Non te deseram nec te
derelinq̄p minuste oppmj
¶ Le igr fideles ab ecclia
dereliqui et deseri vi-
deantur quod esset si
absq; remedio iuris q̄-
uarentur et oppmerent
p romanum pontificē
maxime cum papa qui
ecclie preest homo sit per-
turbabilis et qui affectioe
uel odio pturbari fra-
le potest ¶ Igr videtur
q; saltem ad eum bene
informatum et passio-
ne nudatum appella-
ri poterit quia alis rec
te fideles derelicti vide-
rentur ¶.

Sono sic appellacō
nichil aliud est q; qdā
clamorosa pclamacio q
pressionis et sentencie i-
iuste de qua appellaci-
one ab huiusmodi oppre
ssionibus dr Jacobi. v°.
¶ Ecce merces operariorū
vrōz que fraudata e
clamat et intromit in
aures dni ¶ Si igr a sū-
mo pontifice qui superi-
orem nō hꝫ et qui fra-
udare multos et oppri-
mere facile potest in sua
iustiaa appellare nō lice-
ret saltem ad eumdē
supuacuus ēet iste cla-
mor oppssor si in ecclia
non audiretur ¶ Confir-
matur hec raō q; cū
papa sit vicarius dei i
terris debet oppssos audi
re vice eiq; ayt. exo. nj°.

vidi afflictionem ppli mei
et clamorem eius audiui
¶ Spē ergo papa debet audi-
re appellationes maxime
eorum quos ipe oppressit
¶ Nam ipe Romanus pon-
tifex ayt ¶ Non puduit
nos errores nros corrige
qui positi sumus ut alio-
rum corrigamus errores
m.c. qualz et qno. de-
lictus sit ¶ Ergo videt q
huiusmoi appellatio pz
eum admittenda sit ::

¶ Deamo sic ad illum
iudicem ptinet appe-
llationem recipe et de ea
applonis cognoscere qui
melius et certius nouit
errorem sentēe et qui
melius cognoscat an gra-
uame illatum sit uel
ne ¶ Cum igr papa certa
q; aliquis alius sit an
appellantem grauauerit
quia actus iudicandi p-
tinet ad scientiam ¶ sed
de ppa scientia et cogni
tione pape nemo melius
q; ipe potest iudicare
¶ Item iudicare e actus
uirtutis intellectualis
ut prudentie elligen-
tis mē iustum et iniu-
stum ¶ Constat aut q
discutere an intellectus
corruptus fuerit in iu-
dicando nemo melius
q; nos scire possumus qđ
patet qz ut dicat phs
vnusquisq; ea melius
iudicat que ipe nouit
¶ Nam ut dicat glō. si
illo uerbo si nos ipos iu-
dicaremus no utiq;
iudicaremur ¶ Errores
nros pmi nos ipi cog-
noscamus ¶ Ergo videt

q̄ ad papam maxime bene informatum liate et multo melius appellandum sit q̄ ad aliq̄m alium.

¶ Vndecimo sit liatum ē arguere de corpore naturali ad corpus mixtiū eccl̄e. ¶ Papa ign̄ ē caput in corpore eccl̄e mixtiuo et cuncti fideles sunt membra eius ut

sicut ign̄. in corpore naturali videmus q̄ caput si ira uel odio ledit oculum et oculus lacrimis conqritur capiti de iniustitia. capiti corrigit que fiat tamq̄ melius informatum et admitens appellationez et consiliatur de remedio ergo sic in capite eccl̄e qui est summus pontifex dicendū est q̄ debet applicare membrorum que ab eo lesa pretenduntur.

¶ Duodecimo sic nō est nouum in iure appellari posse ad eundem nam ab ordine et preside liate appellatur ad eundem presidem. ff. q̄nd appellandum sit. l. p̄ma. ff. solent ¶ Et ab epō et capl̄o appellatur ad eundem epm̄ in. c. ad collationē de prebēd. li. vi. ¶ Nullum ergo est inconueniens si a papa non bene instructo ad eundem appellari possit ¶ Cum in terris ulteriorz non speretur discussio ner grauaminis et oppressionis releuamen.

¶ Terciodecimo sic vt mḡr phs in sua metaphisica ydemptitas subiecti nō.

excludit diuersitatem q̃
litatum. sicut nec diuer
sitas subiectorū nō exclu
dit ydemptitatem quali
tatum ¶ Exemplū de scō
do nam homo albus et
equus albus ista diuersi
tas subiectorū et speciez
nō mduat alteritatem
in qualitate alba ¶ Exe
plum de ꝑmo ydempti
tas vnius et eiusdem ho
minis non excludit in
eo alteritatem qualitatū.
¶ Alter ergo est homo igno
rans et alter est idem ipe
sapiens ¶ Sic igr in ꝓpo
sito alius est papa q̃ndo
odio uel fauore iudicat
et alter quando recta ra
one rem examinat ¶ Er
go tamq̃ ad alterum
ad eumdem appellari po
terit: — : — : —

¶ Quartodecimo sic
cō firmatur ista rō.
Nam ut xp̃s ostenderet
alios nos ee cum ex af
fectu et passione loq̃m
¶ Alios aut secūdum rec
tam rationem iudicam
aplis suis iusta et recta
loq̃ntibus dicebat ¶ non
enim estis uos qui loq̃
mini sed sp̃us sanctus
qui loquitur in uobis
quasi dixerit alij estis
cum terrena aut hum̃
na. alij cum sp̃ualia et
diuina loquimini ¶ Et
rursus petrus aplorū
princeps satan a xp̃o ap
pellatus est q̃ndo vide
licet non sapiebat ea
que dei erant sed alig
erat q̃ndo de xp̃o recte
iudicauit inquiens tu
es xp̃us filius dei viui.

¶ Vnde tamq̃ recte iudicas diuersus et longe alius a sathana audire meruit beatus es symõ barjona Caro enim et sanguis nõ reuelabit tibi sed pat meus et cet ¶ Exquo aper te colligitur petrum et quemlibet eius successore alium ee cum ex passio ne et carne et sanguine reuelante aliquid agit et alium cum secundum sapiecam et rectam ra onem iudicat ¶ Patet ergo q̃ liate ad papam bene instructum tamq̃ ad alium et diuersus appellari poterit.

Pro parte negatiua vide q̃ nullo modo vale at talis appellaco nec sit admitenda aut quomodo tolleranda et hec veritas illustratur raco nibus sequentibus.

¶ Primo sic ex ipo iure na turali quod dictame raco ms appellamus omnibus insitum et visum est q̃ nullus recte est iudex sui ipius ¶ Leges enim et iura omia clamant ne minem in causa sua ius sibi dicere posse ¶ Cum igr appellaco principalr dicat iniustiam et iniq̃tate iudicantis sequetur q̃ si ad papam a se ipo appella ri possit in causa sua et de se ipo ius sibi diceret et sic se ipm iudicaret quod oia iura aborret ne dum humana sed et diuina ¶ Vnde ad cori. inq̃. scribit aplr ego me ipm nõ judico. sup quo uerbo

glō inquit cum quisq; de se omino non possit fere sentenaam recte apls ayt ego me ipm nō iudico. Sed concludit alibi quia qui me iudicat dñs ē ad. Roma. ij. q̄st. dixerit ille recte me iudicare potest qui michi iurisdiaone et potestate dñs et superior est. Ergo concluditur nullomodo a papa ad se ipm appellandum sit.

Secundo sic appellaao ut omia unū diffinuit est minoris iudiaq; ad maiorem prouocaao .m.l. .i. et per totum ff. et ff. de appl'. et m.c. omino oppressus ubi ad maiorem sedem referant' et m.c. placuit. ubi appelletur ubi ē maior auctoritas. ij. q. vj. sed cuz appellat' a papa ad se ipm non appellatur ad superiorem sedem. nec ad eum ubi ē maio auctoritas. Nam inferioz et superioz gradū quemdam personalem dicunt. ut m.l.j. ff. de appell'. Ergo a papa ad se ipm appellari no licet.

Terao sic unū naturali raaone mota nedum p̄ hibuerūt appellaaones ad se ipm tamq̄ cōtrariam nature ipius appellaaonis sed nec appellare anxerūt ad pares iudices quia par in parem non habet imperium nec iurisdiaonem iq̄ quidem iurisdiaoē ois appellaao habet fundamentum. Vnde .l. ayt q̄ intecq; sint qualitatis

lites ad compares iudices appellari non licet. Sed a minori iudice maius tribunal ascenditur. m. auth. de appella. et intra quatuor tempora. ff. primo. et pr totum / et in. c. anteriorz. ff. sancimus / et in. ff. illo viaelz. q. q. vn. Videtur ergo expressum q nullo modo a papa ad se ipm appellandum sit.

Quarto sic appellacio fieri debet gradatim in prefato. c. anteriorz. q. q. vj. ibi ne appellacio non gradatim sed ppriz predat. Sed cum appellat a papa ad se ipm nō appellatur gradatim quia nemo sibi ipi gradum fiat. cum gradus presupponat ascensionem alaoziz graduum ut in dicto. c. anteriorz.

Ergo nullo modo talis appellacio recipienda est.

Adde quia oēs species appellacionis phibentur ab imperatore ut. l. q ff de appell. et eaā a rege in regno suo ut nō. bal. in phē. ff eo. quia non ē supra eos gradus aliquis. Ergo multo forā non appellatur a papa aquo oīs iurisdicio eaā temporalis diriuatur nec aliquis gradus alaoz ē supra eum ut oīa iura proclamant.

Quinto corroboratur racio predicta. Nam dato q papa in sua sentencia et in positiuis erraret ab illa sentencia appellari nō potest. Quia error pnapis fiat luis maxime cum in aliquo facto ex certa sciencia pcedit

¶ Rnymo eaam si sine ca
use cognicione pceđit eiꝰ
sentenaa nullo modo re
tractari potest · tex · est
m · l · ne causas · C · de apel
lac · ſq autem error ꝑn
apis constituit ius · tex
est · de supelec legis · l · m ·
m · fi · ¶ Si ergo sentea ꝑn
apis eaam erronea fa
aat ius constat q ab
ea appellari nō potest
et multo minus a sña
romani pontifias qui ē
lex animata in terris
¶ A lege aut̄ constat q nō
appellatur · nō · m · c · cū
incuntis de elec · et m ·
c · pterea de appell · glo ·
m · c · cupientes sup vlo ·
ꝑuatos · de elec · l ꝫ · vꝫ · Ra
o aut̄ quare a lege nō ap
pellaf assignata ē ꝑ phz
m q̄nto ethicoꝝ ubi dicit
legi nō mest passio ¶ Nam
cum lex non descendit ad
particularia sed in vniuer
salibus disponit ab omi
passione et affectu libera
est ex quibus mduasꝰ
lent grauamina ¶ Et
ideo a lege nō appellat

¶ Sexto iudiaum cause
appellaaonis debet esse
aliud a primo iudiao ·
m · l · i · ff · de appell ubi
superioris iudiaum · sed
cum appellat ad se ipm
nō ē aliud iudiaum nec
alia instanaa ¶ Ergo nō
cadit appellaao ad eūd̄ ·
¶ Probatur vtraq ꝑmis
sarū quoniaz iudiaū ꝑn
apalitez denominatur
a iudice ¶ quare cū iudex
nō mutatur ¶ nō mutat
iudiaum · ymo ide esse
videtur ¶ qua idem iudex
et eedem partes eade causa

agendi. ¶ Ergo ad eumdez nulla appellaco admitte da est.

¶ Septimo. ut mḡt plus in quarto polituoz. Iudicium habet vim coactiuam alis periret ḡes reypu. ¶ Ex quo fundamto prodierunt plurimi uulgata una que dicit q̄ iudicii redditur iuctum ¶ Si ig̃r a papa appellaretur ad se ipm cessaret iudicium coactiuum ecclie et effectus publice potestatis in compellendo quia ut supdictum est iudex a quo debet corrigi et aliq̄ndo pugnari per iudicem appellaco ne ¶ Non mḡ enim iudex a quo condempnatur in expensis et interesse aliquando fiat lite sua

¶ Predicta aut̃ coactiua potestas contra se ipsum exercere non potest. quia ut dictū est se ipm in judicio contencioso quis judicare nō potest ¶ Ergo concluditur ad q̄ se ipm q̃ntumcūq; informatum appellari no possit.

¶ Octauo. illud omnino nullum ē et mali duz quod nulla lege aut consuetudine introduci pot̄ m. l. non dubium. C. de legib; ¶ Sed constat q̄ nulla lege aut consuetudine potest introduci uel statui q̄ appelletur ad parem judicem quia est contra naturam appellacionis ut est tex. in. c. non putam de consuetu ¶ Ergo multo minus potest introduci q̄ ad eumdem judicē appellet

Et sic omino nualida est talis appellacio.

Mono sic/ nulla ē appellacio ab officiali epi ad eumdē epm q̄ntumcūq; epc magis informatus et doctus sit. ji. c. Romana. de appla. cuius causa proniss'ma ē quia licet epc et officialis sint diuerse psone et diuersos conceptus diuersaq; qualitates habeant tamen eadem est vtriusq; jurisdicio et idem est consistorium et idem tribunal. Diuisor prohibet appellacio a minori ad superiorem et eadem a minus docto ad doctiorem solū ea causa q̄z eade ē jurisdicio q̄to magis prohibetur q̄ndo appellatur ab eode ad eūd'

Deamo/ In notoris nō appellatur. nō solum in notoriis facti sed in notoriis iuris. Constat tamen q̄ sententia primapis fiat notorium in iure in. c. si quis libellus. ij. q. vij. Ergo appellacio a sentencia papē nullo modo accipienda est.

Indeamo sic/ potestas et jurisdicio i romano pontifice semp̄ ē vna et eadem/ nec aliquo tempore in eo minuit uel augetur quia eius vicarius ē de quo ꝓpha ayt q̄z et si p̄ ipm cōiuncta mutentur tamē idem ipe est. Cū ergo eadem sit in eo

omi tpore iurisdicõ me-
rito ut sup̃ dctũ est ad
eumdem nõ appellatur
¶ Oportet enim q̃ iudex
appellacionis alius et
diuersus sit a primo iu-
dice / aliuꝰ m̃ apsoñ
non a qualitate quia
qualitas nõ mutat sub
iectum ut ff de iure. a
uli. lv. et m. l. ay eadẽ
ff. de execu. rei. iudi. //
¶ Et hoc est qđ plꝰ dicit
q̃ qualitas nõ diuersifi-
cat speciem. / Nam ut ipe
exemplificat homo mu-
sicus homo ẽ et nõ mu-
sicus homo est / sic pa-
pa informatus papa ẽ
et nõ informatus idẽ
papa ẽ ¶ Ergo ad eũdẽ
qualitercunq̃ mforma-
tum nõ appellabitur
¶ Quodcunq̃ cõfirmatur
racõ precedens quoniaꝫ
ut dicit phũs in quinto
phisicoꝝ illud ẽ idem ali-
cui quod nõ ẽ diuersum
differencia ¶ Constat aut
ut premissum est q̃ hõ
nõ bene in aliqua re agi-
bili informatus idem est
sibi ipi bene informato.
nec differunt aliqua for-
mali differencia quia
vtriusq̃ eadem est diffi-
nicio . ¶ Ergo videtur q̃
ad eumdem appellari nul-
lo modo liceat.

¶ Tertiodicimo . hec veritas
probatur ex racione ducẽ-
te ad impossibile isto
modo . Nam si a papa non
bene informato ad se ipm
bene informatũ appellari
posset / eadem racione ab eo
appellari posset ad eũdem
melius informatũ / et itez
ad eumdem melius infor-

mandum ¶ quod patet qz
si hec qualitas bene uel ma-
le mformacoms causam
dat appellacoi ¶ Cum pa-
pa ẽ ndiu uiuat semper
potest melius mformari
seq̃rentur duo mpossibi
lia ¶ Primũ est quia ex
hoc resultaret proces9
in mfinitum ¶ qui ne di
in naturalibus sed eaã
in moralibus et agibi
libus fugiendus est ¶ lex
enim aborret processũ
in infinitum . ff. de arbi
. l. non distinguemus
¶. quesitum ¶ Et alibi
iura non tollerant disau-
sum in infinitum . ff.
de dampno . mfi . l. q̃ bona
¶ fi. ¶ Secundum mo-
uemens ẽ quia questio-
nes et lites inter fideles
nũq̃ finirentur ¶ Et sic
cum appellacio sit intro
duta pro tuenda iustiaa
militaret cõtra iustiaa

¶ Quartodecimo sic ex huiꝰ-
modi appellacione' apapa
ad se ipm leditur articulꝰ
fidei quo credere debemꝰ
vnam sanctam et aplicã
ecclam ¶ ergo talis appl'-
lacio tamq̃ contra arti
culum fidei repellenda ẽ
¶ Probaz antecedens //
¶ Nam qui appellat a pa
pa ad se ipm ponit duo
tribunalia et duo capi-
ta in eadem psona vi-
carij ihu xpi / et qui
ponit duo capita p cõse
qns ponit duo pricipia
que fuit hereses mani-
cheoz ut habetz in ext
uagãti . vnã sanctam . qd
recte ẽ contentꝰ articulus
fidei ¶ Nam vnu ẽ caput
in ecclia dei . vnꝰ pastor

vnus epatus m duto c. Vnam sanctam.

Undecimo sic dat tex. legis ad hoc. C. de appella. nō debet pati culmem imperiaum quod meretur vicium litiganciuum. Culmē igr aplicum quod ē culmem omiū imperiaū non debet pati diuisionem aut lesionem ex vicio litiganciuum qui uellent lites immortales facere et numq̄ re petire finem litium.

Sextodecimo. Appellā causa diffugij et dilacōnis facta nō admittit. Vnde. tex. ayt. quicūq; nō confidenaa iuste cause sed causa afferende more appellat huiusmō appellacio nō recipiatur m. c. quicūq; ij. q. v.

Cum igr appellans a papa m cuius cōsistorio ē maturitas consultissim̄ et experiencia pbatissima et coram quo ut iura volunt omia presumuntur rite recte et solempniter actu. videt magnifeste appellacione facere causa diffugij. Ergo nullo modo appellacio recipienda est.

Decimoseptimo. papa est dei vicarius ī terris m. c. ij. et. iij. de transla. prela. cum igr omibus vice dei presit et a nemine excepto deo iudicat ut expresse habetur in. c. aliozī. et. c. nemo et. c. cuncta p mūdū. ex. q. iij. constat q̄ a nullo excepto deo facta eius iudicia pōssunt. Cum igr persona pape sit alia a.

persona dei. ergo ase ipo iu-
dicari non potuit p appella-
aonis remedium et p cose-
qns ab eo nō appellatur
ad eumdem. ¶ Ex q̄bus
oībus aptissime deduatur
q̄ talis appellaao apud
pa non informato ad eū-
dem melius informandū
tamq̄ scandalosa et in
ecclia dei periculosa oīm iu-
re dampnata et reprobata
sit. — —

¶ Soluao q̄stionis

INuocato
xpi auxilio et
beatissime virgi-
nis et beatissimi micae-
lis archangeli descendo
ad soluacionem huiusmo
questionis / et teneo ab
solute partem ultimam
tamq̄ iuri consonam q
ut raaones ultimo alle-
gate concludunt. ¶ Est ig
dicendum nullo modo
valere appellaaonē a pp
eaam non bene informa-
to ad eumdem bene in-
formatum aut bene
informandum. ¶ Addeo
q̄ q̄ntumcūq; papa me-
lius informari possit
ad eumdem appellari
non possit / nec talis ap-
pellaao habet illos sus-
tanciales effectus a iu-
re introductos / videlicet
effectum suspendendi
rem iudicatam / nec de-
uoluendi ad aliquem
tamq̄ ad superiorem
quod est proprie appel-
laaonis. ¶ Quinymo q
cumq; similem appel-
laaonem faceret et per-
tinaat assereret dicta

appellacionem valere ad
aliquem de prediis effec-
tibus talis nō bene senti
ret de iurisdicione et da
nnis eccle et offenderet
articulum vnam sanctā
et aplicam ecclam ¶ Fa
teor tamē q̄ liatum erit
cuicumq; fideli pro viā
humillis supplicacionis
supplicare romano pōtifi
ci ut diligenciius exami
net negocium ſm̄ for-
mam . auctentice . q̄ supli
cacio . C . de pre . impe .
offerē . et cōz q̄ notant
in . c . pastoralis de . appt .
¶ Hec tamen supplicacio nō
habet vires in aliquo re-
tardandi execucionem
sentencie / nec ut p̄missū
est suspendendi rem iu-
dicatam aut de iure dī
nec in aliquo constrin-
git aut obligat papam
ad ulteriorem examina-
cionem causarum seu q̄-
uaminum in dicta supli-
cacione expressarz nisi pa-
pa illud ex gracia aut
misericordia facere uolu
erit ¶ Potest enim sēte
cia Romana pontifex
in melius reformari a
se ipō non tamē aliquo
iure ad id constringitur
nec ab aliquo mortali ad
id cogendus est nec pro-
dita sunt remedia que
illum cogant nisi forte
mentis sue rectitudo aut
ppria consciencia cum ad
hoc moueat ¶ Est enim
quedam p̄sumpcio iu-
ris et de iure pro Roma-
no pontifice ſm̄ā contra
quam nulla probacio ad-
mittitur nec remediū re-
tractandi p̄ viam iudi-
cialem et coactiuam in

iure inuentum est q̃ omia
ꝓbantur ꝑ rac̃ones ultimo
allegatas ¶ Confirmant
eam qua ut inquit gre
gorius. aplice sedis seten
cia tanta consilij modera
one conapitur/ tanta
pacienc̃ maturitate deq̃
quitur/ tanta deliberac̃
oms grauitate proferetur
ut ne cõmutari necessariũ
ducat ¶ Ete notanter
dicit nõ ius ducat. sed
solum ex quadam gr̃a
et misericordia aut ex
quadam decẽcia et ho
nestate ꝓ. c. aplice sedis
xxxv. q. ix. ¶ Fatem
tamen quia ut dicit ca
non sepe cum ab aliquo
subrrectum est romano
pontifici solet idem põti
fex retractare nemine
impellente que aliquo
suggerente minuste de
creuit ¶ Vnde papa

Innocentius m. c. Vem
am cad. tã. et. q. ayt
quẽadmodum depreca
mini nostram in melio
conuertimus sentẽaz
¶ Ete dicit deprecam
ni. que est via humil
lis supplicac̃onis et nõ
contempc̃ose appellac̃o
nis ¶ Et iterũ nicholaꝰ
papa inquit sentẽaam
romane sedis posse in
melius cõmutari nõ ne
gamus cum aut sub
rectum aliquid sibi fue
rit aut ipe pro consid
rac̃one etatum et tẽpo
rum seu grauium nece
ssitatum dispensatorie
quedam retractare ele
gerit ¶ Ete inquit.
dispensatorie et sic ex
gr̃a quia dispensac̃o
gr̃am continet et nõ
ex aliqua iuris nãitate
¶ Item dicit put elegerit
electio enim est actus

mere et lib

mere et libere voluntatis
et non compulsse ¶ Et ita
concludit dictam appella
acionem ee omino inuali
dam et nullam ¶ Et per
hoc respondetur ad ea q
notantur m. c. cum ex
litteris de immtegr. rest.
Et legiste in. l. i. C. de
relacionibus et in. l. i.
ff. quesito. ff. de appella.
vbi videntur dicere q
potest appellari ad pnas
tamen ad bene informa
tum ¶ Nam est dice
dum q non diatur ppe
appellacio q non fit ad su
periorem ¶ Itaq est tua
quedam prouocacio uel
admonicio ut diligeacio
si vellit examinet nego
cium no tame ad hoc co
gitur ut sup dediatur
¶ Nam ppter sumpto voca
bulo talis non diatur
appellacio maxime q sus
pendat rem iudicatam
aut habeat alios effectu
de quibus sup ¶ Preter
predicta appellacio no so
lum e inualida sed eam
standalosa Velut q pre
supponit diuersa tribuna
lia in eade psona roma
ni pontificis ¶ Presupponit
eadem maioritatem et
minoritatem in actu iu
dicandi pcius consistere
in maiore uel minore
doctrina aut informa
one uel in maiore cogni
cione uel instructione cau
sarum q in pte et au
toritate iurisdicoms ex
qua posicione plurime
standalosa in ecclia dei
sequi possent ¶ Pro au
rei laacre diluadacione
formo aliquas veritimas
conclusiones ¶ Prima

Prima q

conclusio ē q̄ in causis de
adendis p̄ viam appella
aōis ī iudicio contēcio
so nō attenditur maio
ritas respectu alicuius
qualitatis naturalis m
iudice sed solum cōside
ratur qualitas jurisdi
aōis et potestatis coac
tiue ¶ Secunda conclu
sio est q̄ m eisdē causis
contenaose deadendis nō
attenditur maioritas ī
iudice respectu qualita
tis acquisite ut est q̄li
tas maioris sciēcie aut
doctrine aut maioris
instructionis uel infor
maciōis uel similium
sed solum iurisdiaōis
et p̄tatis publice et co
actiue ¶ Tercia conclusio
ē q̄ m eisdem causis co
tenaose deadendis non
attenditur in judice
maioritas qualitatis m
fusse ut propheae aut
sanctitatis uel meritoz

¶ Prima conclusio sic
p̄batur. Regla tra
ditur a philosopho
in tercio politicoz q̄ ī
distribuendis p̄napati
bus et iurisdiaōibus
nō sunt attendende natā
les seu corporales vires
plerumq̄ emm ut idez
phs inquit q̄nto robus
tiores tanto sunt intel
lectu debiliores ¶ Ayt eiz
idem aristoteles in p̄mo
politicoz q̄ robusti ha
biles sunt ad opaaones
grossas inepti tamē ad
opera intellectus. s. ad
consulendū et iudicandū
et tales robusti naturaliz
sunt seruu et obedire tenēt

hominibus corpore debili-
bus ingentibus tamē m-
tellectu. ¶ Nam ut idem
phūs alibi ayt illi qui
similes naturales qua-
litates habent videlicet
virium et fortitudis
ppr plurimū sanguiez
et uehementem calorē
mpetuosi sunt et m-
epti ad iudicandū. et
eadem ratione non attē-
ditur qualitas pulcri-
tudinis aut procerita-
tis quia illa qualitas
minime attendenda ē
ad actus intellectus que
bonum nō fuat habentē
et que ut plurimum no-
cumenta conferūt suis
possessoribus ¶ Nam ut
idem phūs ayt ppr pul-
critudinem multi pe-
rierunt ¶ nec obstat qd
prosirius dicebat ut
Aristoteles Refert qz ppr

formositatem Priamo
dignus fuit imperio qz
respondetur qz nō sola
formositate sed uirtuti-
bus et progenitura su-
periozz meruit pnapari
¶ Unde concludit Aristo.
qz pnapatus et potesta-
tes ac iurdiaoms non
debentur ppr excessum
aut maioritatem cuius-
libet excessus naturalis.
¶ Hanc auctoritatem
confirmat sacra scrip-
tura que corporales vi-
res et pulcritudines et
alias naturales quali-
tates huiusmodi tamq̄
infima bona cōnume-
rat ¶ Unde ꝓuerbiozz xxxi
ayt Salomon ¶ Falax
gra et vana est pulcri-
tudo hominis. si emm
ut inquit Hemigius
pulcritudo et cetere q̄-
litates natiue et naturales

attenderentur quid dice
remus de luaſero qui ta
te pulcritudims tante a
ſtilitatis et ꝓſpicacitatis
fuit ut de eo ſcriptur
dicit oīe lignum pazi
dyſi non eſt ei aſſimila
tum et virtuti eius. ezc
thiel'. xxxj. et ſob. xxx. vi
di ſtultum et maledixi
pulcritudim eius. ¶ Ex
quibus oībus cōcludi
veritas ꝑme concluſioīs
videlicet q̄m deciſione
cōtenciosa et iudiciali ca
uſaz non attendit maz
ioritas reſpectu qualita
tis naturalis.

Secunda con
cluſio habet q̄m
deciſione cauſaz conten
ciosa non attendit maz
ioritas reſpectu qualita
tis acquiſite ut eſt ſcie
de doctrine ſeu virtutis
aut maioris inſtructio
nis uel informacionis
cuius veritas ſic deduci
q̄m illa maioritas nō e
attendenda que ſimplr
et vniformitez nō cadit
in bonis ſed conſtat q̄
ſcientia aliq̄no cadit in
prauos hominibus. ergo
non e talis maioritas ob
ſeruanda. ¶ Probatur
utraq; p̄miſſaz ꝑ phm
in vj. ethicoz ubi ayt
q̄ intellectus ꝑfr ſcien
as acquiſitas non di
bonus ſimplr ſed idem
in vi. politicoz dicit q̄
q̄ntum ad rectitudinez
actuū humanoz nō re
quiritur neceſſario q̄
quis habeat ſcientiam
ſpeculatiuam ymo ple
rumq; eſt impeditiua
bom reipublice. ¶ Unde
idez ꝑbs determinat q̄
q̄ntum ad recte ꝓnapadū

non requirit nāo in pn
apante ſhenaa ſumēdo
eam ꝑe prout eſt de m
poſſibilibus aliter ſe ha
bere. cuius acquiſitio
conſtat ꝑ concluſiones
et demonſtraciones. ſed
ſolum ſufficiat prudēcia
que abſq; aliquo habitu
ſcientie eſt regula actuū
humanoꝝ dumtamē pru
dencia ipā fulcita ſit pe
teſtate principandi ale
ge uel ꝓli conſſenſu.

¶ Preterea ſi ille qui eſt
doctrina aut ſhenaa
maior uel aliqua cogni
cione ſeu informacione
inſtructior ꝓpterea eet
iurdicione et ꝓtate ſupe
rior ſequetur q̄ omīs doc
ti et ſapientes et magꝭ
in rebus inſtructi poſſet
cauſas ullas iudicare.
Et ſic ſeneca qui erat
informator et inſtructor
neronis et ariſtotilee
Alexandri debuerunt eē
maiores ꝑnapatu et iu
rdicione. q̄d tamē tanto
magis falſſum ē. q̄nto ip̄i
a preceptoribus ſuis pre
dictis iudicati ſunt. ¶ Nec
obſtat q̄ ſhenaa eſt vna
de clauibus eccle ut ſhat
diſcernere et c̄. ¶ Ad
quod reſpondetur duob⁹
modis. ¶ Primo quia ut
ſtus thōs dicit. illa ſcie
cia que m plato ē clauis
eccle nequaq̄ dicitur ha
bitus ſpeculatiuus nec
ſcientificus ſed eſt q̄dam
ptas et auctōtas exercēdi
actum ſcīe. que q̄dem
auctōtas q̄ndoq; ſine ſhe
aa eſt. et q̄ndoq; ipa ſhe
aa ē ſine predicta clauiū
auctoritate. ſicut exemplifi
cant doctores. quia mul
ti ſunt iudices habentes

auctoritate iudicandi qui
nullam habent saeculaz
set cognosso aliqui habent
saenaam eminentem
qui non habent auctō-
tatem iudicandi. Doc
idem tenet Alexandez
m. mo. Ayt emm q auc-
toritas iudicandi in eccla
nō puenit ex saenaa ac-
quisita uel mssa. patet
qz hac sheaa cessante
ad huc non cessit ec.
ptās Sed puenit talis
ptās ex auctoritate iur-
diaonali. Nam aliqn
ē saenaa sine auctorita-
te sicut qnō aliquis hz
saenaam canonicam uel
theologicam que nō hz
auctoritatem iudicandi
Aliqui uero habēt auc-
toritatem iudicandi q
nō habēt saenaam.
Item respondetur alio mo-
do. Nam et si verū sit
q saenaa est vna de cla-
uibus ecclē q ornat pla-
tum et requirit in eo
Verū tamē p solas claues
ecclē non dr quis ma-
ior aut superior. quia
ut dicat idem sts thōs
claues ecclē et ptās spū-
alis licet conferantur
in consecratione epi aut
ordine sacerdotali tamē
indigent materia debi-
ta que est plebs subdi-
ta que non habet nisi
p specialem iurisdictionē
et ideo talis nō hz libe-
rum exercitiū et actū da
uium nisi p auctoritate
superioris qntūcumqz
aliquis sapiens et sacēs
existat. et ydeo iudex
ecclē solus dr qui habet
iurisdictionē et auctorita-
tem a superiore. Ex q

quo cõcludit. q̃ hec ſupe
rioritas uel maioritas ad
deãdendum cauſas maxi
me iam deaſas m p̃mo
iudicio nõ attenditur ex
alia qualitate niſi ſolũ
ex ptãte publica / ſecũd
q̃ plus uel minus habet
iurdiacois et auctoritat
a ſupiore ¶ Nam licet mẽ
apl̃os aliqui ceẽt petro
doctiores xp̃o tamen
non eis ſed petro plenis-
ſimã iurdiaonem cõtul
lit. m. c. m. ullis. xxx.
di. ut liquido oſtenderet
auctoritatem deadendi ca
uſas non ex plenitudi doc
trina aut ſaenaa ſed ex
ſola ptãtis iurdiaone
pendere ¶ Vt ergo tãtũ
errorem ab eccliã elimi
naret quia ſaebat q̃
aliqui in futurũ crede
rent ſolum iurdiaonẽ
eẽ apud doctiores uel
ſapienaores. ydeo ſing̃u
lariter petro dedit ptãtez
ſoluendi atq̃ ligandi.
¶ Preterea probatur ueri
tas iſtius concluſionis
q̃m q̃ papa ſit magis in
formatus uno tp̃re q̃
alio hoc nõ facit ſuperi
oritatem in eo / quod pa
tet quia illud qđ habet
differenaam reſpectu
boni et mali non reddit
aliquẽ maiorem ¶ Nam
tale nõ plus mouet ho
minem ad bonũ operan
dum q̃ ad malũ / ſtu ex
papa pot male infor-
mari ſicut bene ¶ Cum igr
qualitas ſaenae aut
maioris informaaõis
habet differenaam reſ-
pectu boni et mali / qđ
patet q̃z q̃ndoq̃ mag̃
na ſaenaa et plena in-
formaaõ alicuius facti.

ē m malo ¶ Ergo constat
q talis qualitas sciencie
aut informacionis nō red
dit aliquem superiorem
alis sequeretur ut dixi q
omis sapiens haberet ju
rdiacionem ect si nullam
ptatem publicam haber
ret ¶ Sequeretur eciam
q m causis decidendis
m quibus agitur de agris
et predijs ꝯ justa qui me
lius sunt informati de
illis rebus deberent esse
iudices

TERCIA cō
clusio fluit q su
perioritas aut maiori
tas iudicandi causas cō
tencioosas p appellacōm
non attenditur respectu
qualitatis infuse ut ꝓphe
cie aut miraculoz nec
eciam respectu maioris u
tutis aut sanctitatis sed ma
qualitatem enim seu d
num ꝓphecie illa nō est
attendenda p ea q̄ dicta
sunt ¶ Circa qualitatem
vero sciencie aut doctrine
quia utiq; potest ee m ma
lo et m bono et p ꝫ seqns
talis qualitas eaa non
reddit eum superiorem
¶ Constat enim q ꝓphecia
plerumq; ē m malo hoie
in .c. multo .1.q.1. et .c.
ꝓphauit. et .c. ꝓpha .e. cā.
et .q. quod eciam patet
m Saule et m baalam
et Caypha ¶ Preterea
effectus ꝓphecie consistit
in predicendo futura ut
inquit .q̄ m phemio
sup ezechielem nō ergo
talis q̄a extendit ad
diuersas maxime fore
ses disceptaciones et cau
sas et hinc est q olim
ꝓphe iudicabantur a re
gibus et ceteris judicib

habentibus iurdiaonem
Et idem diamus de q̃li
tate miraculoz q̃ fieri pt
a malis et prauis hoibꝫ
m·c· teneamus· i·q·p·
maxime quoniaz imma
cula non fiunt uirtute
humana sed diuina m
·c· multo· e· cā· et· q· q̃q
ymo sepe fiunt meritis
eoz pro quibus fiunt· Vñ
quibusdam dicentibꝰ ne
none in noie tuo demonia
ciamus· Respondit eis x̃s
Amen dico uobis nescio
uos· ac si diceret· nō gra
vri nec uirtute uña eaꝝ
miracula facta sunt q̃re
michil ad vos· Miracla
enim agere et cetera do
na gratie vnicuiq; ad
certam mesuram et ad
certum misterii datur
ut dicat aplus q̃ nō extē
ditur ad diuersa· Nam
data e gratia dō ꝑ ihūdi
filio tamen eiꝰ Salomoi
non eadē uirtus· sed ꝑbu
ta e sapiēcia et astuaa iu
dicandi· m· c· assente de
ꝑsumpcio· Ceterū q̃ntū
ad qualitatem uirtutuꝫ
aut sanaoris vite uel me
ritorum· magnifestum e
q̃ iste qualitates nō fua
unt aliquē superiorem
nec conseruit iurdiaonē
contēcaosim· Itaq; pdcta
xp̃us prenuntiens et sacs
aliquos in posterū assere
iurdiaonē ee apud ꝑfec
tiores et sanctiores mse
ipō prebuit exemplum
cum eiz nōnulli sup diu
sione hereditatis et ceteꝛ
ris secularibus rebus iu
dicandis ad eum reauꝛ
rent· ayt· ad eos quis me
constituit iudicem int vꝝ
noluit ergo iurdiaonē
vti qui omibus ptātibuꝰ
iurdiaom tribuit· et liz
data erat sibi ois ptas i
celo et i terra noluit cāꝰ

contēciosas iudicare ca pas
ſima raaone qua illi qui
ad eum recurrebant ar
bitrabantur q̄ pro eo q̄
ſanctus homo erat et plu
rima miracula faciebat
ydeo iudicandi potatem
habebat. ¶ Rursus x̄s
notanter ostendēs iurisdictiōz
nō ee msi apud eum cui
ſpecialr̄ comissa ē m se ipō
de ea re exemplum prebu
it ¶ Cum enim pilatus
ei dicēt nescis quia ptātez
habeo crucifigere aut dimittē
te. Xp̄us ad eum mōt
nō haberes ptātem mi
data t desup eet ¶ in quo
uerbo duo singularia no
bis documēta ostendit.
¶ primo pauos et malos
homies nō ee idignos
iurisdictione ¶ Secō ligā
demonstrat nemine iuris
dictione coactiuā habere ni
ex publica et superioris
auctoritate ei specialr̄ sit
comissa qualiscumq; ille sit
¶ Patet itr̄ q̄ maioritas
iurisdictionis coactiue nō ex
qualitate sanctitatis siue
aut meritoz pendet. sed
solum ex publica superi
oris auctoritate. ¶ Pre
terea. Jeronimus dyt.
paulus petrū rephēdit
hoc tamē nō de officio ecle
siastice dignitatis sed de
puritate vite intelligit
¶ Petrus eiz solus inter
aplos ptātis primatuz
gerebat. et iterz idem
Jeronimo in libro de vni
co baptismo puto q̄ sine
ulla cōtumelia aplāng
maritz petro aplo com
patur q̄ntū attinet ad
martirij coronam et me
ritum. sectus q̄ntū ad
ptātem iudicandi. quis
eiz nesciat petrū aplatus
primatū sup oēs gerem
m. c. paulus. et i. c. puto

·ij·q·vij· ¶ Patet ꝯ mag
nfeste ꝙ ſupioritas aut
maioritas iudicandi nō
ex ſtitate uel maiori per-
fectione ſed ex iurdiaoē
et admiñſtracone et pu
blica ptāte dep̄det ut i
·c· predicto m illis·lxxx·
di· ¶ Iurdiaonē quidē ex
cere ita pōt malus ſic
bonus dumtam nō ſit
paſtus ab ecclā· Vnde aug·
ayt ſicut aqua p canalē
mmundꝰ ad ortos tran
ſit et terram fertilem fa
at et m canali lapideo
nichil ḡnerat ſed ortꝰ
plurimū fructum affert
ſic iurdiaonis ptās et
ſpūalis virtus p̄ imun
dos transies nō lediturꝫ i
·c· ſi nō ſit iuſtus· i·q·i·
et m multis· c· Illius
q̄ſtionis ¶ Vltra p̄dicta
probāt ueritas iſtius cō
cluſionis racionibꝰ ſequentibꝰ
quemadmodū dicat ſcs
thōs· ij· ij· q·lx· ar· vj·
iudicium uſurpat q̄ndo
aliquis eo utitur ſine aut
oritate publice ptātis ex
qua iudicium habet vim
coactiuam ¶ Cum igr̄ q̄ſtū
cumq; ſancti et p̄fecti ſint
homines aut ſapientes e
xiſtant uel queuis mira
cula fiaant / ex hoc ꝙ ta
les ſunt nō habēt vim co
actiuam ex defectu publi
ce ptātis niſi eis ſpāliter
ḡmittatur ¶ P ḡſequens pre
fate qualitates non tri
buūt eis aliquam ſupe
oritatē iurdiaonis· ¶ Preterea
Aug· contra fauſtum ſup
illo uerbo omēs quicūq;
mt ḡladium ḡladio re
ribuūt ayt ille vnus ḡla
dio qui nulla iudiciaria
ptāte iubēte uel cōcēden
te iudicare conatur
¶ Iurſus aplus ayt·

tu quis es qui iudicas ser
uum alienū ubi q̄ō. id est
cuius valeat aut cuius
ptātis es qui iudicas alie
num seruum. ¶ Ex quo pa
tet q̄ ista qualitas iudica
di non consistit m̄ q̄cūq;
vita et sanctitate sed so
lum consistit in iudica
ria ptāte specialr̄ comissa
ab eo qui iudicare potest
¶ Sed forte obiaes q̄ alı
q̄n̄o aliqui sancti vin ex
cuerūt iurdiaonem sine
aliqua potestate coherauī
et iudiaali ¶ Primo ei
habemus exēplum de moy
se qui videns virum egip
cium pauentem quem
dam de hebreis fratribo
suis. ¶ Cumq; circūspexisset
huc atq; illuc et nullum
adesse vidisset percussum et
occisum egipcium abscon
dit sabulo. ut dr̄. Exodi.
ij. ¶ Secundo ostēdit id
de sineces. Num. xxv. ubi
diatur q̄ finees filius
eneazari videns virum
israhelitam .s. iudeum co
heuntem cum mulere me
diantaz in lupanari.
accepto pugione ingressus
lupanar confodit et occi
dit utrūq; simul. ¶ Terzo
obiatur de daniele. da
nielis. xiij. qui no habeb
legitimam ptātem iudi
candi illos duos iudices
illius tpōris qui tamen
erāt constituti supiores alijs.
¶ Respōdeo duobus modis
.s. in genali et in spāli. ¶ P
mo in genali probor qd
dicit in Canone. i. q. vj.
nos si incōpetenter aliq̄d
dixerimus et t̄ in miracula
maxime ueteris testame
ti sunt pocius miranda
q̄ in exemplū nr̄e actio
nis trahenda. ¶ Multa
enim contrebantur que

nuc ꝙ hibent ¶ tunc Sa-
muel ag ad regem pmg-
ssmu amalech. m frust-
conadit ¶ Nunc nulli ecle-
siastico ꝛ iudicium sangui
nis agitare licet ¶ tunc
fineꝰ iudicum coeu tem
cum madiante mt feat
et reputatu est ei ad ius-
ticiam ¶ Hodie sacerdotib⁹
m pmcionem siu offiaj uer-
teretuz. et ēent irregula-
res ¶ q autē sacerdotibus
antiquis liatum erat occi-
dere nec eos tenebat cen
sura moderna. tex. est. ꝛ
q. vij. hys itaq. et glo. i
c. i. de consec. di. i. et alia
m. c. i. xxj. di. ¶ In figura
ꝙ damel occidit senecꝰ
ut patebit mfra que ve
ritate et gracia aduem-
ente nō t̄ seruanda ¶ Se-
cundo respondeo m spea
ali de supradictis et pmo
de moyse tribus modis
¶ Primo q moyses occi-
dit egp cum defendēdo

eum qui iniuriam pacie-
cum moderamine inculpa
te tutele ¶ Liatum est eccā
esiastico prelato defende
re nō solum consanguine-
os sed et amicos et subdi-
tos m. c. dilecto. de. sen.
excō. h. vj. q nymo hoc est
de iure naturali ¶ Unde ecc
hodie si aliquis iniuriat
consanguineos vros uolet
eos occidere possumus lia-
te eos uuare. et si iniu-
antes occidamus nō su-
mus puniendi. Habetur
enim racio affectus et sā
guis naturalis. m. l. ut
vim ff. de iustis et iure
et ibi. glo. et bal. m. l.
raptores de epis et clis
et tex. m. c. i. de pace
treuga. collata. vn ¶ itaq
moyses liate egp cum
interfecit ¶ vn Ambrosius
in libro de offiis dicit q
q nō repellit iniuriam
a socio cum potest tam

est in eo viaum q̄ ille q̄
fecat et induxit exemplū
moysi ¶ Unde p̄ubio 2
xxiiij. et ne eos quidquā
tur ad mortē et c. quid
uerbum intelligē salū
iustiaa q̄m moyses exer
cuit diuinitus inspirat
¶ Sed mod respondet
q̄ moyses videt̄ omisse
egipciū q̄i inspiraone
ne diuina auctoritate
adeptus quod patet per
hoc qd dr actuū .vij.
q̄ p̄cusso egipcio extimū
bat moyses intelligere
fr̄es suos q̄m diis per
manus ipius daret salu
tem isrl. ¶ Tertio p̄t respō
dri sicut dicit aug̃ in
q̄sticombus exodi. q̄ sic
ubez .i. pinguis terra ate
omnia semina quazdam
herbaz multum fertili
tate laudat̄ sic illud
factū moysi q̄ uiaosum q̄d
de se fuit sed tamē lau
datur quia magne fer
tilitatis signū gerebat
in q̄nto. s. erat signum
uirtutis eius qua dei
pplm liberaturus erat
¶ Secundo dr finees res
pondeo duobus mōis q̄
q̄ ipe laudat̄ ex hoc q̄
virum utilitem .s. Sam
bri filium salij cocutez
cum madiamita pugio
ne accepto p̄fodit in lu
panari ambos simul et
interfecit in lupanari eo
q̄ exspiraone diuina
cōmotꝰ hoc fecit ¶ Sed
respondeo et dico q̄ licet
fineeꝫ nō eet sūmꝰ sacer
dos erat tamē sacerdos
et ad iustiaa ei reputabat
nō enim tpre illo phibeb
tur sacerdotibꝰ ne iustiaz

exequerentur m homia
das eaam psonaliter ul'ī
malefactores ¶ Tertio de
damele respondeo duob⁹
modis. Primo q eaam
ipe laudatur quia iudi
cauit illius tpōis imq̄s
senes eo q mspiratus a
deo hoc feat ut patet p
tex. danielis. xiij. ut
m fine dicatur susatauit
dnūs spm pueri iuuno
ris. ¶ Secūdo laudatur
daniel raone prefigu
raonis. q emm damel
puer mquos senes iudi
cauit prefigurauit xp̄m
pueriū qui sarbas et phi
riseos actusantes adulte
ram iudicauit dicen⁹
qui sine pcō ē primus
m illam lapidem mittat
Johīs.viij. Aut Iacobus assr
bīs thos. ij. ij. q. lx. ar. 1o
vj. et in secūda parte siim
q. xxxv. ar. 1o v. ubi dic

q damel m iudicando
senes mquos iudicē
laudat duplicī raone
diuine mspiraonis et
pfiguraonis. ¶ Et sic
stat veritas cōclusionū
predictaz videlz q in
tendendis et determinād'
causis contenaosis non
attendit ī iudicante ma
ioritas uel supioritas
respectu qualitatis natā
lis nec acquisite ut sae
cia et doctrina. nec ī fuse
ut ppheaa et miraculoz
opaao ¶ Nec eaa cōsiderat
virtus aut sanctitas sed
solum attendit et cōsidē
rat publica auctoritas
et iudiciaria ptās alegē
uel supiore ī quocūq; iudi
cio contenaoso maxime p
papā tenaso et sentenaliz
determinato. Sno diatur
item de papa superioz
aut maioz p eo q magis

mformatus aut instructus
sit aut ee possit. ¶ Exquo
sequitur q cum appellā
nō fiat nisi ad sup̄iorez
nullo modo ad eundem
appellari possit

¶ Responsio ad argum^{tū}.

Dicitur
forsam sum cta
solucionem questionis ulr̄
vt sit mentem sed nō ulr̄
rez magnitudinē q tātā
materiam cōtinguntur.
¶ Jam igr̄ accedam ad sol
uendas obiectionēs q^{s} p̄mo
loco fiebant quibus ar
bitror plene respōssū et
satisfactum ee p ea que
p̄misi et in solucōe q̄stio
nis et dixi paulo ante.
¶ Singulariterz tamen ad
singla argumēta breui
terz respondeo.

¶ Ad p̄mam cui dr̄ q in
romano pontifice ratio e
superior. et appellatus sensi
tuq inferior. et sic liate
appellatur a papa nō ben
informato ad eundem ra
cione informatum tamq̄
ab inferiori iudice ad su
periorem. ¶ Respondetur
ut dictum e q in tradēn
dis causis cōtenciosis
nō attenditr illa superi
oritas maioris dignitatis
aut sanctitatis aut informa
cionis sed solū illa q̄ proue
nit ex maiori iudiciaria
ptate q tam in vno et code
pontifice reperiri non valet
¶ quia nemo se ipm maior e
aut superior. nec se ipm
quis iudicare potest. ¶ Sic
ut mr̄ phūs in .vno.
ethicorz iustica non est
ad se ipm sed e de bijs
q ad alterum. ¶ Exquo fi
damento prodeunt sunt
iura nemine se ipm iudi

tare posse dicenda. C. ne quis in ca. sua. i libro et in nigro quod faceret si papa contenciose ppam iustiam uel iniustiaz equitatem uel iniquitatem iudicare posset.

Ad. 2m. cum dicat2 q non e conueniens q aliquis sit diuissis rep pectibus maioz et minor allegans illud crisosto. qz non qui maior fuerit honore sed qui iustior fuerit maior dr. Respondetur ut supra q illa auctoritas et similes loquitur de maioritate vite et meritoz de q mentio contencionis no curatur sed solum attendr q ille qui iudicare debet in causa appellacionis superioz sit racione amplioris iurisdiccionis coactiue et contenciose ut supra tactum est in solucione questionis.

Ad. 3am. cum dr q sedes romana pontifex in melius nequit mutari potest. Respondetur ut supra tactum e qz verum est q potest cõmutari. non tamen p viam appellacionis talis q de nouo habeat sustinere rem iudicatam sed potest commutari p viam supplicacionis ex quadam decencia et uolũtate romani pontifex si illud uiderit expedire no tamen p aliquod iuris remedium ad hoc cogi potest. ut .c. vena et sequentibus. xxxv. q. ix. ut supra latius deductum est.

Ad .q. cum dicat q̄ naturali ratione q̄s suum errorem corrigere fatemur q̄ hoc facere debet maxime ubi ē error ī fide aut cū auctoritate erat arta mores notame ut dictum ē ad id cogendus erit p̄ viam appellationis iudicarie et contendo ſ. q̄m̄ymo etiam si m fide erret a nullo nec ecia a generali concilio iudicatur. ſm̄ optimoz quam teneo q̄ vera ē ut latius deduco ī dialogo de remedio ſassinate. in ſolucōe ad .c. ſi p̄p̄. xl. di. ſed arg subditur ī argumento q̄ p̄pa bn̄ informatus crederet alia p̄ſona qa iustus alius ē ab iniuſto

Reſpondetur q̄ talis q̄ litras ut predixi nō fa at eum ſuperiorem q̄ ad iudicariam p̄tatem

Appellatio itaq; p̄ſupo diuerſitatem p̄ſonaz diuerſas iurisdictiones habe cum ſubalternatiue ſit in vn itaq; eadem p̄ſona ſubalternatio nō contingit amedit quia nec illa accidentalis qualitas informationis mutat ſpeciem neq; individuū p̄ſone.

Ad .q. eo modo reſpondetur. nam licet plerūq; vna et eadem p̄ſona vicem gerat duaz et idem poſſit ēe pater carnalis et ſpūalis et idem poſſit ſecum matrimoniare tamē illud obtinet in illis q̄ ſunt iurisdictionis voluntarie p̄ ut ē adoptio et manapatio. ff. de adopa. l. i. et inſti. de adopatio. Nec obſtat q̄ idem poteſt ēe eligens

et confirmans. quia ve
rum est q̃nd eligens nõ
ẽ solus eligens sed cum
alijs de capitulo eligit
¶ Epũs emm aliqn pot
eligere ut canonicus
et non ẽ monuemens
q̃ idem sit confirmans
quia maior pars cano
nicoꝝ eadem eligebat
ut in dicto. c. cum nõ
de electi. ¶ Quo casu epũs
confirmans nõ ẽ maior
se ipõ sed bñ plurib q̃ ẽ
maius capitulo eligere
maxime quia epũs eli
gendo tamq̃ vnus de
capitulo multũ actũ iur
diciois contenacose faat
et longe sepe ẽ in casu
preposite questionis ubi
m vtriq; instancia fiunt
actus iurdiaonales q̃
coram vna eadem psõn
tamq̃ minore et supe
riore fieri non possunt
cum nemo se ipõ superior
sit ut supdictũ est.

¶ Ad. 6m cum dr q̃ ap
pellacõ pnapaliꝫ ĩ om
ĩre mcenta ẽ videlicet
ad tuendam iustiam cõ
tra miquitatem iudican
tis ¶ Respondeꝫ illud ue
rum ee ueruntamẽ in
romano pontifice ut dixi
mus in soluacõe questiois
non presumitur aliqũ
miquitas aut iustiaa
ymo quedam ẽ presumpc
cio iuris et de iure pro
sentẽaa sua iuxta illud
gr̃gõ quia sententiaa a
postolice sedis tanta con
silij moderacione conapi
tur. ut nec immutari de
necessario debeat m. c.
aplice sedis. supallgato.
xxxv. q. i. ¶ Et sic cum
nulla iniquitas in eo
reperiri ualeat q̃ per iur
diaonem cõtenacosam q̃
in eo finem habet retrac

tabilis sit p̄ ꝺ seqns nltm
est grauamen. Et si fo-
ssam aliquod grauamen
mferat tollerandū est
ꝓpter reuerentiam illius se-
dis. Unde gregorius in
pastorali. c. xxxvm. ayt
q̄ si q̄ forssam praua in
romano pontifice conspe
xerit apud nos melius
debemus diiudicare ut
tamen diuino timore con-
tricti ferre sub eo iugum
obedientie non recusemus
Et iterum fiat. c. oues.
.xj. q. i. ubi dicitur facti
pastoris ouium gladio
ferienda nō sunt. ecclam
si reprehendenda uideāt
idem in. c. sacerdotes. c.
cā. et. q.

Ad .xm. cum dicitur
q̄ non ē danda materia
desperationis dicendum
ē q̄ spes nra de xo nō debz
ee solum in hac vita q̄
sicut dicit apls. prima
ad corinthios primo. si in
hac vita tantū in xpo
speramus miserabiliores
sumus omnibus homini-
bus. Unde licet contingat
iusto dei iudicio homines
bonos iniuste quandoq̄
grauari in ecclia et per
papam excomunicari et
condempnari si usq̄ ad
mortem fidem q̄m in ec-
clesia catholica predica-
re studuit tenent et de-
fendit tales coronat
pius pat̄ occulto iudi-
cio. ut dicit aug⁹ in libro de ve-
ra religione. nulla est
ergo desperationis causa
cum sine aliqua appella-
tione grauatis reddet
iustitie complementum
in illa die iustus iudex.

Ad octauū cum dicit

illud apli nonne desinaz
nec derelinq̃m iuste opp
mi ¶ Dicendum est q̃ dñs
non derelinquit suos fide
les sed semp subuenit eis
m causa iusta aut p̃ via
appellacionis cum iudex
qui grauat superiorem
habet et sic succurrit eis
mediante homine p̃ viam
iurdiccionem que inter
homines agitur. Aliqñ
succurrit hominibus ad
grauat talis qui superi
orem nõ habet et hoc p̃
viam oracionis et depre
cacionis per quam mise
ricordie inclinatur cor
suum pontifias de iusti
cia ad iusticiam ¶ Unde
isto modo a sentencia pape
minusta recurrere debet
homo ad deum p̃ oronẽ
eo modo quo dixit ille
Jacob genes. xlm. deus
aut meus ops fuerat mec
cum placabilem et remu
tat nobiscum huic fratre
uirm et cum que tenet i
vmalis ¶ Quãdoq̃ suam
rrit ds fidelibus p̃ viaz
remuneracionis qz iusto
iudicio suo p̃mittit q̃noq̃
suos fideles iuste opp̃mi
ut ex eoz paciencia ma
gis eos remuneret. et
sic neminẽ deserit deus
m ecclia sua.

¶ Ad. 9m. cum dr q̃ap
pellacio est quedam pro
clamacio q̃ clamat i au
res dñi. ¶ Respondetur
q̃ sic dicat glõ. sup pre
dicto vbi. Jacobi. Vide
mercedes operariorum vro q̃
fraudata est clamat i au
res dñi hoc dictũ ẽ ad
terrorem illoz q̃ putat
pauperes et oppressos nõ
habere tuctorem ¶ Sed
deus causas singulorum

futuro iudicio examina
bit in quo reddet vnau
q; scaidū iustiam sua
¶ Et sic clamor iniustiae
si quam faat romanꝰ
pontifex in illo ultimo
iudicio resuatur audi
endus et deadendus
et hoc ē qđ dicat .tex.
huiꝰ culpas hic redar
guere presumat mor
talis nullus qa cūctos
ipē iudicaturus a neie
est iudicandus. ¶ Et
iterꝝ voluit deus bti
petri apli successores
celo tantum debere.
inocentiam et subtilis
sim descussoris indagi
ne munoletam habere
conscientiam ¶ Et iterꝝ
nolite extimare eas ai
mas inquisitoris non
habere formidinem qs
deus p̄teritis suo resuau

examine q̄ndo ipꝰ fac
torꝝ ultitur teste quo iu
dice in .c. si papa .xl.
dī. et in .c. aliorꝝ hom̄
ix. q. iij. ¶ Debet igr p̄pa
si quos iniuste grauau
exaudire quod si nō fac
q̄ntū ad presente iusti
ciam nemo ei dicet cur
ita facis ¶ Verūtamē fa
tendum est q tanto q̄
iuus pectat q̄nto alao
ri culmine sedet et
ydeo in extremo iudi
cio q̄uus pugnetur
ut in dicto .c. aliorꝝ
tamē q̄ndiu in hac mo
tali vita degit futurei
iudiciario ordine a ne
mine iudicant. ¶ Vnde
symachus papa patet p̄
fato sedis aplice cuius
auctoritate maius nō e
iudicium a nemine fo
re retractandum ¶ Et
iterum ſmocra nemo

umq̃ aplicꝰ culmen de cuius iudicio nō licet dubitare manus obuia audater iniecerit nisi qui se uoluerit iudicare ¶ Et rursus de iudicio ꝓmane sedis nūq̃ iudicare canones prepezuit se tenaabq; illius cōstitue runt nūq̃ dissolui. m ·c· ish sunt canones ·ix· q· m· et ·c· saluo.

¶ Ad. deamū cum dicat ad illum ꝑtinet appellacionem reaꝑ q̃ melius nouit errorem sēteac et cē. ¶ Respondetur q̃ aliud ē cognoscere priꝰ pruum errorem. aliud ē iudicare de ꝑdicto erro re contēcioso et via iu ridiacia ¶ Papa igit et quicumq; iudex me lius q̃ aliquis alius cognoscit et intelligit errorē suū si ex certa sciencia erraut ¶ Sed iudicare ꝑ viam appel lacionis et via iuridia cia ꝓpr ium errorem papa nō cogitur si nō uult ut supdictū est ¶ Iudicare enim errores pape nullus nisi deus potest ¶ Vnde aplꝰ cuq papa successor ē dicit q̃ me iudicat dnꝰ est ¶ Et iterꝝ spūalis iudicat oīa ipe autem a nemi ne iudicat ut supdictum est.

¶ Ad xm. cum dr q̃ papa ē caput et debet compa ri membris .i. fidelibus et eos audire ꝑ viam appellacionis ¶ Respon detur q̃ ista racio fiat ꝑ veritate q̃stionis. ¶ Nā si membra corporis puta

pes uel manus q̃ntũcũq; ledantur iuste a capite tamẽ paciẽter ferunt et obediunt nec resistunt nec cogunt caput reuocare que feat ¶ als enim pedes qui desiderant q̃ctem pocius q̃ saltare uel currere ¶ et brachia q̃ malent quiescere q̃ aliquid ponderosum et graue trahere usq; ad eorũ lesionem aliquãdo resisterẽt / cui tamẽ videmus cõtrarium ¶ Et hoc ẽ qđ dicat phs̃ m politicas q; caput regit membra domino despotico idest seruili et absoluto cui resistere nõ valent.

¶ Ad .xm̃. cum dr q; eaz secũdm terminos mei uris positiui aliq̃ndo appellatur ad eũdẽ iudicem / nam ab ordie et presidẽ appellatur ad eumdem presidem et ab epũ et capitulo appellat̃ ad eumdem epm̃ m.c. a collacone dr̃ pbeꝝ. h.vj. et c̃. ¶ Respondetur q; hec obiectio eaã facit p ueritate q̃stionis et p bat directe q; bona uel mala informacio non facit iudicem maiorẽ seu superiorem ¶ Nam certum ẽ q; ordo consulum aut magrãtꝰ ubi multi sunt magis presumit̃ informati q̃ p ses solum quia ubi mlta consilia ibi salus et quod a pluribus mueſtigat̃ et c̃. ¶ Et tam constat q; ab eisdem appellatur ad solum presidem qui minus informatꝰ existit ut in dicta .l. prima q̃ appellãdũ

sit ¶ et idem de ep̄o et ca
pitulo appellatu ad ep̄z
solum qui uerissimile mi
nus informatus ē q̄ ipe
et totum capitulū ¶ et
ita aptissime constat q̄
in dcendis causis p̄
apellacionem nō reqūrit
q̄ iudex appellacione
sit bene aut plus in̄for
matus sed solum q̄ ma
iore auctoritate et iur di
cione coactiua vtatur
quod in papa nō accidit
nec ipe se ep̄o superior est
¶ Et hoc ē q̄d aplius de se
ipo et futuris Romanis
pontificibus dicere videt
ego me ipm nō iudico
debet q̄ ee alig persona
liter non q̄litatiue qui
p̄ appellacionem iudex as
sumit ¶ Nam ut dicūt
doctores et ē tex. in l. mn̄.
ff. de dampno infecti. iu
dex confirmatus idem iudex
diatur nec censset aliud
q̄ fuit p̄ri tempore ita
papa idem iudex ē ante
confirmacionē et idē post

¶ Nō. xm̄. cum diat
q̄ alius ē papa q̄ndo
cum odio uel fauore iu
dicat et alter q̄ndo rec
ta racione qz idemptitas
subiecti non excludit di
uersitatem qualitatum
¶ Dicendum est q̄ ista rō
plene est soluta in respō
sione ad questiōm ubi lar
gissime deductum est istas
qualitates saenae aut ig
norantie fauoris aut odij
et similes nō delere attē
di dersione causarū p̄ iudi
cium cōtencioosum et vim
coactiuam ubi solum reqūr
auctoritas publice p̄tatis
et superioritas iurisdicois
alcois et eminencioris q̄
sup̄ papa nō reperitur

in c. p principalem. et c. alios culpas. et c. acta p mundum yx. q. m.

¶ Ad. xm. candidatur alios nos ee cum ex affectu et passione loquimur et longe alios et diuersos cu secundu rationem agimus iuxta illud no emm estis uos q loquimini et c. ¶ Respondetur ut pxime dictu e et est in solucone primi et secundi arguenti ¶ Nam rectius est sentire in facto uel sapiencius examinare que iuris sunt et similes qualitates ut pmissum est no faciunt quem habere iurisdicom coactiua et multomodo fiaut que superiore respectu eminencionis iurisdicoms alg oms iuriste cent iudices et qnto quis in iure tanto esset superior in iurisdicone ¶ Preterea uetula quedam bene informata de aliquibus rebus ydo eet iudex ¶ Conferunt igr iste qlitates ptu ad ueritate sensus sed no ptu ad iudicandum de eis bona iudicaria ubi no tantu requirit ueritas sensus et cognicio facti qtu requirit iudicandi ptas que et si aliqn fallat et ledat consideramus tame in salubritate primapij a quo dependet quod e ype ds. qui ut diximus iusto suo iudicio permittit quosda iniuste oppmi et grauari ¶ Nam pilatus uere iudex erat in ihrlm cui qi ptas et iurisdicio a deo emt. xpo sibi dicente

nō haberes ptātem nisi
dēsiup tibi data esset. Ipē
tamē pilato liq̄ iuste xp̄m
iudicauit. xp̄us tamē pa-
cientēz tulit nec tamē
m ppl̄o iudeoz dēficiebat
sapienaores et mformia
ores de factis et gestis
xp̄i q̄ ipē pilatus Addeo
q̄ pilatus ipē iudeis tāq̄
meliꝰ mformatis di-
cebat. Accipite eū uos et
secūdū vrām legez iudi-
cate. Ipi tamē ꝑfidi iudei
licet odio tamen uerita-
tem dixerūt dicentes
nobis nō licet mterficere
quemq̄. ac si apte dixi-
ssent nos ex deffectu pu
blice ptātis et iurdiaois
coactiue iudicare nō pos-
sumus licet mformatissi
m sumꝰ de factis xp̄i.
quia ut ipi dicebant si
nō eet reus moztis nō
nō traderemus eū tibi.
sed adte qualiscūq̄ sis iu-
dicare ptinet ꝑ ꝑr publi-
cam ptātem tibi traditā
Et sic ī iudicando atte-
ditur publica potestas
et maiozitas iurisdiao-
nis coactiue nō autem
maiozitas mformaao-
nis aut cognaonis.

FINIS

Incipit tractatus ad beā-
tissimum p̄rem dñm Pium
IIm pontificez maximū. In quo
agitur de congruentia et
expediencia congregaaois
genālis conalis. & pluribus

testimonijs dedinatur hoc tpore
non expedire ad pacem et
quietem ecclē et ppli xpiani
editus est hic Libellus a
Reuerendo pre Roderico
epo Oueten hispano aplico
referendario:-

Beatissimo ac clementissimo patri ac domino. d.
Pio secundo sacro sancte. Ro. et vniuersalis ecclē sūmo pontifici. Eiusdem. b. humillis seruulus et indignus coepūs eccle oueten hispanus se ipm cū vtriusq; hominis deuotissima inclinacione. Scriptum est in exodo. bestia que tetigerit montem lapidabitur. sup quo ūbo glō. mons mq; eminens est et altus per quem xpi vicarius designatur qui sue potestatis emineā cunctos tangit. omes iudicat. a nemine autē facta eius iudicantur. Bestie si quidez p subiectionis simplicitate fideles et seculares populi habentur quibus obedire di non imperandi necessitas congruit. Bestie igr tunc montem tangit cum fideles quacumq; mundana potestate sufflulti sedi aplice. que omnium eorum que in ecclia agenda occurrunt principaliter curam gerit. et que cunctis mortalibus normaz viuendi et in ecclia conuersandi tribuit legem imponere moliuntur. qmymo obedientie iugū graue reputat cuius sua

Bestia q tetigerit montez
lapidabitur

utate presentis et future
vite quietudine perfrui fa-
le possent. Vtinam illud gre-
gorij attenderēt. Admonen-
di mq̄ sunt fideles ne pō-
tificis sui vitam culpent
ne dum mala forssan re-
darguūt mde p elacrimois
impulssum in profundio-
ra mergantur. Fiantq̄
contra eos audaces q̄a
seruire regnare est et
vera libertas. sed diuino
timore constricti fepre sub
eis iugum reuerenciae
nō recusent. Rursꝰ
Vtinam illud bernardi
considerarent. Dec mq̄
petri sedes beatissima nō
tantum honorat q̄ntuz
honorat. Non tantū pir-
mit q̄ntum protegit. Iu-
gum quidem cuius suaue
est et leue. Denicq̄ et
illud ambrosij. obediēte
iugum o ppli fideles noli-
te timere. Iugum ē enī
sed festinate quia suaue
est et leue. non conterit
colla sed eleuat. non omit-
tit sed honestat. quid
q̄ dubitatis. quid pars
tinatis. Non alligat cer-
uicem uinculis. Et ite-
rum bernardus suauis-
simū iudicans iugum
aplice sedis dicebat. O iu-
gum grate obediēnie
q̄ dulciter capis. q̄ glo
riose illaqas. q̄ suauit
premis. q̄ delectabiliter
oneras. q̄ feliciter uris
q̄ sapienter crudis. ne-
minem premis nisi qui
se pressum putat. In hac
utaq̄ bn̄e. pr̄ mri tp̄oris
malicia in q̄m nos finis
seli deduxerunt nō nulli
diuersis permoti passio-
nibus et affectibus mō
tem aplice sedis in qua
.s. tua vice xpi sedet.

moliuntur tangere dum
tue. S. legem imponere
uidentur. instant ut ea a
gas eaq; tamq; rea publi
ce xpiane necessaria sta
tuas que uolitas suis pu
cius q; ecclie necessitati
aut utilitati congruat
quasi illis potius cura
sit domus dñi q; tue. s
cui nō ab ipis populis
sed a xpo cuius uicem
geris collata est liber
tas ordinandi et ordi-
dispñed in domo dñi. Quā sub
colore uelato utilitatis
ecclie conuocari et cogte
gari importune soliatur
hys diebus unū gene
rale conciliū ut que
aperte nō valent subdo
nestatis colore efficiant et
libertatem quam ab hac
sede desiderant sub opte
tu prefectus ecclie obtine-
ant. quibus p pulcre
aplus dicere videt. Ca
uete ne libertatem in oc
casionem queratis adga
latas. v. dicentes apud
vos ipos qd scriptum e
genes. xxvi. Ecce tpus
uenit ut soluamus et
destruamus iugum eius
Et Rursus non manē
bit archa dñi isrl apd
nos quoniaz dura est ma
nus eius et duriss̄ima
nos premit seruitute.
quibus bti ss̄mus idem
bernardus recte respōdit
O libertas omi ut ita dicā
seruitute seruilior liben
ter abea libertate absti
nebo que me pessime ad
diaet superbe seruituti.
Verumtame in ea re
illud michi satis visum
est quia qui xpi uicario
libertate q̄rit pas̄ ab eo
ne q̄q̄ debeat. nec enim

xpi ouis ee videtur qui
ab eius vicario pasa de
dignat quo fit ut digne
eius beneficijs alienus sit
¶ Nam ut i moralibus pul
cre mgt gregorius dignu
est ut ab eius beneficijs
sit quilibet extraneus qui
eius Jussionibus nō iuste
ee subiectus. sed certe affec
tibus suis victus nec illud
considerant augustini qa
qui superiores contempnit
subdetur ab inferioribus
¶ Et iterū .. agnosce fidelis
quem supra te xpūs posuit
ut cognoscant te qui ipsa
te sunt ¶ ydeo cum daniel
cognosceret et supra se deū
cognouerit eum sup se
leones ¶ Si aute mḡ supe
riorem contempnis subde
ris ab inferioribus huius
modi si quidem homines
pro explendis eorū affec
tibus iuste multitudine
quierūt tumultuosam ut
iustius a multitudine opp
mant ¶ Et dum p eam
libertate consequi putāt
ab eadem multitudine ppli
deserantur ¶ Scriptum est
consumentur ab ydolis
quibus sacrificarunt. ¶ Et
rursus seruient cūs iste
nabucodonosor regi ¶ Et
iterū reuersi sunt ut esset
absq iugo facti sunt siat
archus dolosus quare iu
gum imponetur eis qui
non auferetur ossee. vi.
¶ Vtinam memores essent
oziam regem percussum
a dno quia tetigit archaz
dni. per quam papa designatur ¶ Rursus fecle
rent mariam sororē moysi
lepra passam quia morse
sacerdotem et pncipē ppli
maledictis obiurgauit.
¶ Nec tam tam irrationabilis

† archa pp designatur

† Nota

et iconsulta nouitas scandalum ecclē dei generet nobis tacentibus epis q̄ maxime partem solicitudinis tue. S. cepi simus ¶ Ego ex eis minimus et tue. S. seruulus de tue sapiencie exulterancia et ignota tue sanctissime persone humanitate confisus si rezu occurrencium causas ac tporis dispositionem et petenaz desiderium metiri et cōsiderare libet ¶ Deducam breuissime sed lucre clariue, nullo modo expedire ad bonum ecclē ut aliqua multitudmis congregacio hoc maxime tpore conuocetur non utiq; ut ego upe synodorum generalium rite qd ac recte et p sedem aplicaz quando quomodo et quociens expedit congregatoz aut auctoritate aut magestate dampne. ¶ Sacio emm idq; fateoz plurima salluberrima decreta ecclē dicatuliss̄e. ¶ sed pro hoc tpre mmme expedire q̄mymo predictam futuram congregacionem rei publice xpiane et ecclē dei admoduz periculosam et pene impossibilem aut difficilem fore. idq; q̄ breuioribus potero consideracionibus explicabo cuncta tue. S. moderacionem et correctionem reliquis que fieri domina et magistra existit.

Pro clariori igr noticia dicendorum breuiss̄me premittendum censeo q̄ potiss̄ima causa congregacionis generalium synodoz illa est videlicet necessitas aut vtilitas reypublice xpiane ¶ Antiquis utiq; tporibus cum supradicte cause urgebant plurima a romanis pontificibus valia

Causa congregationis generalis est necessitas et utilitas rei pub.

conuocabant. ¶ Et preclara atq; sanctissima i eis decreta condita fuere. q si q̃dez tantũ vigoris et roboris habuerunt atq; habet q̃ntum ad vtilitatem reypublice xp̃iane referuntur.

¶ Idq; comune e i omi republica et in omi lege Vnde ar̃to. ayt comuis utilitas grãa fiũt legislationes. ¶ Et acero i rethorica omis leges ad comoduz reypublice legislatores referre oportet. et subiat nemo enim leges legũ causa saluas ge̅ capiũt. sed reypublice ¶ Stat igr illud iuiolabile p̃positum q̃ cessante vtilitate reypublice xp̃iane cessare debet vsus aut congregacio conciliorum

¶ Nam cum dificilis admodũ sit totius orbis coadunacio et nimis onerosa nisi urgente necessitate et vtilitate ecclie fieri debet. et illis cessantibus cessare debz talis congregacio et p̃ma facie. si nõ solum utilitas z necessitas cessat. sed dissidia z nocumenta verisimilr timentur. ¶ Vnde stephanus papa. absit ut q̃ pro cor salute stabilita sunt si uertunt z i noxam ea seruare debeamus ¶ Et subdit. magna igr auctoritas i ecc̃a semp habenda est ut si olim a nris predecessorib⁹ et sanctis patribus nonulla acta sint q̃ illo tpore congruebant. et postea uertantur i noxam sme tranquilitate aliq̃ destruantur ¶ Cui igr attenta dispositione et qualitate huius tporis z hoim̃ moderna qdaz p̃mitte ad rebellandum suis superioribus ¶ attenta demq; passione has nouitates soliat mau ex hmõi

Stefanus pp. Absit ut q̃ p comun salute stabilita sũt: si uertuntur i noxã ea seruãr debemus ex Lege.

conuocacione synodi. non
vtilitas. nō necessitas rei
publice xpiane / nō expe
diencia / nō congruencia.
illud exigat / / sed potius
nocumētum / ꝑ dampnū
/ sed sasma / sed scandalum
/ ꝑ diminucio / sed enerua
cio / sed depressio auctori
tatis. Vicarij ihū xpi idu
bie timeantur / merito a
talibus nouitatibus absti
nendum est ¶ quod magis
specifice inscriptis cōsi
deracionibus demostrat.

Prima igr
consideracio sumi
tur ex laboribus.
huius vite et pia ideacoe
hanc viam desiderancia
¶ Quis enim credat fa
cile fore congregacē vniu
cōcilium ex toto orbe chris
maxime tpōribus quibus
homines sciacti fessi atq; ut
ita dicam stomacati sunt
de hijs clamorosis cōgre
gacionibus q̄ nris tpōrib⁹
acciderūt. sumentes exem
plum ex Basilien mutu
li congregacione. ex q̄ nō
nisi scandala et dissidia
in vniuerso pplo xpiano
prodierunt. ¶ Nec enim nūc
homines ita audi sunt
ad huiusmodi cōcilia pcu
randa nisi particularis pa
ssio eos cogat / sicut olim
¶ illa enim p raro fiebant
et p extirpandis hereseb⁹
et sasmatibus et ad opti
mos fines ¶ Nunc vero lon
ge aliter intuemur ¶ Nam
p moderni tpōris malicia
plurimi non alia de cau
sa cōcilioꝝ generaliū
congregacones desiderēt
nisi ut uel libertatem mi
bi querāt. qua dicut ee
de substancia vnius cuiq;
synodi. ut ibi suoꝝ scelez

impugnitatem obtineant
¶ Alij ut rancore odio & iui
dia pmoti de Romano pō
tifice et ceteris suis supe
rioribus libere obloq̃ntur
eosq; mdigne iudicent
a quibus dignius iudicā
di et plectendi forent ¶ A
lij rursus optant has sy
nodales congregacones
ut ambicionibus passio
nibusq; suis fruant satis
et ut quodam mercamo
nium ibi contrahant.
¶ Detrahentes de romano
pontifice et Romana curia
pro eo q; dignitates bene
ficia honores intempesti
uos aut incongruos pro
eorū libime eis nō optinet
¶ Alij demq; i huiusmodi
congregacionibus lectū
et ullas pcurant ut sub co
lore reformacionis vnio
nis et pacis deformitates
sasmata et rebelliones nu
triant et pcurent ut ālit
cumq; id fieri possit altare

contra altare erigant aut
vnum mbi tribunal ppetu
ent ¶ put ex pterita basilien
congregacione inspeximus
que auctore deo nō nisi cūdu
orum sūmorū pontificū ¶ Eu
genij videlicet et Nicolay
et quorūdam catholicorū
regum et priapum sūmis
vigilijs ingemis simptibq
et laboribus pactata sunt
¶ Quomodo igr ad similes
congregaciones reddibimus
cum in auribus nris ir
sonare videantur clamo
rose et tumultuose voces
illorum ex quorū congre
gacone tanta incomoda
sustinuimus ¶ Non enim
quis facile redit ad ea loca
q̃ sibi nocumēta intulerit
et ut dicat Dominus ipa
quoq; bruta animalia no
uerunt vitare nō modo e
as foueas et ea loca sed
locorū vestigia ubi lesione

altare ⟨s⟩ altāre cu
⟨ten⟩t

recepezũt ¶ Itaq; S. tua q̃
caput est atq; directoz cũc
toz fideliũ pmittere non
debet ut talis piculosa no
uitas nulla legitima subsis
tente causa tũs tpoz ibus
mualescat

Secunda cõsi
deraco sumitur ex
plurimis onezibus cũctaz
naconũ ꝛ huiusmodi cõcili
js congregandis ut emm
paulo ante diximus proxi
mis diebus pretezitis plu
rimas generales congrega
aones sub nomine generali
um conaliozũ xpianus pplꝰ
non sine magno labore one
atq; sumptu tollerauit atq;
sustinuit ¶ Nam ut ab ulti
mis mapiam ¶ primo pisa
nam ¶ deinde Lucanã ¶ deid
constãcien. tũc pro illuc
sasmatis extincione pncie
ssaria ¶ Postea Senen de
mũ inutilẽ basilien cõgre
gacionem per xij fere
annos xpianum pplm
conspeximus ¶ Taceo de flo
rentiñ. postea ferrarien
tandem Lateranen sy
nodis quoz aliqua licet
breui tpre duraunt / ge
nezalia tamẽ cõcilia fue
runt ex omnibus nacom
bus congregata / que oia
hijs diebus ut dixi passi
sumus ita ut homini
bus vix libeat respirare
ab huiusmodi congrega
cionibus / in quibus pro
caruñ diuturnitate / ẽt
pecunias / quot impẽsas
prmapes et naciones ex
bursauerunt pro ibidem
mittendis tenendisq; ora
toribus et aliis personis
/ quot itezũ expensas pa
uperes eccle et caruñ pre
lati imbi fecezũt / quot
demq; ꝛcomoda oms pro
uincie recepezũt nemo ẽ
qui ignoret ¶ Itaq; cessan

dum est ab huiusmodi co-
gregacionibus quia nō est
consulere ecclē sed nocere/ nō
reformare sed deformare/
non pacem querere/ sz dis
cordias nutrire/ nō ecclaz
releuare sed grauare.

Tercia consid
racio sumitur ex
quadam pene impo
sibilitate aut dificultate
congregandi conciliū ¶ Na
dato q pro hoc tpōre exp
diret pro aliqua urgenti
et necessaria causa que tam
nulla efficax est/ quomodo
est facile congregare vnuz
orbem hōc tpōre maxi
me stante inter nacones
et primipes catholicos a
perta discordia ¶ Nam q̄libz
nacio quilibet primceps
petit et protestatur debere
in nacione sua celebrari p̄
mum concilium ¶ Si enim
ut dictū est ante tempus
concily constanciēsy quo ho
mines audi erant videre
vnum concilium quia pro
tunc remedium videbatur
ad extirpacionem illius tue
terati sasmatis/ tamē ꝓpter
easdem inter nacones et pri
apes discordias magna tpo
ra processerūt maximiq
labores habiti sunt/ plura
q impedimenta gesta ¶ Vn
sigismundus impator qui
hanc rem cum sudore et sa
guine ꝓsequebatur bis hys
pamas ꝓsonalit adiuit an
te q̄ concilium congregare
pro ut lacius infertur tan
getur ¶ Quomodo igr quis
putat hoc tpōre in quo ut
dixi oms nacones infestas
habent has congregacos
nisi sit aliquis qui passion
regatur/ stante maxime
dicta discordia plurimis
q aliis impedimentis ob
sistentibus tam facile co
gregari posse vnū genera
le concilium ¶ Itaq nō con
gruit gravitati huius ste
sedis nec prudēcie tue. c.

rem pene impossibilem aut
difficilem nō modo inutilem
vino dampnosam aggredi
¶ Vt enim catonis stat pul-
crum documētum impos-
sibiles videlicet aut valde
difficiles res minime ag-
grediendas fore si labor
certi sunt / utilitas uō idu-
bia / aut q̄ndo certaor est
timor dampni q̄ spes utili-
tatis ¶ veluti ipe Cato exe
plificat quia de imprude
ntia valde arguendus ee
piscator qui in niazi tur-
bido cum auri hamo pisca-
retur / ubi perdito hamo
certaus e dampnū q̄ spes
lucri.

¶ Quarta cōsi
deratio sumitur ex
promptitudine icōue-
nientiz et periculozū que
imminet ex huiusmōi cōci
lij congregatione ¶ Nam
cum auctore deo et sūma
prudentia tue. s. i messis
eius laboribus et expen-
sis guerra iusta et nec
cessaria fidei catholice cōt
perfidum turcum agēda
et continuanda sit / secdm
ea que. s. tua in dieta
mantuana cum omnium
principum et nationum
oratoribus sūma cū sapi
entia et moderatione cōcor-
set iam auctore deo vna q̄q
natio legem habet / modum certum a tua. s. q̄-
liter in ea re conferre se habere debeat ¶ Hunc
vero cum res ipe exeq̄nde
forent si de consilio cong-
gando ageretur nil ali-
ud cēt q̄ res conclusas
penitus turbare et recte
hanc iustissimam guerraz
impedire et que iam pene
in fieri sunt penitus des-
truere ¶ Si enim res iste
in vno generali consilio a-
gerentur quis dubitat

turcum oma nra scarcta
cognoscere ¶ Exigit emz
res bellica ut Vegecius ay
vnum primapem ad regē
dum et qubernandum.
¶ Multitudinem vero ad-
bellandum ſ non emm mł
titudo capax est consilio
rum et scaetorum belliw
ruz ſ quia ut ipe Vegecius
mquit pruidencia bellicaz
rezu pauas cōmittēda ē
qn ymo vna queq res me
luus fit p paucos q̄ per
multitudinem copiosam.

Quinta con
sideracio sumitur
ex equalitate hono
ris que inter nacones fa
cienda est quod sic dedu
citur ¶ Si enim vtilitas
aut honor est nacionum
habere conalium intra
eamdem nacionem uel reg
num. utriq necessariu vi
dez ad euitandum pecu
cula et discordias in pplo
xpiano ut talis honor eq
liter et proporcionabilit
inter nacones distribui
debeat ſ alias necesse est
ut scandala seq̄ntur ¶ Na
ut mquit phs despecto
aut mequalis distribu
cio honorum sunt cause
sediacionis et scandali in
republica ¶ Quinimo sedz
cum plerumq trasmu-
tant polcias ¶ Constat
aut q̄ predictis tpōribo
aliq nacones predictuz
honorem habuerut ¶ Naz
gallicana nacio non log
ab hijs tpōribus nonulla
habuit conalia geñalia
ut claromōten. Vienen.
lugdunen et alia ¶ Ger-
manica vero nacio suaessi-
ue duas habuit synodos
generales et satis diuturn
nas ¶ Tame ytalica nacio
nō habuit in hac pte lo-
cum nec honorem suum
¶ Nam ytalia peculiaris ē

patria romane et aplice sed
et m qua romana ecclia p-
priuum habet patmoniu
et maiorem primapatum
obtinet disponente dom̃o
q̃ aliquis aliis princeps
uel dñs eiusdem naaonis
que res agit ut meuentiz
quo expediret aliqua con-
greguao conalis generalis
longe melius et accomodio
m eadem naaone q̃ m alia
tenendum foret tum qa
securius in ea manere pos-
sent existentes i conalio
et ad eam propmquius ce-
leziuz ex toto orbe venire
possent. tam̃ q̃ ad comuez
patriam quam om̃s naa
ones sepe visitant et i ea
conuersantur maxime qz
ex vtalita naaone pmatu
dimenta et fundamenta
fidei cuncti fideles recepert
Constat tam̃ q̃ tpoziuz
mis aliquod integru coali
um no habuit Deisdem
saltem modis et formis et
eadem duraaone tpozie
sicut alie naaones De-
mum hyspanica naaio q
no parua est mter oms na
aones catholicas nec mi
nus deuota ezga dei cultaz
nec minus potens nec eaa
minus viris z migeris
excelens mter alias puia-
as optaret eaaz patriapa-
re honores predictos et ha-
bere locum siuu ita ut in
eadem naaone prima syno
dus conuocari debeat illaz
post illa celebertima. tolle-
tan. et tarraconen. et bra
caren. conalia antiquissi
ma. nullum postea gene
rale conalium predicta
naaio habuit de quare
no parua querella cotidie
fit apud sedem aplicam
p reges z prmapes et pre-
latos et populos illius na-
aonis petentes primu co-
alium in euentum q̃

ad bonum rei te expediat
et diuersa protestantes
si secus actum fuerit / offe-
rentes ornatissimas et opu-
lentissimas urbes terres-
tres et maritimas ad qs
facilis est accessus. Alle-
gantes premaxime eide
nacioni hyspanie promi-
ssum et policitum ee unu
generale conciliu. Ma-
cum propter vnitatem co-
ndam gloriosus sigis-
mundus imperator cu
certis prmapibus bis hys-
panias peasset consider-
rans prmapes illius nacio-
nis deuotissimos ee olim
petro de luna benedicto
nuncupato nato de eadem
nacione sub cuius obedie
cia erat ut tande impator
ipe pnapes predictos inu-
taret ad consentiendum
de tenendo concilium co-
stanie atq; ut eos induceret
ut predictum benedictu
relinquerent et ei obedien-
cia subtraheret / qd' du-
rum eis admodu videbat
Tandem idem impator
pro comuni bono totius ec
clesie policitus est eis vnu
concilium generale intra
eamdem nacionem quin-
cius congregandum. Ma
qz si scandala et discordie
et dissidia vitare cupim
alterum de duobus nec
esse est fieri. Primo ut
hyspam si et in quantum. s.
tua iudicauerit expedi-
re pmu concilium futu-
rum obtineant. Policet-
tur enim hyspani ipi illd
sisapere sub illis modis
et formis procedendi. sub
eisdem legibus et condicio-
nibus et sub illis securi
tatibus sicut. s. vra ad
quam pinet disponere
cuncta i catia expedire
uiderit. Secundo sibi

eis negatum fuerit nam
est ut stante tanta dis-
cordia inter naaones pre-
ditas quarum qlibet op-
tat habere conalium om-
nino in hac matezia sup-
sedeatur ¶ Est enim pene
impossiblis talis congre-
gaao aut ualde periculo-
sa ¶ Quare tuaius uide-
tur rem predictam mi-
nime attemptare q; rem
pene impossibilem. difi-
alem et periculosam infe-
liater aggredi.

Sexta con
sideraao sumit
ex mdispoſiaone tpoz
et moderna promitate
ad rebellandum suis su
periozibus quod sic dedu
atur ¶ si enim miquam
condiaonem temporis co
sideramus utiq; reperie
mus q; aut potis nris
exigentibus aut profun-
dissimo dei iudiao quod
nobis abissus e multa
aut ex quadam indispo-
siaone aut complexione
humanorum corporu
causata ex corporum sup
celestiu influenaa homi-
nes hijs tporibus pron
reduntur atq; inclinati
et dispositi ad similes re-
belliones sediaones et i
obedienaas contra suos
superiores ¶ Iam ut est
sma phi. in quinto poli-
ticorum quedam sunt
loca que pro certis tpori
bus reapiunt dispoſiaones
a celo secundum quas agt
in ipm locatum quo fit
ut corpora in talibus lo
as manenaa reapiant
dispoſiaones diuersas et
diuersos eaam appetitus
sensitiuos. ¶ Et licet aia
ma libera sit ab oi causa
naturali tamen p accides
et inclinatiue ex dispoſi-

aone regioñs varie dispo-
nuntur et inclinantur uo-
luntates hominum ad
bene uel male politizand
et ad sedicaones faaen-
dum ¶ Nam secundū q̄ cor-
pora humana diuersas
complexiones et dispsia-
ones reapiunt ita incli-
natiue ad diuersas uolū-
tates et appetitus homiñs
disponūt ¶ et ꝑtea inquit
phūs molles tazne aptos
mente diamus ¶ et hmc
est qd ut inquit idem
phūs potenae anime se-
quntur dispsiaones cor-
porum ¶ et ita concludit
phs q̄ dispsiao loa et co-
plexio ac influenaa corpo-
rum supcelestium dis-
ponit homines ad sedi-
aones ⁊ ad alios actus
politicos. ¶ Vnde ut idem
phs in libro de secretis
secretorū ayt q̄ iterroga-
tus ab alexandro q̄re
non posset efficere ut
perisse sibi obedirent ¶ Res-
pondit aristoti. eos facilio
interficere posse q̄ vincere
nisi mutare posset coste
laaonum influenaam et
complexiones illorū corpo-
rum pro illo tpore addi-
aens q̄ q̄ndiu illa indispo-
siao duraret eaam si
alie gentes ibi ponerent
taliter disponerentur.
¶ Nunc aut ꝙt magis ex-
perimur et intuemur q̄
legamus in codicibus an-
tiquis certum est aut ex
aliis aut ex predictis cau
sis promptissimos tame
hodie esse subditos ad se
coadunandum ⁊ colligan-
dum cont̄ suos superiores
q̄ liqdo reperiemus si di-
scurre libet ꝙ oēs naao-
nes et regna ¶ Quinymo
maiora inueniemus q̄
dicē audeamus ¶ Nam in
ytalia videmus vassalos
et subditos nedū rebellare

sed arma impudenter
sumere cont̄ primapes
suos ¶ Conspiamus va
ssalos premiatos et subli
matos a patre rebellare
in filios quibus fidelita
tem iurazunt ¶ Videm̄
alios ruptis federibus
et ligis dissidia fouere
¶ Germaniam uero totaz
conspiamus armis ardē
tem ¶ Alios enim uide
mus imperatori rebellā
tes ¶ alios cont̄ suos pn
apes insurgentes ¶ alios
eosdem macerantes et
interficientes ¶ In frāāa
uero quod dolenter re
ferendum est ¶ filium cō
tra patrem ¶ patrem cont̄
filium necessario regna
turum insurgere patent̄
videmus ¶ In hispania vi
dem quoq; morbus iua
lesat. ¶ sed et vasallatq;
subditi qd̄ soli facere nō
audent p̄ viaz congre
gacionis multitudinis tep
tare moliunt̄ ¶ federant̄
enim et colligantur sub
simili colore utilitatis
patrie. contra pnapem
suum armaq; sumerent
si valerent ¶ In anglia
vero dictu orrendum est
sedes enim plurime et
arbores recentes dolorem
augent ¶ iusq; adeo ut sub
dicti regem sua libertate
priuatum ad manus
multitudinis deduxerit
¶ Itaq; ut multa obmitaz
ultra pericula predicta
nil aliud cēt pro nunc
multitudinem sub colore
generalis conalij cōuoca
re nisi in vtroq; statu
subditos ut premissum
est exse ipis inclinatos
ad rebelliones et sedicio
nes dissipatos mutare
et inducere ad insurge
dum contra suos prima
pes et superiores ¶ Sicq;

Habent recte ſa pnapes q̄ grat turbatione ecclesie

libet annalia antiqua ſine paſſione conſiderare utiq; reperiemus. cum aliqua diceſſio fit a ſede aplica aut rebellio cōtingit in eccliā. ſimilis rebellio fit in ſtatu ſeculari. contra reges z pnapes. Nam ut inquit phus innus pfecta poliaa faale duat i exemplū fita pfectioris poliae ſiue i bonū ſiue in malū Et ut gregorius inquit ſuper illo uerbo job. boues arabant ſeqntes aſinas. ſeculares ſubditi faale ſequnt̄ que agi cōſpiant intra eccliam Itaq; pp hoc tpre cōuocare multitudinem ſub noīe gena lis conciliū recte e augere diſſidia et rebelliones in pplo xpiano Et ppe e addere flamā ignis carbonibus ſuccentibus contra illud eccliaſtici. qs ignem igne extinguit

Septima cō ſideratio deduat̄ p excluſionem prime cauſe que allegat̄ pro conalio conuocando. ayt enim magnificam ee utilitatem generaliū conciliorum in ecclia di Et licet ex conalio baſilien. ſequtus nō ſit fructus deſideratus pter quorumdam romanorum pontificum inge ſta impedimenta. tamen ut dicunt fatezi nrē eſt ex conalio cōſtaden plurima utilia eccle di obuenerunt qd magis inſpicere debemus q̄ in felicem exitum baſilien Nam ſecunda epheſina ſynodus repbata et qua

augustinus vocat cōue-
ticiculum hereticoꝝ nllꝫ
affert preiudicium ꝗtu-
or sanctis synodis que
uelud quatuor euange-
lia celeberrima semper
habebimus. ¶ Ad quod
facilis ē responsio ¶ Naz
fateor q reprobado vnꝰ
synodi alterius grauita-
tem non ledit. ¶ Diamus
tamen generalia cona-
lia celebranda nō ee nisi
urgentissimis et neces-
sarijs causis maxime
pfectum eccle concer ne-
tibus ut infra patebit
¶ quod si secus agit neces-
est ut scandala sequat
¶ Vtrumq; uidere libet i
constanaen et basilien
synodis. ¶ Constanaen
quidem ideo fructū attul-
lit quia cause necessa-
rie vnitatis quere de suppr-
tebant. ¶ Basilien vero
factio ideo sterilitate et
nocumētum attulit qa
sine necessarijs causis
et pro quorumdam ex-
plendis passionibus con-
gregatum fuit. ¶ Cum ei
inter cēta principalis cā
congregandi generalem
synodum sit extirpado
scismatis ¶ cum basilienses
vnitatis tpre fuerit cōgre-
gata. et sic causa predicta
cessante nō erat ut cū
scisma non reperiret vni-
tatem lederet. ad instar
delicate mediane ¶ Sut
enim nōnulla remedia
aut mediane eius qli-
tatis et generis que si
sine causa sumuntur
corpus corrumpunt
¶ et ita pro nunc cum
nullum scisma deo auc-
tore in eccliā sit si gnale

cōaliū congregēt. qđ
prope purgatiuum est
huius mozbi delendi sās-
mata. timendum est ne
corpus ecclē corrumpat
tamq̄ delicata medicina
que corpus aggrauat. ni-
si contrarium et resisten
tem et peccantē humoꝛ
reperiat. ¶ Preterea ut
supradictum ē aliqua
vno tpre occurrunt que
vnum actum honestiꝰ
reddunt ¶ Et alia occurrūt
alio tpre que eundem
actum minuſice dāpnat
ut scriptura sacra exēpli
ficat de serpente eneo q̄z
moyses fecat ne pplus resp
tina morte interiret ullū
mtuendo ¶ Sed et alio tpe
destructus est p ezechiaz
quia pplus ydolatrabat
et sic destruxit ille iuste
qđ moyses digne et dnō
iubente fecerat ¶ Ita in pro
posito multa occurrerunt
specialia tpore conaliꝰ-
constantien que quoda-
modo cogebant ad vnū
cōaliū congregandū
¶ Nunc vo aī oīa cessent
vmo contraria penitus mi
litent debet. s. tua vice
ecclē quam gerendā sus-
cepit ab ea cessare ¶ Primo
enim ut prediximus imi
nebat sasma et nō q̄le
cumq̄ sasma sed iueterā
tum antiquatū et addeo
inexplicabile ut iam a
mentibus hominū pen-
tus euanuissent vera pri
apia et fundamenta ac
eāam cause illius sasina-
tas ¶ Secundo uero plu
res tunc erāt de papatu
contendentes. sed et qlibz
eoꝝ dicebat se uerum et
indubitatum papam tā-
q̄ electum a maiozi pte
suoꝝ cardinaliū ¶ Terao
qđ multū urgebat quia
nullus dictorum cōtēdēau.

fuit a tota eccl'a um̄q; ple-
ne receptus ne habitus
tentus et reputatus vni-
cus et indubitatus xpi
vicarius. ¶ Quinymo taz
probabile erat dubiuz
iuris et facti circa ueri-
tatem et titulum papat⁹
q; via iustiae et veritatis
pro tunc nō alio modo n̄
ita faale attingi et cog-
nosci poterat. ¶ Quare cū
xpi fidelibus sūmo stu-
dio cogitaret de viis ad
vnionem ptinentibus ad
quas nullus contendēaū
animū dabat. ¶ quinymo cū
ꝑsi equales obedienaas
obtineret quilibet eoz ītē
eos de sua obedienaa et
coligatos et amicos mou
cupiebat sub titulo pap̄-
tus. ¶ Equi ex hijs cau-
sis et instante tanta ne-
cessitate cum iam tēp-
tata forent oia remedia
humana. ¶ fuit tuc exp-
diens via generalis coa-
lij ad unionem obtinēdaz
prout laaus dico i dia-
logo que diebus preteri-
tis edidi de remedijs sal-
matū et pape pfate. sup
declaraaone dcoreti cōsti-
aen. ¶ Hoc uero tpe cum
predicta cessent nec istet
predicta nātas debet ce-
ssare predictū remediuz
generalis conalij. ¶ Nam
sicut i quodam canone
diatur q; nātas pro re-
medio repit. ¶ cessante nā-
tate debet cessare paritez
quod urgebat. ¶ quia aliud
est ordo legitimus. ¶ aliud
ē usurpaāo temporis. m.
c. qđ ꝑ remedio. i. q. vl.
¶ hmc guillēmus i spectō
tū. de disputaā. nō obli
gat quod ob nouitate tpo-
ris factū est. ¶ Unde in. c.
cum in cunctis de elect.
dr ne qđ de quibusdaz
ꝑ nātate illius tporis

factum ē trahatur a posteris ī exemplum ¶ q̄ at predicta necessitas et eaq̄ tanta sint cessent ad oculum patet ¶ Nam auctore deo gaudet ecclia optatissima vnitate sub via .b. uero vnico et indubitato xpi vicario ¶ Si ergo res quam possidemus querenda nō ēet p̄ consequens instrumētum ad acquirendam possessionem ¶ nisi forte cederemus passionatorum affectibus ¶ tunc enim actum est de ecclā quo fiet ut dum dubiam utilitatem ecclē querimus indubitater eius unitatem perdamus ¶ et sub uelato colore utilitatis ecclē de vnitate infelicitez transeamus ad sāsma ¶ et sic inde turbaō nascatur · unde procuratura ecclē utilitas prodamatur ¶ Quare consti-

tuta ad dei gloriam in felia et uotiua vnitate vitare debemus omīs vias que uerisimilit vnitatem ledere possint ut depressionem auctoritatis aplice sedis extra cuius obedienciam salus nō contingit ¶ sed et amputanda est via ut sub huiusmō fictis coloribus aliqui libertatem consequantur a Romana ecclesia que causam dare videntur huiusmōi nouitates solicitantibus-

Octaua cōsideraō deducitur p̄ exclusionem secunde cause que allegatur ut hoc tpe generalis synodus debeat congregari ¶ Aiunt enim q̄ sēdm concordata et decreta p̄ omīs nacōns ī conalio constanciens et p̄sertim sectiō tenorem et formam illius famosi decreti frequēs quod pos-

tea in synodo basilien re-
nouatum fuit ubi cauꝫ
dr q̄ mdia debet vnum
conaliuꝫ videlicet a fine
conalij basilien mſra sep-
tenium. ſ. q̄nymo lapſſo
predicto tp̄e ipo facto et
ſine aliqua conuocaaone
cenſſetur coaliuꝫ cogre-
gatum. ¶ Pro cuius solu
aone preſuponenda ee
puto ea que ſiut ſ. omi
iure notiſſima ſiut et p̄
ma ſunt tudmenta hiſ
qui in huiuſmoi materiꝫ
tricti ſiut. videlz q̄ ſcdz
ſtōz patrū ſtatuta et
decreta Romam pontifice
non coguntuz conuocar
nec congregare conalia
ſed ipe conuocat atq̄ co-
gregat pro ea cauſa et
q̄ndo uult ut e tex. ge-
laſij pape in. c. qua tradi-
aone. xxv. di. ponēs ex
i achaao qui paſſione
magiſ q̄ iure et raaoe
motus cū nō nullis ip̄is
teptazūt cogere gelaſiū
papam ad congregandū
generale conaliuꝫ qđ
ideo nullo modo fecerūt
qz nullo iure id petere
ualuezūt. ¶ Contra quos
pulare preditus papa ge-
laſius inquit videant
ergo ſi alios habet canones
quibus mepaas ſuas ex-
q̄ntuz ꝛ cē. ¶ Et non solū
cogi non poſſūt Romam
pontifices congregare co
alia ſed nec ſine eoz li-
cenaa et auctoritate p̄ q̄s
uis congregari poſſunt
ſque uezitas tot canonib⁹
et decretis roborata eſt
ut uezitas fidei ee credat
¶ Vnde in quodam canone
dr synodum generalem
nullus niſi Romanus pōti
fex congregare potest
¶ Et rurſus in alio nec uq̄
conalij nome habebit
quod ſine aplice ſedis

determinata licencia fieri contigerit. ¶ Et iterum in alio canone recte non conalium sed conueticulum aut conacionabulum dicat qd sine aplica auctoritate congregatur et quodq; in eo actum est irritum et inane cassatur in c. sy nodum. et. c. regula et. c. huic sedi. et. c. nec licuit. et. c. multis denuo. xvij. di. hoc ita q; presupposito facile ad obiecta respondet. ¶ Nam circumscriptis iuribus et decretis supradictis. q loquitur de no conuocando nec congregando concilia sine aplice sedis licencia ¶ sed eciam si uerbum mens illius asserti decreti constanciensis consideretur nullo modo actum ut ne celebrari debeat aliquod conaliu. ¶ Vnde est presupponendum q; non numq; statuta et decreta abrogantur sine misterio hominis sed solum ex defectu et cessacione causarum quibus condita sunt ut e tex. in c. fuerunt aut. xcv. di. et in. c. ordinibus. lxi. di. ubi ad litteram de propriis habet causis constitucionis quibus cessantibus cessant et ipe ¶ q autem racio finalis fuerit illius decreti frequens videamus ¶ nemo enim ut puto negabit finales illius cause et raciones esse extirpacionem scismatis. et reformacionem morum. et hec uerba eiusdem decreti habent. ayt enim. frequens conaliorum celebracio agri domini preapua cultura que ueprres et tribulos hereticorum et scismatum execrat excessus corrigit et extirpat excessus et ne pro ut lacius tango

in tractatu contra neutralitatem in declaracione prefati decreti freqns. Constat aut predictas causas hoc tpore omino cessare ut in precedenti consideracione deductum est. Nam pro nunc nulla hezesis aptat in ecclia dei est. nec tam publicos et magnifestos errores in fide cognoscimq quos sedes aplica percig prudenciam ac ecciaz p solicitudinem ordinariorum et inquisitorum fidei faile non possint extirpari prout omi die extirpant. Et sic ista causa hodie cessat. maxime quia ut dictum est ad quoslibis errores in fide execrandos et dampnandos sufficiat sedes aplica que fidei magra est. Maxime cum suo sacro Collegio et curia sua ubi magna semp est copia prelatorz et aliorum doctissimorz virorum nec est necte cum grani dispendio congregare vniu orbe cum alis sme istis grauaminibus et oneribus nacionum talibus morbis prudenq faile possit. Secunda eaa causa cessat videlz stirpacio schismatis nam ut prediximus referentes deo gracias nllz hodie schisma mtuemur nisi acquiestere uelimq passionatis cordibus qui forsam ad hoc suscitandum conspirant. Itaq cum schisma cesset no est nacium laborare pro schismatis extirpacione. Addit ad hoc ut illud decretum freqns locum habeat requiritur q schisma omino sit talis qualitatis et nature sicut erat illud inueteratu schisma quod causam dedit edicioni illius decreti videlz quando vera

fundameta sasmatis inota
cent ꝑpr eius antiquitate
et essent plures contenden
tes de papatu ut supradic
tum est que omia ad dei
laudem hodie cessant
¶ Tertia causa de reforma
one moru eaam cessat
qnymo ex predicta cong
gaaone que petitur con
tra rum omo timet s.
totalis deformaao moru
et destruao ecclastice dig
nitatis et impugnitas
viaorum. que omia pce
dunt cu deprimitur auc
toritas aplice sedis et iu
rdiao z correctio ad ma
nus multitudinis deuc
nit. quod satis magfeste
iudicare libet s inferiori
bus collegiis et capitulis
¶ Lata est enim argu
mentaao et conseqnaa
partis ad parte sicut to
tus ad totu ¶ Nam in ec
desiis ubi epi totalem ha
bent Jurdiaonem smoli
de capitulo rectius atqz mo
derarius uiuit ¶ Vbi uo
iurdiao aut correctio ad
capitulum ptinet ibi ois
est deformitas omia vi
cia impugnita manent
dum alter alterum fouet
ut ab eo in simili foueat
¶ Itaqz longe melius fieri
potest talis reformaao p
romanu pontifice. maxi
me assistentibus sibi Re
uerendissimis dnis sancte
ro ecclie cardinalibus ne
no archiepis et epis et
aliis prelatis magistris
et doctoribus. i romana
curia existentibus. qui
cum comunit existat de
om gente et naaone
sintqz vita scienaa et ex
perienaa excelentes certe
no solum psonaru numo
sed et qualitate. cosilio. pru
denaa. sapiendaa. cuicuqz
genali cualio no dixeri eqn
tur sed facile prestant

Demde ista raõ reformaõis nõ est sufficiens ad cõuocandum una generalem synodũ pro hoc tpre qñdo enim in ecclia dei reformaõ non fuit necessaria. qñdo mala et peccata cessauerunt i orbe. Vnde i ecclastico legr noli dicere hoc tempus nequius est illo. omia enim in tpre cõprobant. Omni enim tpore maliaa habundauit sup terram. et salustius ois etas de tpore suo conqsta è dum preterita mala nõ sentit que nõ videt. Pretẽ quis Romanus Pontifex fuit pretẽ ad modũ pauc̃ qui reformaõnẽ nõ meruerit aut cuius tempor abusus et excessus aliqui nõ preualuerũt. Vnde si occasione reformaõis faciende conalia congregari deberẽt semp durarent conalia. et sic suppmeretur et eneruaretur totaliter auctõs aplice sedis. et ipe tuaretur vnũ tribunal multitudinis ad supplementum auctoritatẽ Romani pontifias. quo fieret ut hec nobilissima monarchia romane et aplice sedis i uno supposito diuina dispõsiõne cõstituta que oms catholicos mirabili quada coligaõa unitos tenet oiõ suppmeret. Preterea cum semp sedes aplica emulos habeat semp dicent aliqd ee reformãd i ecclia dei ad finẽ cõgregandi multitudinẽ ut nũc soliatur quida uidentur. Demde nõ tatũ potest nocere ecclie dei deformaõ moꝛũ ãtra casum hereseis qntũ obest depressio et diminuõ auctoritatis et reuerẽe aplice sedis ad quas pestiferas res omnis

congregacio multitudis
pnapalr tendit ¶ ut enim
inquit phs in politicis
omis pnapatus multitu-
dinis qui democraticus
aut thimocraticus appel-
latur natalr cotrarius
e pnapatui monarchico
¶ Constat aut vnu cotra-
riu ad destruacone cotiq
operam dare ¶ Preterea
cum diuina ordinacione
totius ecclie ordo dux et
caput sit xpi vicarius si
conalium q̃ enale i casu no
expedienti. et maxime
eo irrequisito uel no couo-
cante adunazetur cotra
humam et diuim juris
formam ¶ tunc nare est
ut ledatur iste speciosissi-
mus ordo monarchicus
i ecclia axpo instituty q
oibus aliis pnapatibus
ne du sedz phm se tecias ꝫ
diuina ordinacione exce-
lenaoz e. uelut caput
gerens celestis gerarchie
¶ Accedit ad hoc qm ut iqt

1

phus bonu exeratus no e
nisi ppr bonum duas et
ita bonum ecclie et vnitas
eius no e nisi ppr bonum
vicarij ihu xpi ¶ vt enim
sancti doctoris dicit siaut
maius e bonu duas q̃ ex
atus. ita maius est bo-
nu vicarij ihu xpi q̃ pti-
culariu de ecclia ¶ Illi eiz
ad istius fruicionem et
finem ordinantur. quar
michil temptandum est
p particulares de ecclia
q bonum duas et vica-
rij xpi. aut eius iurdia-
onem et sue ptatis exaa-
um quouismodo turbare
aut impedire possit ¶ Et
sic apte concluditur cessa-
re causas expssas i decreto
freqns ppr quas coditu
fuit et p consequns cessare
debet effectus eius de con
gregando synodu ¶ quia
ut sup dictu e et pulare
inquit uulpianus nulla
rado aut equitas patit

ut que pro utilitate homi⁹
introducta sunt ea noc⁹ du
riozi interpretacone ꝓducamus ad noxia ut in .l.
nulla racio . ff. de legibus
et in .c. videntes .xij. q. j.
Vnde sanctus thomas ayt
q̄ quelibet constituco in
tantum habet vim legis
et obligat ad obseruacam
in q̄ntum cause militant
quibus condita fuit quaz
primapalis est si ordinatuz
ad bonū comune que si q̄de
cause cum deficiut no habet
uirtutem obligandi ut ipe
diat .ij. ij. q. xcv. articulo
vj. Preterea ut prefatū
decretum artet ad celebracō
nem alicuius generalis cōa
lij requritur ut expssa ūba
eius habent q̄ locus futuz
conalij ꝓ mensem ante fi
nem precedentis conalij ꝓ
simū pontificem designat⁹
et publicatus sit . quod tm
aliquo modo factū no est
Q Quinymo constat q̄ nec
in fine conalij basilien nec
ꝓ mensem ante eius disso
luacionem aliquis certus
z determinatus locus ꝓ eu
genium aut nicolaum
designatus sit quod de ne
cessitate requirebat z Et
sic claryssime et euident
apparet michil hodie urge
ad congregandum aliqd
Conalium.

Dona. consi
deracio sumitur
ex cessacione terie cause
que allegat⁹ ut vnū ge
nerale conalium q̄tociꝰ
congregari debet. Dicit
enim q̄ attentis malis sig
nanter oppressionibus ec
clesiaz et prelatorū nulla
alia via magis acomoda
et q̄si remediuz sufficiens
sit ad ꝓuidendum ecclē.
q̄ ꝓ uiam generalis cōa
lij q ad quod facilis ē respo
sio Vnde presupponendum
puto q̄ sedz vsidrū remedi⁹

ydeo dictum est quasi sit
aptum medium ad bene-
res componendas ¶ Et hic
est quod dicat phus quia
medium debet esse aptū
natum ꝓducere effectuz
ad eos fines ad quos ordi-
natur ¶ Et alibi idem phs
ayt q habilitas et mhabi-
litas medij est causa habi-
litatis uel mhabilitatis fi-
nis ¶ Cum igr ut supꝰ de-
ductum e hec via celebra-
di conciliū maxime hijs
tpoꝛibus non sequiat unita-
tem ecclie per conseqns nō e
aptum remedium nec habi-
le medium ad producēdū
et consequēdum aliquez
ꝓfectum in republica xpia-
na. quare nullo modo tali
medio utendū est ¶ Iam
ut supꝰ deduximus mag-
nifeste appareꝛet hec via ap-
te conducere videtur ad
turbacionem pacis et vni-
tatis in pplo xpiano et ad
generandum scandala z
signanter ad minuendū

et dēpmendum auctōtatez
aplice sedis ¶ quomodo q̄ po-
test illud remedium pacē
ministrare que inter simu
lacre dei presidentē et sub-
ditos dissidium ministrat
. quomodo unionē affereꝛ
que mē caput et membra
diuisionē mffert ¶ Dum de
paritate aut de superioritat
ptātis aut auctoritatis cuz
eodem capite et xpi uicari.
contendunt. ¶ Aut quomo.
reformabuntur mores cū
duo simul tribunalia pre-
sident . dum ille qui ab.
uno condempnatur ab alio
absoluit. ¶ Itaq abstinēdū
e ab hijs inutilibus et pe-
riculosis remedijs ¶ Condu-
ditur ergo q huiusmō via
congregacionis sub nomine
generalis concilij omnino re-
pellenda e neq audienda
tamē dicessiua a capite et
diuisiua unitatis et pacis
ecclie et destructiua sūme
presidentie adeo stabilite si
necessarie ad salutē et pace

ditina multoꝝ bonoꝝ m
ecclā et inductiua mul-
taꝝ rebellionū et sedicio-
nū ne dum in ecclā ꝑ
in statu secularī ¶Qua
re longe consilians age-
rent qui huiusmoi nouī-
tates solicitant ut non
amplius q̄ oportet sapi-
ant. ¶Sed sapiant ad so-
brietatem et moderacoꝝ
nec illud putet solum exp-
dire ad bonū reypublice
xpiane ¶quod ipi aut vo-
lunt aut cogitant. sed
id dumtaxat credant
cedere ad utile ecclē di
quod ꝑ sedem apliam ꝑ
tuam. ℈. in ea sedentez
utile z necessariū iudi-
cauerit /quia ut inquit
Thonimus. unusquisq; se-
cure eam partem tenet
quam romanam ecclaz
sequi uiderit et tenere
¶Et iterum eius iudicio
standum est cuiꝰ sentēcie

qui contempnit mori pre
apitur. ¶Q ue omia
dicta sint salua sempeꝛ
correctione et moderacio
ne tue. ℈. que fidei ma-
gistra est ¶Vale patruꝝ
patet ⁊ et ℈.

Jncipit epla siue libellus
Reuerendi pris Rode
rici Epi oueten aplici re
ferendarij et regij oratoꝛ
rome residentis ad deuoꝛ
simum religiosum frē
fernandum de turribus
priem cartusie Hispalen
In qua primo amicū no
scribentem arguit. 2o.
hispanie turbines et di-
scidia deplorat. 3o. ad
illa pro viribus sedāda
cōmonet. Quarto diffuse
agit qndo et qualr reli-
giosis liceat primapum
curias petere. idq; p utrq;
parte disputat.

Jnfra

Recūndo patri ac religiosissimo viro. domino fratri fernando de turribus Priori carthusie Hispalen plurimū recolendo ¶ Rodericus dei gracia indignus ouetēn epūs se ipm cum utroq; hominis promptitudine ¶ Cogitanti michi que nā tāte adme scribendi mē missionis causa fuerit occurrebant primum viaq; labores atq; distancia nō pua ¶ Demum negociorum moles / mualiditas quoq; corporis / ac vemenaū penuria ¶ Sed certe ea mihi me sunt ejus generis ut tuam . p. satis aut pemt excusare uiderentur / talis enim tanteq; uir tuus tu ipē es / tantaq; tibi est sapiencia / rerumq; omnm tractā experiencia / demuq; talis zelus / talis pietas ut nullibi absq; quada rerum honesta occupacione vacui existas ¶ Verumptam ut hominē ayt nulla maior necessitas e dilectione ea eiz impedimenta cūcta superat ¶ Quid ere restabat ex duob; alterum / Aut emm . p. tua scribere piguit aut ego nō merui rim ¶ Verum magis te uolo tarditate arguere q̄ amoris penuria / nam ut pulcre ipe ayt hominē / Facilius negligencia emendatur q̄ nascatur amor / Quid igr inter utrumq; me um hominem agitacio ista retur / cete alata est michi lra tua / longe certe breuior q̄ optabam ¶ Amanti emm atq; in tui amoris ardorem extuanti omis lra breuis est ¶ Tarditati igr addita est lre breuitas Illius tam tanta fuit q̄ litas dicendiq; uenustas

atq; magestas nec nō sente-
ciarum pondus / tanta dem-
q; amoris in ea plenitudo
exuberabat ut omem aut
tauditatis aut in me oblui-
oni scrupulum penitus ex-
tingueret ¶ Quinymo magis
ac magis me in tui deside-
rium incendit ut in excelsi
ingenij tui admiracionem
deduxit / illud tamē verū
est quoniam nō minus mi
reliquisti desiderium dicaz
mesticiam in recedendo / q̄
nunc attulisti leticiam scri
bendo ¶ Vtar tamen cōbene
ficio que possum et cum /
eadem litera tua sicut teui
confabulor illamq; ampler
tor cuius et si breuitate
primo tacere cogebar. illi
facundia splendor atq; di-
cedo ipm quoq; desideriu
tui loqui compellit. ¶ In
primis labores itineriq;
discrimina . mualitudine
corporis . p . tua cōmemo
rat que omia michi de te
sepe pcuntāti noctissima
fuere ¶ Quare imunem te
ab omi seruendi tauditate
reddunt presertim quoniaz
eos labores felices ego sem
per extimo / felices illos pa
ssus / felices estus 7 al-
goris fragores qui ubermi
mos fructus ubiq; paz
turiunt . quia teste sapti
¶ Beati sunt pedes euange
lizantium pacem . euange
lizantium bona / nullibi
certe tua . p . fuit nullibi
morā intexit . ubi uirtu
tis tue uestigia nō relinq;
res ¶ Alijs enim doctrina
/ alijs exemplarem Vitā
/ alijs videlicet dissidenti-
bus unitatem et pacis
vinculum / Alijs bone fru-
gis reformacionem dimi
sisti / nonullis uero tamq̄
oliua fructifera in domo
dn̄i . sancte huius apostice
sedis reuerenciam et obe
dienciam seminasti ¶ Ita
ut cum sapiente dicere
posses pauas diebus cōple

ui tempora multa ¶Ea igr
omia ad maximi sumiq3
pontifias notiaam delata
sunt ¶Currebant enim ml'
ti m odorem unguentorū
tuorum ea pontifia relaū
¶Currebat et ipa mgens
fuma probitatis et uirtu
tis tue non quidem sine
tue .p. honore sumaq3 co-
mendaaone atq3 eorumq3
te diligimus interna con-
solaaone.

Attingit dem
p. tua que apud re
giam magestatem effecer
neq3 enim romanū ponti-
ficem fefellit oppimo et
compbata uirtus de tua p.
concepta ¶Quippe qui ne
dum Regie celsitudinis
et multorum apud eum
magnorum relatu sed re
ipa tuarum grauissimaq3
colloquiorum et beatoq3
consiliorq3 fructum vim
atq3 efficaciam illico ag-
nouit ¶Equidem apud Re-
gis excellenciam exaudito
es pro tua reuerencia suaq3
erga sanctam sedem apli
cam solita obsequencia/ ea
enim ipa que ad dei lau
dem regio animo impressis
ti liquido iam experitur
¶Laudat pontifex ipe ma-
ximus tuam fidem et de-
uocionem ¶Laudat sapie
ciam atq3 prudenciam exi-
miam ¶Laudat mgenij tui
acumē et grauitatem ¶Co
mendat mentis rectitudine
et ad comune xpiane rei
publice bonum et feruenti
ssimum zelum teq3 uirū
integerrimū atq3 bonorum
desideriorum comunq3 uota-
bulo appellat/ addens ad
laudum tuarum cumulū
plurima que ne assentaci-
onis gracia dicta extimes
pro nunc silenda duxi/ que
ea omnia nobis qui te in xpi
visceribus amamus/ tanto
gracioza sunt/ quanto notiora

/usq; addeo emm probitatis
et uir tutis tue ipe xpi z
vicarius memoriam habz
ut vniuersitas sacratissi
me tue religionis Cartu
sien illud apertissime in
telligat/ cui certe nō me
diocris beneficiorum et
fauoris gracia ac benig
uolencia ex capte accrint

Cetrum cicd
litteris tuis tur
bines occurrencium tem
pestatum in mra hispam
mestissime deploras ¶ Qs
non nisi cum interms sin
gultibus et grandi men
tis amaritudine legere
valui ¶ Dicebam michi
ipi quia sufficiebat satis
misere mre hispanie prio
rum temporum clades
cōmemorari/ nunc vero
cum vix a tantis calami
tatibus dei clemencia respi
rare videatur/ expedie
bat potius deo gracias
agere q̄ nouis dissidijs
antiqua vulnera suscita
re/ sed prothdolor nec
priorum vulnerum/ recor
datur nec preterita ma
la plangit nec que ami
dere possunt pertimescit
¶ Quinymo perturbato ra
cionis ordine illi qui mag
ni euasere transierunt
in affectum cordis et q̄
obedire diuinis atq; pat
rijs legibus astringunt
iudices ee contendunt
/resq; eodem iudice agat
/quo affectu/ quo passione
moueatur/ et qd dictu
orribilius est factiones
ligas et federa consue
tudines uocant/ et in
primapem resistenciam
cui teste aplo ois aia
subdicta est/ celum pate
appellant ¶ Taceo ne os
ponam in celum dum
lingua transit super
terra ¶ Cogit tamē loq

uerutas que libem est cogit
non tacere assidua cunctaꝝ
exterarum nacionum fa
bula que ex ea re nobilita
ti hispanie labem et igno
miniam ingezit ¶ quibus
et si respondeo utinam satis
facere possem ¶ quod facile
apud alios efficerem si id
michi suadere primum potu
issem ¶ sed utinam videat
altissimus et desipiudicat
et non hispanie misere
sed facientibus imputet
/ et non luat innocencia pri
morum quod merentur
ambicio paucorum / et cesset
iam indignacio diuine co
minacionis compatiens de
moribus xpiane religionis

Quibus ays
in calce epte a plu
ribus te comoni
tum ee ut hys tempesta
tibus et dissidiorum turbi
nibus sedandis te accō
modares ¶ idqz ego aliqz
litteris intellexi ¶ Decre
uisti tamen eis minime in
uolui quia ut ays spes de
erat proficiendi ¶ sed nec in
ualitudo corporis permute
bat ¶ Legi pr optime non
cum lacrimis hanc excusa
cionis seriem ¶ sed quasi te
cum loquens continere no
ualui ¶ pace si quidem tua
dixerim conuenientissimum
quymo debitus tue p. hoc
munus uidebatur qui pro
tuo more omnium scandalo
rum materiam amputare
necessabit consueuisti ¶
quiqz non modo dissidentiū
animos sed et dissidendi
causas ¶ fundamenta qqz
et iparum ut ita dixerim
prima elementa plenissi
me cognoscis ¶ idqz tanto tue
p. congruentius futurū
erat quanto magis de sta
tu / de quiete / de pace pate
agitur / cui emm p. tua
memor ee preclare alterō
ms sentencie quoniam si
cut omnia cōmoda nobis p
uenire nostruntur ex pace

ita oia mromoda tollerare
nos debere pro patria: Lau-
damus de pietate erga pat-
am codrum athenien/ Lau
damus et Temistodem/ lau-
damus et Aristotilem. Illū
quidem quia cum pericu
lo ad appolims oraculum
confugit ut perititanti
patrie subuenire t/ Alte
rum quia perssorum im
peratorem sub quo mili
tabat patriam perseqn
tem deseruit/ Alterum
quia ut inquit valerius
vite reliquias semilibus
et rugosis menbris non
parcens relicto ctio alexā
drum peciit. patrie auxi-
lium posituris. quos tua
p. tanto alacri pietate supe
rare posset q̄nto magis ue
ra eterna pietas simulate
beneuolenie prestat. et
xpiana res publica rerum
omnium publicarum natas
superat/ Adde illi solam ter-
renam atq; ethnicam q̄etu

dinem q̄ritabant. tu xpia
nam rempublicam nec
solum tp̄oralem sed spua
lem paratā simul posses
In qua re tanto gratius d̄o
sacrificium obtulisses. q̄to
teste apto auctor ipe paā
nō nisi tp̄ore paas digne
colli potest.

Sed dum hec
ad te loquor pater
mi optime uidere te vide
or in me uerba torquen
tem/ quid tu inquis bo
ne presul religiosum ar
guis deo vacantem. pu
tas ne illud monasterias
viris licere. qui sclo re
nunciantes se deo uouert
/ quod pontificibus quibꝫ
pro ea animarum cura
quam deo uouerunt de
tem et patrem xpiani ppli
querere tenentur/ Tibi
enim o presul dicitur. In-
quire pacem et sequere
eam/ nobis uero dicitur
sedebit solitarius et tacebit

sup quo uerbo ¶ omnes monachum se quis nō nouerit p turmas hominuz discurrendo ¶ sed tacendo. ḡcendo .i. deo uacando ¶ sibi rursus dicat. xp̄us pascē oues meas. ¶ nobis uero dicat per aplm nemo deo militans implicat se negociis seculazibus ¶ uobis xp̄ūs precipit ut sitis exemplo animas vras pro omnium suarum salute et quietudine ponatis. ¶ nobis uero q̄b cura non est de oubus dicat ¶ Quis es tu qui iudicas seruum alienum ¶ Et iterum quis es tu qui regem mq̄ etas ¶ Nobis dicat deus. O pastor qui de rel mquis gregem trepidantem ¶ michi uero dicat. Vade et saluare in segor ¶ sed neq; hijs cōtentus inde cis sed pro tua excusacione illud Bernardi afferre te suspicor qui enim mquid principum consorcia diligunt ¶ qui se consilijs regum libenter ingerunt. qui secretorum

¶ consilijs fiunt negociatores et curiales recte possunt appellari ¶ Et iterum. cōsilia p̄napum peruersa sicca saas et mternuncius fias timeo ne consencias / et seqr ordo curie et ordo claustri diuersus est ¶ ibi sedes in mm fidijs in occultis ut interfias innocentem. ¶ hic audis no sedi cum consilio uanitatis et cum iniqua gerentibus non introibo ¶ ibi insidiaris ut rapias pauperem duz detrahis ei ¶ hic dias. odiui consiliuum malignāciū sibi dextera tua repletur muneribus ¶ hic lauas mē innocentes manus tuas ¶ ibi pauperum res violenter rapiunt ¶ hic aprimapibo sponte auferuntur. ¶ ibi laudatur pctor ¶ hic aut benedicatur iusto ¶ et iterū idem Bernardus si monachus in palacio sis / laudas ubi non debes / deffendis quod nō expedit / operaris quod non licet / loqueris q̄d non

decet. ¶ Denicq; illud cuiusdã
sapientis super eo uerbo.
¶ Este qui molibus uestiũt
in domibus regũ sunt die
videris uita mḡ rigida de
clinare debet moliũm pala
cia que molibus indutis re
quitant. ¶ Item illud Jomini
ad paulinũ multitudines
hominũ et salutaciones
in foris et conuiuia secula
ria quasi quasdam cathenas
fugias uoluptatum. ¶ Demq;
et illud Vocaꝫ inquit
enim qui potenciam ambi
unt quęrunt uel regnare
uel regnantibus adherere
¶ Nec ate pat mi optime ad
tui excusacionem audire
videoz que oĩa et ego tato
sanacora tantoq; uerora pu
to quanto uacare deo per
altissimam contemplacione
cunctis sęli negociacionibus
prestancius est. nec enim
me latet quia qui adheret
deo unus spũs est cum eo.
Sed et ꝑphꝫ ideo sperabat
intrare in potencias dñi qa
non cognouerat negociacioz
¶ Quis enim sane mentis
homo si utrumq; simpliciter
animo cogitat ciuilium
vitam monastice quietudi
ni preferet. Sacio enim pri
mantissime. dum in mo
nasterio degis. beato fru
eris otio. fruerus quiete
tua. quymo te ipo uteris
sed tu pri premaxime uere
beatus es cum enim sapie
cia prudencia et credibili
rerum omnium experiencia
locupletis. quippe qui ad
omnia omnis homo euasisti
calcatis tamen mundi hu
ius illecebris et oĩbus pom
pis eius qui multis presidẽ
ptis dignus eras solus re
dusisq; magnes. ¶ Nos uero
primipium curias sequtes
quid agamus in quo uersẽ
mur tu ipe nosti. extra nos
si quidem positi foris uagã
mur. foris quietem quęri
mus. quam uerus intra nos

habere possemus/ temporalibus studemus/ secularib' implicamur/ vanitatibus involuimur/ et dum inferiores nobis habere delectamur ab interioribus et superioribus elongamur ¶ Distendimur per ea que foris/ dum infeliciter amittimus que intra nos sunt ut recte cum bernardo dicamus/ q̃nto magis ad mundum accedimus/ tanto magis adeo recedimus desideramus ab omnibus videri sapientes/ dum intus nos stulti efficiamur/ credimus foris lucrari/ cũ pdam sa que intra nos sunt pdimus ¶ Celestia appetimus/ cum carnei nobis oculi sunt/ ¶ Quanto magis ĩ spualibus reddimur soliati tanto magis in spualibus efficiamur mendici/ cea q̃ppe sumus/ omnia enim disponere ordinare et sapere presumimus qui nos ipos dis-

trahimus ¶ In ceteris prudentia utimur dum intra nos insipientes vagamur ¶ Vide pr quid interest et nos interest ¶ Vigilat inte spus dei/ dum dormit in nobis/ Evigilat in nob' mundi spus/ dum dormit inte/ Viget in te ratio in nobis sensus/ inte sensus in nobis ratio extinguit. ¶ Feruet inte amor dei in nobis amor mundi/ Nos mundum diligimus/ dum tu derelinquis/ ¶ Tu omnia obliuisceris/ et vnice matris tue continuo recordaris/ ¶ Nos traducti hec et terrena amplectimur. et ad ea sumopere aspiramus. ¶ Dum tu que sup terra sunt desideras/ ¶ Nos gressu ppe currimus ad interitum/ dum tu ad salutem festinas/ ¶ Tu omnia ppter deum dimittis/ nos deum relinq̃mus ppr omnia/ sed certe non fallimur. ea em funesta

creatas vicem nobis reddit
Nam cum ꝓpter nos omia
deus fecerit. nos q; ꝓpter
ea deum dimittimus. qui
recte omia dmittunt nos
sed quid vitam nram t̄
deploro. cui nostra q; nb
notiora sunt. absit enim
ut dicere de nobis audea
mus illud xpi. quia filij
huius scli prudentiores
sunt filijs luas. sed ut ve
rum fateart. nos ad scu
laria prompti. nos auidi
nos soliati. Ad ea, que
dei sunt. tardi. duri. pig
tepidi. atq; in extes. no cogi
tamus quo tendere debe
mus viam scimus. sed
scienter deuiamus. Et si
eam nescimus illam no m
quirimus. Quare recte
elongatur a nobis. tu uo
pater collendissime. et sti
qui tecum sunt terram i
terra spernentes. celum
appmquatis. Solui pater
optime hec reticere. no q;
ea ignores. sed ut me igno
rare non putes. a vita cui
alium longe distare mo
nasticam quietem.

Supererat. ꝙ. Religiosissime
pr ea que disserere ad que
animus properat. Num ea
que paulo ante allata sunt
tuam. p. excusare videat.
quominus in hys dissidio
turbinibus que nris diebꝫ
in nra hyspania sese mo
runt humanam genus hoste
seminante subtrahere te dig
ne possis. Dicam ergo pace
et uenia tua quid sentio.
parces cautelli. parces et
affectui qui modum nō
non puto ire ad rem nr̄am
ptinere. que beatissimꝰ Ber
nardus. ceteriq; doctores
sancti afferre videntur de
monachis curialibꝫ. si enim
uerba mentemq; sapienter
contemplamur. de illis cer
te Religiosis loq̄ sti doctores

vili sunt. quorum mentes
vage sunt nec in religiois
obseruanaa eorum vita
firma et comprobata est.
¶ Sed eos bernardus arguit
qui ambitione et simulata
religione et sine euidenti
causa secularibus se mge
runt negociaaombus. dñi
enim qui diligunt consor
tia principum. et ruzsius
qui se mgerunt regum
consilys nequaq; ergo sancti
doctores eos arguit quor
sanctimonia. quor religio
quorū uita. quorū doctri
na probata e. nec eos qui
habundantes in sclo metyl
misi se possident. nec eos
quorum uita exemplaris
plurimos edificat. ¶ sed nec
eos dampnat. Bernardꝰ
qui corpore non animo
principum curias addeut
¶ Tales enim claustrū non
deserunt. sed interapiunt
ad tempus exeunt. no ex
manssuri. sed pace composi
ta reddituri. nec enim oms
qui forum petiunt hy m
catores habentur. nec qui
necessaria i nundinis com
parant ut domi non egeant
hy negociatores appellant.
¶ felix q̄ mercanaa. felix
negociacio religiosi qui per
necessariam pacem in pn
apum palacijs inquirunt
ut domi quietius uiuant.
¶ Hoc certe non uocat ad pn
apum curias temporalis
affectus sed certe aut roy
publice comums profectꝰ
nec eos trahit ventus le
uitatis. sed racio necessitat
nec eos mouet ambicio
sed periculorum suspicio
nec eos trahit terrene cu
piditatis inflamacio. sed
xpiam ppli quietacio. ¶ De
inde ut nosti duas principū
curias Bernardus design
nat. ¶ quor dam qui ecclias
destruūt. alios q̄ ecclias

construuit ¶ Ad utrumq; tam
religiosoz actessus necessa
rius compbatur ¶ Fateor nõ
cuiuslibet religiosi / sed reli
gione et sanctimonia probati
ssimi et ad reypublice bo
num audentissimi ¶ In utraq;
ergo curia prodee potest pia
intencio illos quidem ut a
nocendo retrahat / istos ut
magis ad profiaendum mẽ
dat ¶ Duas fore curias in
libris regum legimus / Alteram
dei / et Alteram absalon / in
utraq; prevaluit consiliu
um cussi. reprobatum uero
consilium achitophel / Cussi
ergo .i. silentis hominis siue
religiosi consilium merito
acceptatur. quia religiosus
sicut tacere didicit tacenda
sic ea loqui que tacere nõ ex
pedit nouit. ¶ Est itaq; religio
si hoc ppium officium atq;
munus ut i claustro sileat
extra claustrum uero cum
publica exposat utilitas / e
am nõ uocatus sese ultro
offerat: et clamare nõ cessz
quousq; dicere si non audu
rette possit cum aplõ / testis
est deus quia p me non
stetit quominus pacem
anunciarem uobis. ¶ Hec
certe consilium cussi hyc
laudatum officium silen
tis hominis ¶ Achitophel
autem digne consilium
reprobatur. nõ utiq; ex pso
na loqntis / sed ex animo
consulentis ¶ Achitophel
quidem ruyna aut scadi
lum fris recte designatur
. quia cuiuslibet hominis
consilium dampnatur qd
in ruynam. quod in scanda
lum. quod in reypublice
nocumentu tendere videt
¶ Adde plurimos sanctos
viros in curijs principu
conuersatos admodum
profecisse et ob eam rẽ comẽ
datos non mediocriter esse.
¶ Ioseph itaq; adeo electus i
curia pharaonis utiliter
quidem cõmoratus est. de
quo rex ipha ayt ¶ Constituit

dñs domui sue et pnapem
omīs possessionis sue ¶Moy
ses demq; in aula phanō
ms filie nutrictus est et
cōmoratus ¶Natam eaaz
vir religiosissimus et pha
mter familiares regum
dd. et salomonis computa
tur ¶Damel quoq; pha
in curia Regis babilonis
primceps constitutus est.
super omīs pumaas babi
lonorum in quibus admo
dum profecerunt ner ob ea
rem comēdaōtarent ¶Nec
mias pincerna fuit regis
persarum ¶Mardocheus
uir quidem perfectus fris
est primceps in curia regis
assuer ¶In nouo testame
to in regū curijs plurimos
sanctos cōmoratos legim
¶Vnde aplus ad philipen
ayt ¶Salutant uos oms
sancti maxime qui de cesa
ris domo sunt ¶Sebastia
nus eaam in domo diocle
aam ydola colentis inter
primos palacij habebat

¶Johns et paulus in domo
constantini accepti admodū
fuere. ¶Et gregorius nar
rat in prologo moraliuz
q in terreno palaao recum
bebat ubi multi ex desidc
rato monasterio fratres g
mana caritate conuicti sut
eum ¶Ut tamē profun
dius hanc partem strute
mur libet que sancti sena
ant tractatores audire.
¶Sancti igr viri aliqua pr
se quezunt. videlicet semp
deo inherere p contemplacio
nem uel forte in hoc scło qn
tum presentis vite infirmi
tas patitur uel in futura
vita ubi eum plenissime con
templentur ¶Sed pr alios
nonnuq; adesiderata cotem
placone discedere coguntz
et se tumultuosis actionibq
ad tpūs conferre ¶Habent
g. tales viri in desiderio
quietem contemplacone
¶Verumptam pter pximoz
salute et reypublice qetem
labores actionū agibilium

patientissima longanimitate
sufferunt. ¶ Hinc paulo ayt
Cupio dissolui et esse cum xpo. per-
manere autem in carne ne-
cessarium propter uos. ¶ De-
inde gregorius in omel. sr
ezechielem ayt menti spo-
sum suum fortiter amanti
una solet esse consolacio.
Si per hoc ipsa a visione
differtur aliorum anime
per eius suasiones proficiant
et ad celestem sponsum amo-
ris fasabus inardescat. ¶ In
tali ergo necessitate conuen
viris religiosis et sanctis
indoctis multitudinibus
et curijs primapum se in-
gerere. ac magnatum gra-
tiam et consolacionem querere
non fauore humano uel
potencia delectati. ¶ sed vt
quietem et pacem germi
nent et plures ad viam
facilius salutis trahere pos-
sint. ¶ Quia ut augustinus
ayt. qui multis sunt noti
multis sunt auctoritati ad
salutem. ¶ Religiosi ergo
utiliter ad tempus primapu
consorcia quezunt. ut per
eos pluribus possint pro-
ficere ad salutem qui ac-
ditum habentes id facere
negligunt merito sunt ar-
guendi. ¶ Denique ut quidam
sapiens ayt. ¶ In domibus
regum expedit uiros esse
uita et auctoritate comen-
dabiles. ¶ cum enim in regia
domo nō solum vasa au-
rea sed argentea atque lig-
nea et fictilia sint. ¶ congru
entissimum est tales esse
eos viros quibus regu
colla submittunt. ut lu-
ceant inter omes et sicut
clara luminaria uerbis
et exemplis instruant
non solum primapem. ꝫ
latera eius. ¶ Distinguen-
da insuper puto officia
que in primapum curijs
geruntur. ¶ quedam enim
sunt officia. pietatis. qdā
potestatis. ¶ nonnulla vero

consilij et equitatis. ¶Alia uero cupiditatis aut curiositatis. ¶Prima ergo ministeria pietatis nec repugnant statui nec operi perfectionis ¶Vnde liate religiosi ea exercẽ debent ¶Alia uero. s. potestatis ex congruo obmittere debent quia perfectionis operi repugnant ¶Officia uero equitatis quandoq; exercere debẽt ꝑ caritatem proximoꝝ ceaꝝ si aliq̃ndo a quiete contemplationis retrahãtur ¶Sed ultima officia omnio statui et operi perfectionis repugnant ¶Quare ea religiosi frequẽtare non debent ¶Vitanda ergo sunt palatia monasteria viris cum ipa frequẽtat cupiditatis et curiositatis grauia. ¶Adde quod alicuius sapiens ayt. ¶Quo-

niam mꝰ negociationes quedam sunt seculares. sed nõ secularium ꝑsonaꝝ ¶Quedam vero secularũ sed non seculares ¶Quedaꝝ uero sunt negociationes seculares et secularium ꝑsonarũ ¶Alia autẽ nec seculares nec secularium ꝑsonarum ¶Prima ergo negocia religiosis cõgruũt ¶Datum est enim religiosis possessiones habẽtibus eas tractare quamuis seculares sint et detrebus sibi non tamẽ secularium ꝑsonarũ ¶Secunda vero negocia proprie tractare debent religiosi. non q̃dꝑ ꝓpria auctoritate ¶tractare vero negocia secularia et secularium ꝑsonarũ religiosis simpliciter prohibẽtur nisi pietas utilitas aut nẽcessitas eos cogat. ¶Vltima uero negocia nec

secularia nec seculazium
personazum proprie reli-
giosis conueniunt/ exp
prio ipõz pfectionis statu
que pro loco et tpe obmit-
tere culpa non caret.

Termis iam
deuotissime pater
quomodo seruandum sit
de viris monasticis prima-
pum curias adeuntibus
¶ Cernis rursus michi ex
quod tue p obsistat quin
dre subeundum sit que-
tande patrie tam precla-
rum munus ¶ Cernis de
nigr quoniaz si te subtrhe
dum periculum vitas g-
uius periculum nõ euadis
¶ Occurre igr tam may
nifesto incendio ¶ Sedere
tam pestifero vulneri ¶ cla
ma ne cesses exalta vo-
cem tuam ¶ Vide ne sub
crescentibus que se mige-
runt malis tibi ipe aligñ.
dicas ¶ Ne michi quia
tacui ¶ Nosti quia qui
potuit liberare a periclo
fratrem et non liberat
culpe noxius habetur.
¶ Quid enim si pater ille
familias structator cozdiu
et diligens calculi ex-
actor de talento tibi cre
dito racionem exhigat
¶ Quid si lucerna sub mo-
dio te abscondentem ar-
guat ¶ quid si cum non
solum ardere sed lucere
possis soli tibi p cõtempla-
cionem ardes et alijs
p exteriores actiones nõ
luces cum possis ¶ Perge
igr paululum ad prouin-
ciam marthe soliate du
maziam in monte hubes
¶ Iam licet lepitudine
plenam/ fecundam tamẽ
non abhorreas ut rache-
lis pulcritudinem cõtem
pleris ¶ Exi ad tempus
de terra tua et cognacone

tua ¶ De terra mꝫ tue
religiose habitacionis et
de cognacione tua .i. cõu-
sacione sanctoꝝ qui tecũ
sunt / qui quadam cogna-
cione et xpi uinculo tibi
deuincti sunt / et vade
ad locum quem tibi dñs
monstrat ¶ Sic terret
te curie strepitus / retra
hit hominum cupiditas
/ et negociorum uarie-
tas ¶ sed et retardat ti-
mor non proficiendi ¶ et
forte obloquenaum latra
tus ac pꝫteritꝫ inquitas
¶ Sed cogita quia inter spi-
nas carpentes rosa pul-
nascatur ¶ Et iuxta gre-
gorium . ¶ Abel esse remu-
ti aut forte non meruit
quoniam caym malicia
non exercet ¶ Habes te
cum vnus que multis
desunt / sapienciam / pru
dencia m . / eloquencia m /
mentem mſup optimã et
rectam ¶ Habes rursus
pſuadendi vigorem et
apud eos creditum quos
res tangit ¶ Habes demꝫ
naturam ingeniatam pacã
et ad reconciliandas amici-
cias vim quamdam in
credibilem ¶ Idqꝫ si egris
placebunt dño labores tui
placebunt et vie tue ¶ q̃
re ut optatum consequa
ris fructum non dubites
quia iuxta sapientem .
¶ Cum placuerint domino
vie hominis inimicos cõ-
uertet ad pacem ¶ Tunc
enim fiet pax in uirtute
tua ¶ Tunc cum ysaya se-
debit pꝑplus mr̃ m pulcri-
tudine pacis et oms si-
mul tua opera delectabi-
mur in multitudine pa-
cis ¶ Hec ad te amantis-
sime pater longius q̃
putaui / et dũ epistolam .

ad te dare instituꝫ libellꝫ
confea ¶ Sed uerum est
quia ut aiunt lingua
amantis calamus est ve
lociter scribentis set affec
tus ipe plerumq; garu
lus est. ¶ Itaq; fea ego li
benaus ut mei absentiaꝫ
suppleat apud te presentis
epistole lectio. ¶ Et habeat
.p. tua et sancti quicꝫ
cum sunt aliquod me
moriale mei ut dū pre
sentem epistolam corpore
is oculis legitis. mētis
obtutibus me mtuemini.
deum exorantes ut diri
gat me seruū mutilem
in viam salutis et pacis
qui est bñdictus .. In
ecula .. amen.

FINIS

Breuis tractatus an misteriū
sce trinitatis probari possit
naturali aut humana rone
dedicatꝫ. Sanctissimo pri. d.
pio. ij. pontifici maxo. Edi
tus a Roderico epo oueten
apli. referendario.

SANCTE
trinitatis mis
terium btissime
pr. an probari possit natu
rali aut humana rone.
a multis quesitum. ab alijs
tptatuꝫ sepe e. ꝫ defecerut
oms scrutantes scrutinio
et decepti sunt in adinuenco
nibus suis. Inter ceteros tn
Raymudus lulie doctrine
sectator apostrophas qsdaꝫ
edidit ad pbacionem sancte
trinitatis et articulorꝫ fidei
qui p rones naturales et
humanas idq; efficere tep
tauit p osueta doctrine suę
principia per que omia pbari
conatur que sunt bonitas
magnitudo eternitas ptas
sapiencia voluntas veritas tha

rē. ſz multorū arbitriu licz
eius rōnꝭ ſubtilr̄ mueſtiga
te ſint et conr̄ mſidelē
plurimū ualeant/ contra
eos pſertim qui ſcpturam
ſacram ueteris et noui teſ
tamēti nequaq̄ admittūt
¶ Nichilominus tn conatus
eius doctrine ſcōz doctoz
repugnare vidr̄ ¶ Tradūt
enim oēs ſane ſcribentes
trinitatis miſteriū nō poſſe
aut nāli rōne plene pbari
¶ Hys tamē nō contenti ſuis
nec putat aliquid licite cre
dere debere. niſi qđ aut ſen
ſibus uel ipā demonſtratōe
uel palpabili humana rōe
attingi pot. ſ quos Aug⁹
li. p⁹. de trinitate arguit
ſnam de ſe ipo loqns dicit
nō pigebit me ſicuti eſſito
querere nec pudebit quod
ignoro diſcere ¶ Et ſequit⁷
ad ꝓpositum q̄uis aute
humana q̄uis rōne aut
naturali experimento non
poſſim attingere notionem
trinitatis. credo tamē firmiſ
ſime btām trinitatem. ſ. pr̄m
filium ſpm ſanctū ee vnū et
verū deum et ſummū bonū
¶ Et rurſus illatī⁹ in libro
de trīte. ſic aut nō putet hō
ſua intelligenaa aut nāli
rōne trinitatis ſacramētū poſ
ſe ꝙſequi ¶ Vnd. glō. ad Ro.
p⁹. aut. phi dicunt⁷ trinita
tem intellexiſſe nō q̄ tres
pſonas reali aut naturali
diſtinaone intellexerint
ſz quia appropriata eoz intelle
xerūt. ſ. potenaam q̄ appro
priatur pri. ſapiēaam que
appropriatur filio. et bonitate
que appropriat⁷ ſpūi ſcō ſed nō
iſta cognouerūt ut appropria
ta ſz ut cōia ¶ Ambro⁹ ſup
epla ad Rom. quid tā altū
q̄ diuinaz vidē altitudinē
diuinaaz. dei ſare filiū. ac
diuine generaaonis ꝓceſſio
nem aſſerere. quā certe

nulla humana mens ple-
na rõnis et nate muesti-
gacone q̃phendere potest
fidei tamẽ completitur ple-
nitudo ¶ Vñ primo c̃ m dec̃
tali firmiter credimꝰ de
ſũma. tm̃. dñat. q̃ diuina
t̃nitatis eſſenaa ẽ q̃da ſu-
ma res mcomphenſibilis
cogitatu ⁊ meffabilis vlo
de qua uere predicantur
tres pſone ſimul et ſigi-
latim ¶ ex quibus reſultat
liquido q̃ fides t̃nitatis ra
conibus nãlis q̃bari non
poteſt. cuius triplex ẽ rõ
¶ Prima q̃ ꝑ ẽa excelle
cam et altitudinem hu
manã mentem excedit
eius mquiſitio ¶ Vñ. Job. xi.
ſcribr. forſitam ueſtigia di
comphendis ¶ Et ut ait Jere.
xxxij. dñs exercituũ mag-
nus conſilio mcomphẽſi
bilis agitatu ¶ Scda raco
ẽ mpfectio mtellectus nri
nam ſi homo poſſ ꝑfecte
cognoſcere oĩa viſibilia ⁊
mviſibilia. diuina ⁊ hu-
mana. ſtultũ eet credere
quod non uidemꝰ. ꝛ cogf
naco nra adeo debilis eſt
q̃ nullus q̃ cuq̃ docty phꝰ
potuit ꝑprie mueſtigare
naturam vnius muſte
¶ Vnde legr q̃ vnus phus
xxx. annis fuit m ſoh
tudine ut cognoſceret
natura apis ¶ Tercia raco
ẽ qz ad ſalutem fideliũ
no expedit ut t̃nitatis
miſterium rõne naꝛali
q̃bari poſſit q̃ diminue
retur credentis meritum
¶ Nam ut ayũt fides nõ hꝫ
meritum ubi humana
rõ prebet expimentũ ¶ hac
rõm aſſignat ſtꝰ tho. m
libro de rõnibus fidei ve-
ritatem licet demoſtratiõe
et naturali rõne predictũ
ſcẽ trinitatis miſteriũ negat

plene ꝓbari / certis tñ aliis modis mouuabilit cognosci et probari pot ¶ primo videlz persuasionibus et mouuabilibus rõnibus ¶ 2o auctãtibus ¶ 3o similitudinibus. quas partes breuissime completar

PRIMO IGITUR presupponẽdũ ẽ q mbta trinitate duo ꝑnapa lissime probanda sũt que humanũ mtellectũ dubitare ymo poꝯus admirari coguntur. ¶ primũ ẽ cẽnaal' unitas ¶ 2m est ꝓsonalis trinitas / alia uero q̃ de dõ assimꝫ puta q ds sit vnꝫ oips et similia ecã sarracẽni et multi mfideles no disitent. ¶ Primũ igr ꝙ cẽlis vnitas ꝓbatur multis probabilibus rõnibꝫ primo sic / manifestũ est enim q totum ẽ creatũ dependet a ꝑma causa et ꝑticipatis creaturarũ ẽ deuenire aliq̃lr i cognicõm prime cause ¶ ẽ autẽ reperire in creaturis q̃tuor. s. multitudinẽ. ordinẽ. connexionẽ. impfectiõm. ex q̃bꝫ determinatur ẽ vnũ deũ quod sic patet ¶ primo in creaturis ẽ reperire multitudinẽ. ex qua eliatur mouuabilis rõ / na oĩs multitudo ex aliqua unitate procedat ut dionisius dicit / oportet uniuersitatẽ multitudinẽ ad unũ ꝑmũ ꝑnapium oũm cẽnaium reduci ¶ sed hoc ꝑnapium ds ẽ q̃o et c̃ ¶ hanc rõnem assignat bẽs tho. p. ꝙsto. in 2az di. 2ã. 2az. p. vt m sit naturaliter ponere vnũ deum in corr. solue. ¶ 2o in creaturis ẽ reperire ordinẽ qd patet q2 oĩa q̃ sunt in mundo.

mueniunt ee ad mucem
ordmata. sm q quedam
a quibusdam uuiat. sic
corpora inferiora per supe-
riora mouent. et corpora
superiora p substancias in-
corporeas. et ex hoc ordine
resultat alia iunctabilis
ro / ois enim ordo ee lis ad
hz pus et posterius opor-
tet q habeat aliquid pus
et aliquid posterius. pmu
go pnapium alicui ordis op-
portet ee vnu. cuius ro e q-
illa q sut diuisa no conuem
rent in vnum ordine. nisi
ab uno aliquo ordmarent
Melius etz multa i unu or
dine reducunt p unu q p
multos qz per se vnu est
causa vnius. et multa
non sunt causa unius. nisi
p accns. in qz sunt alio
modo vnu. Cum go id
quod e pnapiu sit per-
fectissmu p se et no p accns
oportet q pmu reduces
oia in unu ordine sit unu
tatu et hoc e ds. hanc
ro assigt. bts tho. pm
pte sume. q. xi. ar. 10. in. ut
deus sit vnus et e tertia
ratio q ibi ponit / in cor
solu. Zo. confirmatur
hoc ide ex parte ordis sic
ois natura q mueniur
in pluribus sm pus et
posterius oportet q desce
dat ab uno in quo pfecte
ueniat et habeat. cuius
ro e qz vnitas pnapiati
unitatem pnapii testat /
ut ubi go sicut ois calor
originatur ab uno calidi
ssimo qd e ignis. ß enti
tas mueniur in pluribus
sm ordine. i. sm pus et
posterius / go oportet ee
unu pmu ens a quo enia
oia habeant ee. hanc ro
assigt. bts tho. p septo

smãz dr. z. 2o. p. vtm
sit ntã ponẽ vnũ deũ
2o. 9 Tertio m creatu-
ris ẽ repire conexionem
ex qua formo rõm sic ois
conexio diuisoz causaz
siue cõnexionis et ofua-
cois hẽ ſz oia creata ad
muicẽ conexionẽ hñt
qz oia sunt ptes unigmũ
dis q̃ oportet q oia habẽ
at siue conexois 7 ofua
cois pmũ i pnapium
q ẽ ds Et probatur et cõ-
firmatur p ex Na mul-
toz menbroz admuicẽ
cõnexoz vnũ ẽ caput
sicut ẽ dei qui ẽ cã oñz
oportet simplr vnũ ẽe
et consitezi Quarto m
creaturis ẽ repezire mp
fectõm. ex quo resultat
q̃rta iuncabilis rõs. naz
ſm Boeau de ysolacõe
oẽ mpfectũ ab aliquo
simp pfecto pcedit ſz oẽ
ens creatũ ẽ mpfectũ qz
aliquid hñt de potenaa q̃
ozigo et pnapiũ eig ẽ ali-
quid pfectũ Sz constat
q pfectũ simplr et vnũ
salr non pot ẽe msi vnũqd
triplr probo Prima cõ ẽ
ex bom excellencia sic qd
p supabundãciam dr in
vno tãtũ muemitur Deus
aut ẽ sumũ bonũ q̃ ds
ẽ vnus Zã cõ ẽ ex sui su-
ffiaencia sic. quod suffia-
ent fit vno posito melig
ẽ p vnũ fieri q̃ p multa
sed oia sufficienter cõple
tur p vnum et pducendo
et ad vnum pnpalr est
ducendo q̃ non ẽ ponẽ
plura pnãpia. ſz vnum
tantũ et hoc dicimus dñ
Zã cõ est ex sui ab alio di-
fferencia Nam si ent plu-
res dñ oportet eos admui-
cem differre qz aliquid
conueniret vni quod nõ

conuenirent alti / et si hoc
quod conueniret vni eet
priuatio non eet simplr p
fectus ¶ si aute hec eet pfectio
alteri eoz deesset / q̄ qz deꝰ
e infinite perfectionis cōpre
hendit in se totam pfectionē
ēndi ¶ impossibile q̄ e ee plu-
res deos ¶ hanc rōm assignt
bt̄s thō̄s · p̄ · pte sume · q̄ ·
xi · ar̄t̄o · m̄o · vt̄m deus sit vn̄
m cor̄ · solu · et e zr̄ · q̄ · ¶ Et
utez cont̄ geney · li · p̄o · c · qz ·
titulo / q̄ deus e vnus assignt
tos predictas / et hoc e qd̄
pulare dicat Aug⁹ · sup illo
uerbo apli · p · corinth̄ · vnj ·
si tibi dij multi et dn̄j multi
sunt · nobis tam non eſt
nisi vnus solus deus ¶ nō
e mqt̄ ni vnus solus deus
licet plures sint dij nūcu
patiue sicut sunt demon̄s
qz os dij genaū demoia
/ plures simlr̄ sūt dij adop
tiue / qz ego dixi dij estis
ꝫ sustantiue et cōēliter
sola trinitas e vnus deꝰ.

Dolt predictas
pbabiles rōnes
quibus deduat̄
et pbatur · cēlis vnitas
in trinitate · corroboratur
et ia predicta veritas tbꝫ
alijs mōumabilibus rōm-
bus ex parte dei sumpt̄
¶ prima sumitur ex dei
simpliatate ¶ zª ex pfec-
tionis dei infinitate ¶ ȝ ·
ex effectibus de ppetate ·
¶ primo ex eius simpliatate
quod ostendit̄ sic / mani-
festum e cui q̄d illud q̄d
alicui singulare e nullo m̄o
e multis comunicabile / hic
e q̄d̄ phꝫ dicat qz qd̄ p ex-
cellenciam dr̄ vni soli cō-
uenit · ibi · q̄ · id vnde
tiaq̄ e homo multis que-
nire pōt / ſz illud vnde e
hic homo non potest cō-
uenire nisi vni tantum
¶ Si igr̄ tres per illud essz

homo per quod ē hic homo
sicut nō possūt ēe plēs tiaj
ita non possunt ēe plures
homines ¶ hoc autē quemit
deo cuius trō ē qz ipē deꝰ
ē sua natura / ꝑm qp idez
ē deus et hic deus / ꝯ im-
possibile ē ēe plures deos
¶ 2o hoc ꝓbatur ex ꝓfectio-
nis dei mfinitate / quod
sic deducitur / id quod est
mfinite ꝓfectionis comu
nicari non pot / qz cū nulla
ꝓfectio desit ꝑ / quidqd ꝓ-
fectionis ēet in alio deo /
totum ēet in isto / et ita nō
haberet vnde differret
ab alio ut ꝑ dictum est
¶ Vnde et antiqui phi ab ipa
ueritate coacti ponentes
ꝑnapium mfinitū posue-
runt vnū tantum ꝑna
pium quod nos diamus
deum ¶ hanc trōm ponit
ssc̄s. tho. ꝑma ꝑte sume. q.
xj. ar. 4o. in cor. ē. qnis. et
in solucōe ꝑma ¶ Terciō

hoc idem probatur ex effec-
tibus dei ꝓprietate / Naz
m effectibus dei. s. m or
dinatis duo cōia inuenimꝰ
¶ ꝑmo vnū actū comunē qz
oia in hoc conueniūt qꝰ sūt
/ ꝯ oportet oia ēe ab vno
ꝑnapio / qz vnitas ꝑna-
pii attestat unitate ꝑn-
apij ut ꝑ tactū ē ¶ 2o in-
uenimus unū actū cōez
mclinatiuū ad bonū / qz
ome creatum appetit ēe
bonū / ꝯ. vnus est aꝰ oia
ista mclinacōm hnt / hāc
trōm tangit henricꝰ de
gandauo in quodā quo-
libeto.

¶ Beatus probat
ꝑtem ꝑnapalem / videlz ꝑsonale
trinitate / ubi. presupone
dum ē qꝑ tplex reperitur
modus ꝓbandi aliq̄ rem
aut veniendi in cognicōz
eius ¶ ꝑmo ꝓ ꝓpriam natūz
2o. ꝓ alienam mstructiōz

Sc̃o per diuinam reuelacõne
sc̃e ꝑ probabiles rõnes et
ꝓsuasiones. ¶Primo potest
quis venire in cognicõne
alicuius rei ꝑ naturalem cog
/et hoc modo ut ꝑ testimo
nia phi/nec alij sapientes
naturali cognicone uel rõe
umq̃ deuenerut in noticã
trinitatis ꝑsonarũ ¶quod ultr
rõnes predictas tali racõe
ostendi pot ¶Naturalis enim
rõ deum non cognoscit
nisi ex creaturis/ꝺicit ãt
que dicunt/de deo ꝑ res-
pectum ad creaturas ꝑtinet
ad ẽnciam dei et non ad
ꝑsonas ꝙ et c̃. ¶Sc̃do mo
potest aliquid cognosci ꝑ
alienam instructiõm. s. au-
diendo uel legendo/ut pla-
to qui multa dr cognouis-
se de diuinis legens in li-
bris quos inuenit in egip-
to/vñ Aug⁹. vij. li. cõfes
sionũ sic ait/In libris pla
tonicis legi ꝙ in pnãꝯ
erat uerbum et uerbum erat
apud deum et ꝺ⁹ erat uerbũ
/in quibus traditur distinc
cio ꝑsonarũ/ꝛ ꝙ⁹ ad hoc
dicendũ ē ꝙ in libris pla
tonicis inueniunt ꝑdicta
uerba. non ꝓ ꝙ uerbum
significat ꝑsonam genitã
in diuinis. ꝛ sc̃dm ꝙ verbũ
intelligit quedam racio ꝺe
alis per quam deus omnia
condidit que filio appꝛꝓpat
¶Tercio modo pot quis ha-
bere noticiam trinitatis
personarũ ꝑ diuinam reue-
lacionem. s. per fidem/ et
sic cuicumq̃ deus inspiran-
dit fidem que est de non
apparentibus ut dicit apls
ad hebr. xi°/sic ꝙ⁹ ꝙ deus
sit et ꝙ sit vnus rõne cog-
nosci pot/ꝛ ꝙ deus sit vnus
et trinus/Vnus in ẽncia
/trinus in personis/nõ nisi
ꝑ fidem cognosci pot/ꝙ
dicit ylarius non putet
se homo sua intelligẽcia
trinitatis sacramentum

posse consequi hec pbant
ex dictis sā thom in 1ma
pte sume q xxxij az 1o
pmo ubi disputat vtr trī-
tas personaz naturalibz
rōnibus pbazi possit Qr
to pbatur ueritas aliq et
puentur in eius cogniōz
p rōnes pbabiles et psua-
siones et isto modo trīnitaz
psonaz ostendi pot Primo
sic in diuinis ē ponē trīnita-
tem psonaz ppr sex q sūt
in deo s sūma bom fecun
ditas 2o sūma dei caritas
3o sūma sui felicitas et
iocunditas 4o sūmg amo
5o sūmg ordo 6o sūma
similitudo Primo in deo
est ponē trīnitatem psonaz
ppr sūmi bom fecunditatē
quod tali rōne deducatur.
Nam cum bonū sit gmūicatiū
sui ipius requirit pfectio
diuine bonitatis q deus cō-
municet suā simaz bonita-
tem Si autē esset tantū in
diuinis vna psona deus
nō sūme comunicaret suā
bomitatē creaturis Si vero
essent solum due psone non
comunicarentur pfecte
delige mutue caritatis 2o
oportet in diuinis ee tertiaz
psonam cui pfecte pater
comunicet suam bonitatez
et terciam personam aut co-
municet pfecte dilectas ca-
ritatis quam rōm assigt
sc̄s thō in 1ma pte sūme
q xxxij az 1o pmo Sedo
in deo est trīnitas psonaz
ppr dei sūmaz caritatem
Vnde Ricardus in libro
de trīnitate sic ait in quo ē
omis bom plenitudo non
pot ee nisi sūma dilectio
sūma autē dilectio nō pot
ee ad se ipm nec ad diuer-
sum in essentia nec ad vnū
solum cum maior sit cari-
tas qua quis ultr habē
condilectum q̄ qua nō 3o
oportet in do ee pluralitate.

ꝑsonaꝝ in eadem cēnaꝫ uel
eiusdem cēnae. Tertio m
deo ē pone trinitatem ꝑso
naꝝ ꝑpr̄ sui ꝑfectam feli
citatem et iocunditatē qđ
tali rōne ostendit. Ꝑfectio
enim gl̄ie in quadam mag
nificencia ꝑfecte cōioms
consistit. Qz ut dicat boe
cius nullius bom sine so
cio ē iocunda possessio. Ꝙ
cum non sit perfecta cō
cacio felicitatis diuersitaꝫ
in natura requirit ad ꝑ
fectōm et plenitudinem
felicitatis et iocunditatis
et caritatis consorcium plu
rium. s. tum ꝑsonaꝝ in
vna natura. Sz nec ista racio
cogit. cuius rō ē. qz qnō
dr̄ a boecio qꝙ sine consorcio
non ē alicuius boni iocunda
possessio. hoc intelligit qnō
in una ꝑsona non inuenitur
ꝑfecta bonitas. Vn indigz
ad plenam et ꝑfectam bōm
tatem iocunditatis bono ab
cuius alterius sociari. et
hoc modo respondet bēs
thōs. i. parte sume. q. 32.
arto 1o. p. in solucione. sēdi arti
Vnde. si plenitudo gaudij q̄m
hī in filio possit ee in alio
bono extrinseco quod nō ha
beret pr̄ in se ipo ueri fica
retur dictum boecij. sz qz
filius ē in prē ut uerbum
ipius non possit ee patri
plenum et ꝑfectum gaudi
um de se ipo nisi in filio.
sic nec homo de se ipo gau
det nisi p̄ conceptōm quaz
de se ipo hī. Et hoc modo
respondet sēs tho. dicto bo
ecij in q̄mbus de persona
dei. q. 10. de ꝑsoms diui
nis arto 1o. Q. in solucōe ar.
Quarto ex parte amoris
quod probatur sic. ad amo
rem requiruntur ta. s. a
mans. id quod amatur
et ipe amor. ut dicat aug
li. viij. de trinitate. Duo ar
mutuo se amantes sunt pr
et filius. Amor ar qui ē coz
amexus ē ꝑsus sēs. Ꝙ tres

persone .s. pr̃ & filius et ſps
ſcs ſunt in diuinis ¶ Quinto
ex parte ordis et formo ſic
rom ſ mter dare plenitu
dinem diuinitatis et nõ
accipe plenitudinẽ diuin
tatis ẽ mediu. s. accipere
ſed dare plenitudinẽ diui-
nitatis et non accipe ptinz
ad ꝑſonam pris ¶ Accipe
vero et non dare ꝑtinet ad
ꝑſonam ſpus ſc̃i ſ gͦ oportz
ee ꝑſonam que accipiat
et det plenitudinẽ diuini-
tatis et hec ꝑſona filij ſ gͦ
ſunt tres ꝑſone in deo //
¶ Sexto ex parte ſmilitudis
et modi origis oſtendr tri
nitas ꝑſonaz ſ qd tali trõe
ꝓbatur ¶ Sicut enim Ri
cardus dicit in q. de tm.te
in rebus humanis vide-
mus q ꝑſona de ꝑſonis
tribus modis ꝓcedit ſ quia
mmediate tamtũ ſicut
eua de adam ſ quia medi-
tamtũ ſicut enoch de adam
mediante eua ſ quãdoq; me.te
uel mmediate ſicut ſeth de
adam ꝓcessit mmediate in
quantũ filius adam fuit et
mediate in qᵘᵐ fuit filius eue
et ſic eadem eſt in diuinis
¶ Nam ibi eſt vna ꝑſona que
ab alio non ꝓcedit ut pr̃
¶ Alia eſt ibi que a pr̃e mme.te
ꝓcedit ut filius ¶ Tz̃. Vero ẽ
ibi que a pr̃e mmediate ꝓ-
cedit ut ſpus ſcs qui ex pr̃e
filioq; ꝓcedit ¶ gͦ in deo ẽ
ternarius numerus ꝑſonaz
¶ Hec btus tho. in qſtionibus
diſputatis de ꝑſona dei .q.
10. de ꝑſonis diuinis az.
ix. in tribus ar.lis ultimis
factis ad parte contrariam
.s. q ſint tantũ tres ꝑſone
in diuinis et non plures
vel paucores ſ

Secundo principaliter dixi miſterium tr̃i.ſ
aptiſſime poſſe pro-
bari auctoritatibus nouiz

ueteris testamenti ſcet certe
operosum et prolixum valde
adducē oēs auctōtes de hoc
loqntes ſſz pnapaliores su-
matim afferam ℂ primo habr
genes p°. faaamus homine
ad ymaginē et similitudinē
nrām ſquam auctōtem aug⁹
declarans dicat ymaginez
et similitudinē in singulari
positam eē ſin quo vnitas
essenae designatur ſſz p hoc
qd dicat faaamus ſet nram
in plurali designat². plalitā
pſonaz. ℂ Hoc idem dicat ylla⁹
in⁹. de trin⁹ te⁹ et tho. sup primo
sntiaz. Scdō occurrit auctās
gen⁹. xvm⁹. cum eleuasset
oculos abraham apparuerūt
ei tres viri ſtres vidit et
unū adorauit ſin quo mysteⁿ
trinitatis personaz et vnitat
ſbē aptissime designatur
ℂ Tercio hoc idem dicit pphā
bndicat nos ds ds nr. et ē
ubi tangit numerū pſonaz
et vnitas ſqz deus semper
repetitur ut ubi dicat glō.

ℂ Quarto probatur ueritas
p illud ysay. vi. ſaphym cla-
mabat alter ad alterū. ſcs.
ſcs. ſcs. ſcs pat. ſcs filius
ſcs spūs ſtc. ubi tangit vni-
tas dicens dns ds. i. vng ds
in ſbā qui dicat ter ſcs. trin-
tatem pſonaz innuit. et cū
dr dns ds in ſingulari vni-
tatem eēnae in trinitate
pſonaz demonstrat. ſplu-
rime alie sunt auctōtes qs
causa breuitatis obmittimꝰ
ℂ Testimonia uero legis nouē
nō facile capet magna car-
ta. ſ aliqua breuiter tange-
mus ſcē primo auctōtas dnī
mathi. xvm ℂ dicentis. eun-
tes docete oēs gēs in nōie
patris et filij et spūs sā. ℂ
Scdō scribit johis. v°. tres
sunt qui testimoniū dant
in celo. pr verbum z spūs
scs. et hi tres vnū sunt
in quibus uerbis unitas ſcē
et trinitas pſonaz apte
designatur ℂ Tercio habet
jo. x°. ego et pr unum sumꝰ.

quod uerbum dicit exponens ibi. ait. Verumq; audi. Vnū et sumq; erit arribdi et stulla liberaberis qz Vnum te liberat ab arrio qui posuit q sicut sūt tres psone ita tres cēnae Czm qd dixit sumq; liberat te a sabelio qui dixit q sicut in diuinis ē vna cēn ita una psona Cōrto hr Jo. ix. ego in prē et prē in me ē. et utez qui videt me uidet et prēm meum

Tercio principalr vmitas cēnae et trinitas psonarz pbatur p tres sumptas a similitudinibz in creaturis Et primo sic. in oibus creaturis irronabilibus inuenit repsentacio trinitatis p modum uestigij. sz in creaturis rōnabilibus inuenit repntacio trinitatis. p modū ymagis Cprimo i oibz creaturis irrōnabilibus inuenit representacō trinitatis p modū uestigij in qlibz creatura mueniunt aliqua que est nāe reducē in diuinas psonas sicut in causa ut ubi grā. quelibz creatura hr tria sc. entitatē. spēm. ordinez Cprimo enim qlibz creatura hr entitatem sm q qlibet creatura subsistit in suo ee et sm hoc q qlibz creatura ē sba creata suam causā et principiū representat et sic demonstrat psonā patris qui ē principiū non de principio Czo quelibz creatura habet formā p quam determinatur ad spēm et qm ad hoc repntat uerbū uel filium sm q forma artificiati est ex conceptione artifias Nam uerbum uel filius ē pfectissima pulchitudo patris ad quē sicut ad exemplar oīs creatura reinformatur Tercio q libet creatura hr ordinez et qm ad hoc repntat spm

scm m qm e amor. qz ordo
effectus ad aliquid alterum
e ex voluntate causantis et
ordinantis. vnde deus tq
omm ordinator dat vnicuiq
creature ee determinatu qd
attestatur pone prius. dat ee
distinctu quod attestatur
sapienae filij. dat ee deter-
minatu quod attestatur bo-
nitati spus sci. et hoc e qd
ait aug. vi. libro de trin.
in qualibz creatura inuem-
untur tria. primu e qd vnum
aliquid e quod attestatur
potenae. prius. Secm e qd aliq
spe informatur. et hoc
attestatur sapienae filij. Tertiu
e qd quedam ordinem te-
net. et hoc attestatur bon-
itati spus sci. et ad hec tria
reducuntur cetera illa tria
sapie. xi. numero pondere
mensura. Similr alia tria
que reperiunt in oibus crea
turis trinitatem repsentant
. s. principium quod repsentat
prem. qui e principium no
de principio. Medium qd repntat
filium qui e media psona
in trinitate. et finis qui repr-
sentat spm scm in quo ter-
minatur uel finitur processio
psonaz. et qz hec ordo
trinitatem solum p modu
uestigij representat ut pz
ideo ergo dico qd veniens in
cognitionem trinitatis psonaz
ex creaturis irronabilibus
licet no dare. et hoc e p
modum uestigij sicut pz
hec. bts tho. primo sptoz sen-
di. zz. parte azi. io. quid sit
uestigium in corpe solomis et
in solucoe. 3. arguit. Sed
in creaturis ronabilibus
repsentatur trinitas per
modum ymagis. Ymago
enim e similitudo alicuius
expssa et clara. et repre
sentat res magis determ
inate qm uestigium. Non
in illis creaturis dr ee
ymago dei que ppter sui
nobilitate deum pfectius
ymitantur et repsentat,
ut in angelo et homine.

et qz angelus uel homo
deum ſm mentem et ſm
potenaas anime repſen-
tat- ideo in homine e ymago
dei ſm mente et e yma-
go trinitatis pſonaz ſm
poteaas anime. In hoie
enim e ymago dei qn ad
naturā diuinam ſm me-
tem eo qd homo ſm mēte
e uere intellectualis ſic
deus ſm ſimlitudinem
ſm qd dicit ſcptura hoiez
factum ad ymaginē dei
ſte in homē e ymago trī-
tatis pſōz. Nam ſm aug
in libro de trinitate tres ſpe
ptes ymagis in mente. ſz
tres potenāe que appant
trinitati pſonaz in diui-
mis. ſ. memoria intellige
aia et voluntas. Vnde dic
qd memoria appat patri
intelligenaia filio et vo-
luntas ſpui ſco. racio hui
est qz ex memoria pme

veritatis generat intelli
genaa. ideo assimlat me-
moria pri. intelligenaia
e genita. io assimilatur
filio. Amor ab utroq procedes
io appatur ſpui ſto. ubi e
notandum qd ois ppetas
q seqns eenaam aie ſm ſua
naturā uocat. hic poteaa
aie. Vn natura uel eenaa
aie tres hr ppetates. Est
enim receptiua. intellectī
dilectiua. Primo e recep-
tiua in qn hr aliquid de
pſona. ome enim qd e
de pſona respectu alicui est
receptiuū uel receptibile ei.
Et ex hoc seqr anima qdā
ppetas. ſ. ut pmissa uel re-
cepta retineat. Vnde dr i
3o de aiā qd aiā e locus ſpz
non tota. 3 intellectu. et
ista utq receptiua et rete-
tiua dr hic memoria q
nonsumit p memoria q
est pſona sensitiue partis

que hꝫ orgaⁿū ⁱⁿ postremⁿ
parte corporis ſqz talis ē
cōis nobis ⁊ brutis ſꝫ ſum-
tur hic memoria ꝑ poteaa
intellectiua aiē ſc̄ ſola tal'
potenaa aiē intellectiua qđ
acquirit detinet ut patet
ex auctō. phi ⁱⁿducta. ⁊c̄o
aiā ē intellectiua cuius rō ē
qz oē quod ꝑm ſuā naturā
a materia ē ⁱⁿmune ē intel-
lectuale ⁊ Vnde qz aiā ē ⁱⁿmu
nis a matīa ſequit ſcđa ꝓpe
tas aiē. ſ. q illud quod aiā
recipit et retinet intelligat
et ideo post memoriā ſequit
intelligenaa ⁊ 3o. qz id qđ
intelligit ⁊ acceptat ⁊ ut
intelligēti conuenies ſic
ſequit anima ꝑm ſuā natāz
⁊ 3a ꝓpetas que ē recepta ⁊
recepta ut intellecta ei cōpla
ceant ſ et hec terāa ꝓpetas
dr uoluntas que tendit
in ipm cōueniens ſ nec pt
ultra pcedere ſqz volun
tas est respectu finis cuius

obiectum ē bonū. et ꝑfecto
rei non extenditᵗ ultra fi-
nem ⁊ Et ꝑm hoc sunt tres
potenaie aiē ꝑtes ymagis
ſ. memoria intelligenaa
voluntas ⁱtimitatem ꝑsōⁿ
clare repsentantes ſ ita q
ymago trinitatis ⁱⁿ hȳs
ⁱbus potenȳs maxime
ꝑficitur ⁱbus modis ſ ⁱpmo
mōdinata ꝑsonāz distinc-
tione ꝑm ordmē originis
vnius ꝑsone ab alia. et
tertia a duabus ut supᵃ
⁊ Scđo ⁱⁿ debita ꝓāum eq̄-
litate que attenditᵗ ꝑm
opacōm potenaāz ad ⁱuicē
ꝓnapalr et eaāz obiecta
scđam ⁊ Tertio ⁱⁿ cōgrū
repntaaone seu assimila-
aone ꝑ mformacōm ſpēi
recepte ⁊ Nam ꝑm Aug.ⁿ
ad hoc q aiā intelligat
requiruntᵗ ⁱtria. ſ. ſpēs rei
in memoria. et intellectꝰ
et intenao uoluntatis. ſic
enim ⁱtimitati per ſpēm

conceptam assimillatur
Et isto ideo tertio modo i
hoc q ꝑ spem deum cōcep t
anima maxime dr ymago
dei / hec bts tho i pmo sēpto
smaz. di. 3. de ptibus
ymagis az. 1o i pmo m corpo e
soluacōis / Et petrꝰ de ta
ram. ibidem.

Dos floſculos bīſſime
pater ex ampliſſimo et a
memſſimo ortu collegi ad
pbandum luce miſteriu
trinitatis / videlicet vnita
tis cēnaam et ꝑsonaz i tri
tatem et ne longum libellu
conficerem obmiſi dicere
de genaacone in diuinis
et quomodo alta ab alta
ꝑsona generetur et predr
Si tamen. s. V. iubet id
efficiam lubenter / Est em
in eadem materia ome stu
dium sup qd dia potest de
lectabiliſſimu sicut. s. o ia
si in eo errat / e periculoſiſſi
mum. qz ut dicit aug q.
nec periculoſius alicubi
erratur / nec laborioſius /
aliquid qritur / nec dulcio
et fructuoſius aliquid legr
et inuenitur qd in miſterio
trinitatis.

DEO GRACIAS

lxij

Incipit breuis tractatus de arte disciplina et modo legendi et erudiendi filios pueros et iuuenes. Editus a Roderico Sancij de arenalo. utriusq; iuris professore decano ecclie Legionen. Archidiacono de Treuino. postea Episcopo Oueten.

Dilectissimo atq; prudentissimo viro precelebri Alfonso de Fauila munificentissimi ac serenissimi principis dñi mei dñi Henrici hyspanie primogeniti gloriosissimi dignissimo cõsiliario. Rodericus Sancij de Arenalo utriusq; iur professor decanus sancte Legionen ecclie. plurimã salutem dicit. Cum nup ad hanc regiam meditamq; Burgen urbem eiusdem principis clarissimi te ardua traxissent negocia placuit dignacionem tuã tunc febricitanti michi humanitatis quidem ac consolacionis pia officia prestare. ac cũ bibliothecam conspexisses meã. ut plane vidi interno quodam gaudio affectus es. eo maxime q; meis ipius humanitatis ac mozarabicis studijs. laudatisq; eloquencie artibus inquibus prarum. nedũ excellentes. ne nec satis docti reputantur. nonnulla opuscula repisti. q tibi perclara atq; admodum grata videbantur. Vnusquisq; enim hijs maxime delectat quibus studio et exercitacione uersat. ac natura ipa ad id inclinatur. et cũ de rebus ipis mutuo loquemur. ita discrete. ita solide atq; eleganter dicere visus es. ac si nudius tertius et recentissime a scolastico exercitio uenisses. et ut ita

dixerim tam intrepide taq̄
acurate ꝛ grauiter cūcta di
serebas ac si omnium tpoꝝ
vices studijs ipis operā dedis
ses ¶ que res magnam michi
admiracōm ingessit ¶ nec
sine quodam mirabili stu
pore cōsiderari potuit ¶ Sed
augebat admiracōm ipam
q̄ te virū utiq̄ occupatissimū
semp agnoui / nec modo īpius
gregaryssq̄ negocijs ꝫ maxīs
publicis atq̄ priuatis ¶ Nec
enim domestice rei cura aīo
tuo satis ē q̄ si bene gerunt
solidum atq̄ integrū nisi fallor
virum exigunt ¶ ꝫ cuius de pna
pis seremissimi ste inclitissi
mi dñi Marchionis de Ville
na / simul et publica negocia
capescas / que pro illoꝝ mag
nitudine tot sunt tantaq̄
rez uarietate uoluuntur
vt p magni ingenij sit illa
saltem attingere mediocriter
¶ Quanto erit magis discernere
agere et feliciter concludē
¶ Vide quid cogito dum hec
dictito nec me apposite rōne
diuertisse putes ¶ Ero ego ī
ea re quam illico auditurꝰ
es longe p multis viris dis
similis / quibus dū exteraꝝ
puincias vires eorūq̄ aut
ingenia / aut preclaros mores
p̄ sufficiunt — in suos meaat
quibꝰ ꝛ ego nō facile assenao
¶ qz ad te loquor qui sic mā
cognoscis ut exterorū gesta
non ignores / Vnicuiq̄ quod
suū est dabo libenter ¶ Mirū
quippe excellencia virorū fa
ctoꝝ omnibꝰ scitis plurimuꝫ
laudata ē · nec mea indiget
laudacōe ¶ Illud tamē negabo
minime / habēt exteraꝝ na
cionum viri · vt et nos nego
cia p plura atq̄ non parua
¶ Verū cum ad queq̄ agibilia
modꝰ aut tp̄us p̄ncia vi
deant · agunt / ab eis nego
cia puto ipoꝝ industria · cū
modo ꝛ tp̄re quippe cū quie
dine pacifica · ac ut ita dixe
rim cū quadā laudabili
animi latitudine · quo fit ut
inter ipa frequencioꝝ maio
raq̄ negocia / ocia q̄dā sup
sint · qbꝰ ꝛ ipa negociorū onera

lv mo

facilius supportent. ¶ Ñcto tamē differencias nos ipi in rebus uersemur tu ipe nosti. ¶ Nobis si quide nullu ad negociandū tps suffic qz nullum ad negocia ipa tps aptum est. p eo quia nulla diei hora nulla tpis pars ad negociandum aut pmissa aut phibita videtur. ¶ ß oīa mconfuso atqz sub quodā mcerto tpre rozdine procedunt. ¶ Cum igr nullum ad negociādū tpus certū aut datū aut phibitum sit/ illud nāte ē contingat. ut nullū ad negociandū tpus supsit/ quo fit ut sic nuspiam homines ipi a negociacioē respirent ¶ qnymo plezumqz fit. vt eo tpre magis negocient dum negociandi tēpus nō est. ¶ Et itez pleriqz dicit ut eo tpre nichil negocient. cum vtiqz negociandi tpus fuerit. exq re nāte est illud accidat ut nonnūq illo tpre lōge magis negocient. cū nichil negocientur. qz dū corpore solū fatigamur fit vt in effectu nichil negociemur. ¶ Vides q quale tpus ad studia et laudata otia superit quibus nullū tps ad negociandum sufficiat/ preclare igr de nobis illud bēatissimi Bernardi ad Eugenium dia potest. quia nō sufficiat diei malicia sua. rursus nō sit apud nos libere noctes vix relinquit necessitati nature quod corpusculi pausacioi sufficiat vt iterū ad negocia surgat. ¶ Itaqz fas nō est alternam saltē capescere quietē. et longe minora mterserere otia. ¶ Illd insup nō obmitta vtinā illo solum contenti cēmg icomodo. ut nullum ad otiū tēpus sit. ¶ ß prohdolor aliud lōge sucrestit deteriꝰ. qz sepe negociantes in medio negociorꝝ deficimg. et vt pauca concludā in hoc misero negociandi genē ceteros hoies superamus. ¶ qz et si apud oēs

homines uixta uocabuli sigm
ficatum negocium solū neget
ociū · apud nos tm nō solū ne
gat ocium · sz et ipm qd sigm
ficat pmut negocium ¶ Verz
ut ad te reddeam · tu quidem
utroqz superas ¶ Illos qdem
qz cum negocio non negas
ocium · sz auges ocium · diz
in medio ulorz acuciorem te
reddis ad studia pagenda
¶ nros demqz supas · qz tāta e
tui animi latitudo · ut sit
distribuisse tuū tps videris
ut nullū ppr negocii ociū
nec ppr ocium negocii amit
tas · ¶ Sed iam ulteriora de
virtutibus tuis non diferā
¶ Ea enim potius imitatione
multorz qp mea comendatiõe
indigent ¶ Vemo ad id deq
sermo mcepit · cum igr parit
loqremur uerbū madit de
ingeniis moribus z laudabis
stepham filij tui adolescentis
utriqz doctissimi ¶ quē dū ego
iuuemles annos iutute pua
qp tpre superare dicebam ¶ tu
tume more sapientis atqz pru
dentis patris uerbaris idiu
oratoris nri sentecia · qa et
si spes simul et moles lau
danda sit timor tame ~~colo~~ cona
turalis iuuenibg lasciuiendi
non paruū uerendus ¶ Ex qbg
cognoui apertissime qnta in
te sit sedulitas et acuraao
propensa in educandis nu
triendisqz filiolis tuis ¶ qd
sapienter quidem ac suma
cum rone prouidisti ut
sapieciam iurtute ac hones
tos mores a teneris sibiberet
annis ¶ Est emm her firma
sucessio et stabile legatū
nam cū reliqua mometanea
z fugacia bona quedā fortu
ne lubrica sint · Arcuū pferto
z virtutis constans z eterna
ac nra est possessio ¶ Cum
igr te addeo in hac re solli
citum conspexi · policitus sū
quedā ad te libellū destinare
de educacoe filiorz et pue
rorz · et de eorz ingeniis z
moribus ¶ In q re p multi
scripserelacius · ego vero
eorz aliq recensebo · quedā

rursus intacta breuit attin
gam. nisi fallor plurima
in eo puritillima repies ad
uuenū viroꝝ qꝫ mores op
time reformandos atqꝫ bo
nis artibus imbuendos ſſl
lum ig̃r ad te transmitto
scio repies quedam q̃ te ap̃
me obletabunt et inter cet̃a
omnium ibi arciū vera p̃na
pia et rudimeta iustas qꝫ
eaꝝ diffinicones conspices
¶ Non quidē id ago ut ea
te doceant. ſꝫ ut moneant
in hijs feruencius insistere
que cepisti atqꝫ ut videas
labores industrios in ea re
tuos a tot sapientibus come
datos ¶ Lege ig̃r cum tp̃us
dabit otium in hijs p̃mi
cijs ad te studioꝝ meoꝝ q̃
ueluti degustacionē quada
mercatoꝝ more committo
¶ Si enim acutissimo gustui
ingenij tui placebit forsā
de maioribus merces cōtra
hemus.

De genitura & procrea
cione. Capitiū p̃mum

De educacione
pueroꝝ loquturꝰ
ante omia de ip̃oꝝ
procreacione docu
menta quedam q̃ primo pio
tractanda ee tuo arbitror
¶ In p̃mo ig̃r ut plutarchꝰ ait
si quis illustriū filioꝝ pat̃
ee desiderat illud n̄ce est ut
ne vilibus aut abiectis se de
uidat mulieribus quales
meretrices sūt atqꝫ pelices
quibus enī ulla ex matre
uel patre ingnata est macla
eos quo aduixerit indelibilia
quedam conuicia cōmitant̃
que morepare volentibus in
promptu sūt ¶ ſq̃ recte poeta
ceciniſ sceleris parentū mens
usq̄q̄ sibi conscia fortissimū
quoq; captū trahit virum
¶ Nec pretereundū e illud lace
domonioꝝ exemplū qui eoꝝ
idcirco regē archelaū clausū
carcere pene nomine habue
rūt q̄n pusili c̄poris mulie
re matrimonio capere prſſꝰ
t̄ dicentes q̄ ille nō regem

sed regiam eius stirpem ledere
perpetuo cogitasset.

Capt̃m. Secundū de temperā
cia et sobrietate parentum

Quendus
iursus erit utq̄
se mulieribus ge
nerande gratia sobolis cōiun
gunt hȳ omīo sobrȳ aut vi
no saltem modestissime deli
bato cōgressum faciat. ¶ qui
enim cū ebrietate a progeni
toribus filȳ seminantur facti
dit ut vini cupidi ac temu
lenti nō immerito nascantur
¶ Hinc cū diogenes quēda ex
ebrietate alienate mentis
adolescentē despicere cerneret
/ O inquit adolescens ebrȳ
te seminaut pat̃. ¶ Sobrie
tas ergo atq; temperantia pa
rentum plurimū filȳs cōfert
q̄ illa maxime deriuatur
in filios. ¶ Nam ut preclare
inquit Aristo. nō solū dispo
sitiones corporis veluti for
titudo pulcritudo parentū
deriuatur ī filios / sed ī dis
positiones animi ut nobili
tas virtus. ¶ Ambobus eiz
q̄genitoribus ut ide phs
inq̄t uirtute deditis quis
utiq; dignificabit filiū
praui animi generari. ¶ Mo
res itaq; bonȳ parentū virtuo
se informant uirtute ymā
ginatiuā que hora cōcepti
cū habetur affectus ad ple
generandā inteneram materiā
impremit ſm̄ condicionem
ī imaginis dispositionem
¶ Nam anima non solū se habet
ad corpus ut forma ad ma
teriam / ſ ut artifex ad
artificatum / quare p ymā
ginatiuā q̄ p instrumētū
imprimit cōsimile forma
/ quo fit ut ois temperātia
et sobrietas exigenda sit
in parentibus. presertim
tpore conceptus. Capm̃
terciū de alimentis puerorū
et a quibȳ et q̄lit lactandi
et alendi sunt.

Infantulo
siquidem nato

si fieri potest mater illū allat
qm̄ maiore cū diligencia et
amore nutriet ¶ Nutrices vero
p quandā astruptiam bemg
uolentiam nutiunt ut pote
mercedis gracia / sm autez
fieri nequit / uel ppr̄ aduersaz
uolitudinem uel alia q̄uis
causa. nutrices quidē eligat
corporibus pcres iuuenes
ac incolumes et si possibile
ē que ante filios nō lactue
rint ¶ Rursus tales assumat
que lacte habundent dulassi
mo / respuant vero nutrices
quaz plerūq; lac aut īsi
pidum est aut aquosum
quod ex infirmitate nutrīs
aut nimio labore uel senec
tute puenire putādum est
¶ Demum eligant nutrices ipe
non viles / sz ydonee atq; ap
probate moribus ¶ Nam ut
inquit plutarcꝯ sicut eiz
infancium membra statim
ut nati sunt formari cōpo
niq; debent ut recta ner
obliqua fiant / sic eoz mo
res a principio aptare cōpo
nereq; oportet. sdq; fit ex
nutrias ydoneitate et moz
pfectione ¶ In illa enim veluti
in quodā continuo speculo
infancia oculi figuntur / ac
cum illa etas ad figendū
facilis est / fit plerumq; ut
puer nutrias mores assu
mat ¶ Hinc Jeronimꝯ loqns
de institucione filie. nutrix
inquit non sic temulenta non
lasciua non garula / puerilis
carnis simul et animi vires
cum lacte alactante sugit
/ et sicut corporis / sit et moz
dispositionem plerumq; a
nutrice recipit:

Caplm. iiij. de ydoneitate preceptorum.

Post illos annos quos co
nabulares vocāt
puer statim cū uerba for ma
re gestierit. aut ulli verecū
die primordia adesse appa
ruerit / illico tradendus est
insigni preceptori. vita et
moribus probatissimo / ac ī

bonis artibus perdocto / sicut
enim medicus eligitur expto
et doctus ad curandos corpis
morbos . qui die una aut pau
cis curant . ¶ Quanto artium
preceptor eligendus e prece
lebris qui ad informandos pue
rorum animos moresq; assumit
atq; ad docendas artes que no
mo dic . ꝫ pluribus egent
¶ sed et longe difficilius pagut
¶ Itaq; ut inquit ieronimꝰ . magr
probe etatis et uite eruditionisq;
ingeniose eligendus est ¶ Nec
erubescat vir doctus id facere
in filiis / quod fecit aristo les
in filio philipi cui iratus inimica
renouauit / ne discat puer m
tenero qđ postea didicisse dedi sit
¶ hoc utiq; ꝑ difficile tradit
exemplū in alexandro qui
moribus et incessu leonidis
pedagogi sui et vicijs quib
fuit paruulus infectus care
re non potuit cū esset dnator
orbis ¶ In hac igit nra esperia
qua incolimus vidi ego plu
rimos qui ab hoc documento
no parū aberrare videntur
qui no virtute aut sapiaa
sed aut affectu amore ꝑpin
quitate fauore uel graaa
aut beneficia . uel quod tei
est expensa ꝑ parcitate tales
quales preceptores filios
eligūt ¶ Itaq; parentes eli
gunt adulatores no ꝑcepto
res / ¶ Eligūt denicq; filios ꝑ
preceptoribus . non precep
tores pro filijs ¶ Quare pau
cas ut agam eligant pare
tes misterium non homiez
¶ eligant hominem ꝑ doctrina
non doctrinam pro homine .

Caplm v^m^ m quibꝫ ꝑncipali
uersatur ꝑceptorū officiū .

Primo stu
dio preceptorꝭ
id primū in pue
ris attendat videlicet eoꝝ
naturā . quod ex indole
plurimisq; rebus coniect
et an obtusi turdiq; ingenij
sint . nū acuti acuminis
intellectus facile agnoscent
/ quo agnito liquido parebit
qua seueritate / qua ue mode

agione uel mdulgencia in pueros agendū erit. Aliter enim erudiendi sūt ebetes alī longe subtiles. ut cuiq res se habeat mdustr̄ pceptor id sūma vigilancia caueat. ne repetente aut moderato aut mdefesso labore pueros ad arcū aut virtutis studia compmat. Hoc enim plerūq illis fiūt mpedimento. ut enim q̄dam sapiens ait si pro viribus suis alatur ingens fiet ut crescendo plus sapiat. Si aut vires sue capacitatis excedat utiq deficiet ante q̄ crescat. Ruris q̄ preceptor sobrietate i pueris gignat. et parsimonia atq cibor̄ tenuitate. ita tamē ut nātia corporis nutrimento nō desint. Superflua vero uires animi obtundāt. Sed papue vinū pueris aut auferendū est aut plurimū delibatū mdulgendū. sicq plato voluit. si nec cibis implendi grosis. q̄z nec adbonā valitudinē corporis nec aiōr̄ reformacionē offert.

Demūq qui optime erudicionis p̄ceptor ee desiderat cauceat sūmope ut in puerōr̄ aspectibus nichil obscenū turpe aut scurrile quisq̄ loq̄tur. Sīa ut inquit gregorius uerba nutrienciū atq preceptor̄. aut lac erūt si bona sunt. aut venenū si mala sunt. eadā scurriles aut garuli socij abeis amputandi r̄ in silencij et grauitatis censura plurimū sunt ea etate imbuendi.

Caplm. vo. m. In quibus istruēdi sūt pueri i etate infantili constituti. et de continuo coz exercēdi i bonis artibus.

Debet vir
neo preceptore electo. cū puer infantilis annos attigerit bonis et electis artibus est instruendus. Cogitent nāmq parentes q̄z ut ait aristo. pr̄ filio causa ēndi. sic et debent ee causa optime

vuendi quod fiet si bonis
artibus et laudatis studijs
filios erudiri totis studeat
viribus ¶ Nam sicut i agro-
rū cultura . bonam ip̄is
tellurē ee oportet / demū sere-
di peritum agricolam / de
hinc optima eligimꝰ semiñ .
/ sic telluris nomiē i uuuem-
bus bonam genituram natu-
ramq; accipimus q̄ agricola
preceptorem / semina uero
bonaꝝ arciū studia ponim
atq; precepta ¶ Ea enim tene-
ris sub annis imbuendi sut
.ꝫ et cū continua exercitatōe
¶ Nam q̄q̄ prestantissimū e
p negligentiam obmissum per-
ditur ¶ Sz et fit pleruꝫq; ife-
cundus et vltra modū asp
ager qui continuo nō colluꝫ
nec generosos edidit fruc/
tus ¶ Nulle sunt arbores eq̄
generose que date negletui
pululent ¶ Sed plerumq;
sterules prestāt si ip̄t molli-
aem ac malam habitudinez
nō perit . econtrario q̄ tam
imbecilis natura que per
exercitationes ac certamina
ad maximas nō augeatur
vires ¶ Qui demq; equi a
priāpio domiti suis nō obse-
quitur seſoribus / qui vero
indomiti prestant / nonne cerui-
ce durissimi ꝛ animos fero-
ces euadūt / .ꝫ quid pluri-
mis opus ē uerbis . feras
ipas laboribus mansuestē
constat proqua re sufficiat
plecarum illud ex̄m̄ lygurgi
legis latoris qui duos ex
eisdem parentibus eademq;
die natos catulos susci-
ens dissimilibus educauit
moribus / nam altez olla
inglumeq; dissolutū / alterū
sagacem ꝛ ad uenationes
aptissimū edidit ¶ Cum
igr sapiens ille ad discipu-
los loqueret / magnū inp̄
atq; vigens augmentum
uirtutis ē consuetudo dis-
ciplina ꝛ vite institucio / que
uobis illico magnifesta fa/
ciam duos eosdem catulos
adducens ac cū in porticu
quo legebat ollam leporeq;
adduxisset / alter quidem
in leporem catulus / alter in

ollam magno prorupit impetu. At cum discipuli quid nam illud esset quererent. hyambo inquit eisdem orti parentibus verum diuersam vite consuetudinem sunt assecuti. Duo altulosus. alter uenator ex industria euasere. quo doceamur exemplo pueros a teneris annis exercitandos esse summo opere ad virtutis et studiorum certamina: Capitulum. viij. de disciplina et seueritate erga filios i tenera etate puerili constitutos

Educandi.

sunt filij et istituendi in secunda eorum etate que pueritia dicitur debita disciplina ac seueritate ut quoad fieri potest puer vitia vitare valeat. quia ut ait sapiens adolescens iuxta viam suam cum senuerit non recedet ab ea. Ad hoc enim maxime parentes mutantur sapientis sententia qui ait: educate filios in disciplina. Non ergo minima pietas erga eos habenda est. ne pietas ipsa in odium parentibus uertatur. hinc scribitur qui parcit virge odit filium suum. Et iterum virga et correptio tribuunt sapientiam. Et rursus stultitia colligata est in corde pueri. virga et baculus fugabunt eam. Tanquam debita atque assidua correptio nocua est ad filios. quia ut inquit Cassiodorus. non facile efficitur vitiosus cui monitor insistit assiduus. nec facile erroris vicio sordescit quem assidua doctrina purgauerit. Vnde in ecclesiastico legitur curua seruientibus filijs in iuuentute et tunde latera eius dum infans est. ne forte indurescat et non credat tibi et erit tibi dolor animi. Seueritas igitur pro tempore et modo in filios exercenda est. sicut antiquos Romanos egisse comperimus. Sic brutus filios virgis cesos et ad palum ligatos securi percussit. eo quod volebant reducere dominationem tarquinii in urbem. Sic aulum

fulmū qui filiū suū catherine
amicā adm secutum supliciō mor-
tis affecit ¶ professus enim est
nō se catherine aduersus patrē
¶ sed patrie aduersus catheri-
nā se filium genuisse ¶ Verū
ea seueritas moderanda est
prout factoꝝ qualitas exigē
videtur ¶ plerumq; enim si pas-
sim exercetur plurimū nocu-
mento est ¶ quare moderāda
est seueritas ad filios eaām
suspectos ¶ vnde inquit valeri⁹
de quodā qui cum parari sibi
insidias a filio comperisset in
locum desertū filio predito
gladium tradidit ac se filio iu-
gulandum et feriendū obtul-
lit ¶ nec veneno nec latrone ad
pagendū patricidiū affirmās
nātum fore ¶ quo facto abiecto
gladio filius pris pedes deosculā-
lans fidus admodū pat⁹ effec-
tus est ¶ Itaq; et si seueritas pa-
tria minime excessiua comen-
danda est in filios ¶ indulgētia
tamē approbanda .dū tenet ordi-
natū modū ¶ Verū cum natalis
amor potius ad indulgētiaz
puocet q̄ ad seueritate ¶ magꝝ
vtiq; est timenda ꝑ paretibꝫ
negligētia corrigendi q̄ se-
ueritas castigandi ¶ Quare pa-
rentes plurimū filios a vicijs
atq; pctis cohercere debent
¶ vnde ierom⁹ ait q̄ aq̄lazz est
maximus amor ad filios q̄
in locis macessibilibꝫ nidos
locant ¶ et ne coluber fetus vio-
let ametistum inter pulos re-
periri dīat quod veneno supe-
ret ¶ item ut inquit solinus
ochites est lapis qui inuenit²
in nidis aquilazz quo filios
custodiat a serpente ¶ Multo
q⁹ uehemenaus debet pare
tes filios in hac etate consti-
tutos custodire a serpēte anti
qua et a vicijs ¶ ne filij ī tenā
etate illis imbuantur ¶ Pare-
tes ītaq; tanto in hac re cau-
tiores esse debent q̄nto certe
certius est teste ser⁹ ¶ quia
filiozz pcta dum teneris ām⁹
aguntur parentibus imputā-
tantur ¶ Erit q⁹ gemtoris
sūma prouidēcia ut filios
in hac etate constitutos in cas-
titate et labore constringant

qm̃ illa etas facilis est ad libidines ꝛ cupiscencias ſ vt enim inquit Crisostō. veluti terra fructuosa / sic ē iuuentꝰ q̃ si negligitur multas pduc at ſpīnas ¶ Et subdit. quare mittamꝰ ignē. quo burramꝰ pniciosas concupiscencias / demꝫ laboribus exercendi sunt. ¶ Vnd Tullius maxiē inquit hec etas a libidinibus arceda est et in labore pacienciaqꝫ animi et corporis exercenda ¶ Ruſꝫ alibi ait leges ligurgi laboribus eruduit iuuentutem / venando / currendo / natando / esuriendo / siciendo algendo / standoꝫ ¶ Non igr laciue sint nutrendi qz ex hoc facile post labunt in diuersa atꝫ dissoluta mala ¶ Vnde parentes memores ppetuo erit illius iuuenis filij luctuosi de quo Boetius narrat non modo singulare exemplū / sed et auditu horrendū nephandumꝫ ¶ Cum enim absqꝫ disciplina et deliciose nutritus essꝫ / et omnia sua ī aliis posꝫ usibus consumpsisꝫ / & tandē furtis latrociniisꝫ se infeliciter gtulisꝫ. euenit ut ad id ppe raret. ad qd̄ ea facinora suos sectatores adducauit / et furca dampnat̄. ¶ Cum igr a patre redimi ppr penuriam nō potuisꝫ patibulo proximus voce gemula atꝫ cū lacrimis a patre p̄ sente osculum petiit / at cuz pr accessisꝫ nasum illius morsu acutissimo secuit. dicens ¶ impie pater ame impietatem suscipe. qa ate incastigatꝰ euasi. ¶ Ad hec que de infantibꝰ ꝛ pueris diseruiet in puelis patrū vigilancia custodiat. ¶ quia scriptū ē. filie tibi sunt serua corpus illarꝫ / et ne ostendas illarem faciem tuā ad illas lasciue nutriendo. ¶ Vnde Jeroꝰ de institucōe filie nichil aliud adiscant audire uel loqui nisi quod ptinet ad timorē dei / turpia uerba non intelligat / cantica mundana ignoret / ꝓcul sint a lasciuia puerorū. ¶ Et sēqr ſ solicitus es ne filia ꝓcuiat

a vipera / cur nō eade cura pu-
des ne feriat ab hominū gu-
sanone . que velocius pmao-
sius q serpente puelle viscera
rumpit ¶ et subdit cū gran-
diuscula ee ceperit pgat cū
parentibus ad templum nc
inter turmas mueniatur
¶ Caplm. vm. de disciplina et
icrementis iuuenū i tercia
adolescēe etate cōstitutorū

¶ Quactus igr
puerilitatis annis
succedit tercia adolescēe etas
¶ etas mq florida et a flore
dicta . qz et flos e tporis ho-
minis . et in ea flores virtu-
tis et sapiencie a iuuenib
acq runt . ¶ Vñ quidā ex sa-
pientibq aiē preclare dicebat
qz sicut fructq nō iuenit i
arbore mq flos pq nō appa-
ruit / sic in uirilitate et sen-
tute honore legitimū conseq
non pot qui i sua adolescen-
cia disciplne aut iuuentis stu-
dio nō laborauit ¶ Sed tercia
cendo adolescens nucupatur
¶ In ea igr etate ostituti filij
educandi et nutriendi sunt
ut ueluti cresat etas corpis
sic iuuentu et arcu icremēta
succedant ¶ Nam ut mgt
ro logus ad queda adoles-
centem de tps in quo te me-
liore nō senseris hoc te exti-
ma pdidisse ¶ Vñ gregorij
ditat rō ut sic cresat habi-
tudo corpozis . sic cresat
sensq vitacitas . et sicut cres-
cit sensuū humanitas / ita
crescat uirtutū pfectibilitas .
¶ Nchemeticus igr custodie-
di fuit in hac etate ostituti
q infantes et pueri . i tato
magis q nto i ea etate posiū
aut deficere aut pficere nate
¶ Tria igr adolescentes cō-
modissime sectari debet que
maxime i eis cōmendantur
videlicz / taciturnitas / q tine-
ca / verecundia ¶ Demū q mo
uendi sunt q i hac adolesce-
ae etate gaudet . ut i duis
mandatis ostinuo gdiantur
. et diuina precepta discāt

et custodiat / quod si egerit
correcta atq; ꝑfecta erit
via illoꝝ ¶ quia scriptū ē
ꝑ regū ꝑphām. in hoc corri
git adolescencior viā suā / vz
in custodiendo sermones di-
¶ Rursus suadendi sūt ut
obsequiosi et obedientes exis
tant ¶ Est enim ut ayūt.
vna de abusiombꝫ adolescēs
sine obediencia ¶ Nam sicut
i sembus moꝝ ꝑfectio mlt
tis uirtutibꝫ et studijs ꝙsti
pata ꝙmendatur / sic i ado
lescentibus obsequiū subiec
tio et obediencia req̄runtur
¶ In hijs igr etatibꝫ filij ꝙsti
tuti a parentibus i ꝓceptō
ribus cū ꝑma uigilancia
nutrendi educandi et disci
plinandi sūt / qui cū i uiri
li etate et senio sūt ꝺstituti
regulis et documētis puero
rū et huiusmōi educacionis
egent / qz maledictus est
puer centū amoꝝ ¶ Nam em
filij ēē desūt q̄ prēs ēē possīt
aut debēt / quare ꝓprios po
cius q̄ alioꝝ filios alere et
educare scire debent:

Capm. Nouū q̄ Juuenes ad
illa conari debēt ad q̄ illos medi
natura dispōit.

Naturalem aptitudinem iuuc-
nium ad diuersa dis-
ponere ꝑ quā notissimū est
idem in humano corpore ꝑs-
picue conspicimus / qz natura
diuersa corporis membra
utriq; ad diuersos actus or-
dinat ¶ hinc aptus ad Romā
dicebat sicut in vno corpore
multa membra habemus. oīa
aute membra nō eūdē actum
habent / ita multi vnū corpꝰ
sumus / Aristo. ecā inqt. aly
ad alia apti nati sumus / Vn
et seneca nr preclare aut / hec
nature vis non ingenijs tm
sed corporibus uidemus
accidere / quoꝝ vires nō ad
oīa q̄ viribꝫ efficiūt apte
sūt illi nemo luctando par
est / ille ad tollendū magis
prudens sorti q̄ ꝑualet ¶ Et
subdit ad aūalia uenio / aly

ad aprum. alij ad cer̃uu canes
¶ Equozū nō enim q̄uis celeri
sint ydonea turriculis veloci-
tas est. ¶ Nec aliter i iuuenū
ingenijs contingit. ¶ Vnde ide
seneca aut virgiliū illa feli-
citas ingenij orone soluta-
reliquit. ¶ Ciceronem elocuti-
oia in carminibus destituit
quia natalis aptitudo alijs
alia largitur. ¶ Vnde Ambro⁹
vnusquisq; suū ingeniū no-
uerit. ¶ Nam alius distingue-
di lectiom aptior. alius post
gratior. ¶ Sed pōt quis obice
q̄m si aptitudines natura-
liussunt atq; ad diuersa na-
turalr dissonut. nō sḡr doct¹
ne artes aut studia ncia sr
¶ Sz huic facilis est respōsio
q̄z q̄ntucūq; naturalis ipa
inclinatio aut aptitudo iuue-
ne ad quid certū dissonat
indiget tamē artifice et doc-
trina. quibus longe pfectio-
ra meliora vtiliora sut ea
ad que inclinatur. sicuti
videre libet p insigne scro¹
exemplū in plogo biblie
ubi preclare comparat ho-
minū ingenia molicere q
q̄q; virtute totū sit qd
ee potest. nichilominus in-
diget artifice informante
¶ Hinc tullius in tusculanis
qstionibus. sicuti ager q̄us
fertilis sine cultura fructuo-
sus ee non potest. sic sine
doctrina animus. ¶ Vnde va-
lerius ad hoc doctrina pfiat
ut poliaora sint nō ut melio-
ra fiant ingenia. ¶ Hinc dia
consueuit a sapientib⁹ quia
natura facit habilē. ars vo
potentem. ¶ Quare conādū e
et maxime mitendū apud
iuuenes ut ad ea intendat
ad que melius illos nata dis-
ponit. ¶ Illa enim feliciaus
agent. ¶ Vnde Ambro⁹ i libro
de officijs. vnusquisq; inge-
niū suū nouerit et ad id se
aplicet quod sibi aptū elege-
rit. ¶ Itaq; ut acero inquit
ad suam cuiuscūq; naturaz
consiliū est oīe reuocandū
¶ Si enim iuuenū aut studia
uel offiaa. cōtr naturalez

aptitudinē seu inclinacionē
iuuat ut ad illa transferāt
dū in violento nō ꝓficiat n
natāli ebetatur. Vnde pulc
inquit seneca male respōdet
coacta ingenia relutante nā
uirtus labor ē. sunt in hac
ꝑ plura atq; preclara exempla
Narrat itaq; Aristo. in sec
tis secretoꝝ quēdam textorē
filiū genuisse. cui a sapie
tibus dictū est ꝙd pueri m
clinacōm et natiuitate futu
rū ee sapientem et nimis apd
reges dilectū. Cum igr pare
tes conaretur illum istruere
i arte textoria. i nullo potuit
prodesse. et cū uerberatus
i flagellatus usq; quaq; arte
adiscere nō posset. Consilio
Aristo. datq; ē voluntati sue
qui ad sapientes illico ꝙfugit
et breuissimo tpore siderum
rōnes et sagacias mirabili
acquisiuit. adeo rex patrie
illū dilexit ut sēm i regno
faceret. Econtrario ibidē
narrat de filio regis indie
cū creuisset. et rex eū in
saenatus instruere interetur.
eū ad diuersa loca studioꝝ mi-
sit atq; doctoribus regni com-
misit. tame nō ꝓfuit patris
diligencia. nec sapientū cōti-
nuus labor in puerū. vt natāq;
pueri inclinare valeret. qn-
ymo ad arte fabrilem se sēp
applicabat. nec a fabris dis-
cedebat. Rex igr plurimū
turbatus ex cōsilio sapientū
puero dedit arbitriū arte
eligere quā malet. q; cū per
oēs artes ꝙdiuersa officia
studia regalia illius amplis-
sime ciuitatis duceretur ad
nullū illoꝝ libenter aspexit
ꝑ continuo inter fabros rep-
tus e. Cognouerit igr sapien-
tes fabrili officio natura ipa
aptū esse. In eo igr misterio
tam nuriferi artifex euasit
ut nullus in regno par inue-
niretur. presertim. i machi-
nis bombardis munitionibusq;
et imminentis armoꝝq; grauibus
cōficiendis et disponendis
que oia plurimū ad res bellicas

conferre videnť ¶ vnde ta ex
cellens magr extitit ¶ vt lōge
magis pris regno profuit
ex illo artificio q̄ aut si sa
ncas doctissimus aut vir
bellicas actionibꝫ r exercicijs
clarissimꝰ cuasiss ¶ Supua-
cuus ē igr labor cont̄ natu
ralem inclinacōm ¶ vnde gra
uiter errat parentes quoꝝ
quida filios corpore grac-
les aut mēbris lesos ad sac-
cias tradut ¶ robustos uero
corpore et fortes ad res bel
licas aliaqꝫ forcia exercicia
exibēt nec habunde ¶ colli
gut naturale inclinacōm
qua ex corpoꝝ magnitudie
aut p̄uitate lesione uel de-
formitate ¶ nec ad virtutꝫ
animoꝝ attendentes ¶ qre
si prudenter agere curasi-
lios volut cū infantiles an-
nos aut discrecionis rone
attingerit ad eas artes ad
illaqꝫ studia uel exercicia
filios conducat ¶ ad q̄ eos na-
turali aptitudine r inclina-
cione dispositos viderit ¶ qd
p̄mū conspicaet ex indole
¶ demū id coniectabit ex cōti
nuacioē exercicioꝝ ac ex de
lectacioē eoꝝdē ¶ quod enim
quisq; ut inquit Phus
delectabilr operatur id felicit
et bene agit. ¶ Rursꝰ id pe-
sabit ex tristicia illoꝝ que
respuet ¶ demq; ex pfectu
conapiet naturalem inclu-
nacōm ¶ In violentis enim
exercicijs nusq̄ proficiet
in eis que a natura insut
incrementa manifesta susa-
piet ¶ Ex hijs igr et pluri-
mis alijs actibꝫ et directu-
ris sagax pr̄ et prudens
ac sapiens preceptor ar-
guet naturale iuuenum
aptitudinē et innatam
inclinacionem

Premissa igr
et si breuia documēta
quisquis prouidꝫ et
diligens pater aut sapiens

preceptor attenderit ex tbq
alterū nāte ē efficiat aut
enim pueros et iuuenes q̄z
natura ipa uel officij simili
necessitudine curā gerete
nosatur/ si mediocris saltē
indolis et dcalitatis fuerit
virtutibus et legitimis ar
tibus mstructos conficiet
/vel si obtussanduq̄ plurimū
ingenia habuerit actuaora
atq̄ policora reddet aut si
adeo illoz natū indomita
puersa atq̄ funesta fuerit
coz malicā q̄ maxime
minuet tempabitq̄ imq̄s
defectus/ quodq̄ si minus
erga eos profecerit quod
nusq̄ est auditū/ saltem pie
tas debite et viassitudines
officia prestabit/ quo primū
deo/ demū sibi ipis rursus
hominibus satisfaciet/ nec
erit quod sibi aliq̄ndo de
sidie imputandū videat

Ceterū age optime et
amātissime vir breui et
rudi stillo atq̄ inter ipa
quartane febris diluuada mē
uala ditata que libens tuo
acutissimo atq̄ disertissimo
ingenio emendanda et cor
rigenda ꝯmitto Vale
sospes in xpo feliciter

DEO GRACIAS

Libellus iste continēt disputa
cionem cuiusdā questionis q̄
ortolana uocat. qz i ortis dis
putata fuit inter Reuendū
prem dnm Alfonsū epm Bur
gen. et Rodericū tūc Archi
diaconū de Treuiño postea
Oueten epm. et pcessit disputacio p duas ordines
contrarias
questio
Quis horū sensuū altero ex
cellentior sit et alteri merito
preferendus visus auditui
uel auditus visui.

Oracio pro parte visus
per Rodericum Archidia
conum predictum:

Et si res de qua loquitur sum. Reuerendissime xpō pr ac sapientissime dne et diginissime psul tā pspecta tamq; cognita et apud mortales oms pene indubitata sit ut sicut michi satis videt nemo illam ignorare qat q res effiat ut michi reare persuadere facile videatur Ruinatime de ea ipa re vra R. p. qstione facere visa e inuestigandi merito no parua tam prebuisse dignissimu fuit Equide insipiete satis se iudicat quicum sapiente no dubitat atq; iam illud uulgi verissimu est, cui oia ignorare quē nichil dubitare constat Sicut enim ut ayut dubitare de singulis formidinis signum. sic de arduis maximisq; rebus qstione agere sapiete ueru iudiciu est Hodie itaq; cū vra. R. p. apud hanc deuota atq; magnificā domū vram quā impatoris hospitale uulgo appellat vra opera atq; industria mirifice costructam visitandi gracia aliq̄ndiu moraret. et pro eius solita humanitate complures viros prestantissimos. tam sanctissime huius ecclie vre Burgēsy ac eius insignis urbis ad prandiu traxisset inter ipas epulas atq; ut ita dixerim in media mensa nescio per quē uerbū madit de sensibus corporis. i. de utilitate laude et excellēcia unius cuiusq; et in quo alt alteri prestat Ego itaq; quod leuitati ut fatear poeius q̄ uirtuti attribuo ut sum ad loquendū tam prudo q̄ promptus. quippe qui ferculis no indulseram. duhinc inde uerba defluerēt more garruli infantis q fari gestit quod no dum intelligit dicebā sensum visu ceteris sensibus et presertiz

auditui a seculo prelatū esse
eumq; dignitate laude et no-
bilitate precellere ¶ Verū vra
R p. pro eius sūma sapie-
cia et dicendi facilitate vt
loqndi materiā simul et au-
dientibꝫ socū quide iocūdis-
simū ministraret cuestigio
auditū longe virtute digni-
tate et laude visum supare
dicebat ¶ Quoꝫ rōnibus nō gre-
gariis nec uulgaribus cōpro-
bare censuit ¶ Mirabar ego
sapieciam vram inexplicabilia
pene dubia luadare solitam
modo indubitata in dubium
vertisse ¶ Creuit tamē ali-
quantulū pugna. et ut dicē
poeta solet. uerboꝝ alterna
copia sepiꝰ aluit disceptā-
cio ¶ In media igr rōnū
congerie subcūbebam. Nam
ab eo aptissime offensus su-
que defendere ursuꝫ sum.
¶ Dum enim oculi laudē rōne
tuebar / idem me oculus soꝑno
premebat. quippe qui uentris
plenitudine dormire cupie-
bat ¶ Gaudebat interim auris
in causa aduersarij uelluti sese
victorie proximā conspicere.
¶ Suasit igr occlis temporis
breuissimi petendas fore indu-
cias breues inqꝫ idest illico post
stomachi digestionem quo nō
tam strictior qꝫ temperatior
veniret ad causam ¶ Iam ergo
completo digestionis termino
excitati oculi et viribus reas-
sumptis rem suam agi viden-
tes tarditati mee ac mentis
cecitati lumē simul dederunt
et numē / Ad oculoꝝ igitur
laudes preconia atqꝫ excellē-
ciam clarissime ostendam / du
cena paratur libenter accedo
¶ In qua re nō modicā qdam
premtenda arbitratꝰ sum
¶ Plane plurimā ee videntꝰ
ob que maxime vnus ex cor-
poreis sensibus ceteris prefe-
rendus censeatur ¶ Principalr
tamē quatuor ex causis id co-
rectari valebit ¶ Primo si qdez
ex ortu uetuseqꝫ atqꝫ origine
qndoqꝫ excellencia vindicatur
deinde respectu decoris maio
risqꝫ pulcritudinis ad corpꝰ.

Terao ampliozis utilitatis causa. Quarto demq; pociozis nãtitatis graãa. Hys igr potissimis causis liquido ostendi potest excellencia unius sensus ad alterũ. q; enim digniorem habet ortũ aut maiore decore corpori addere videtur. aut vtlior atq; necessarior illi cõspiat. is merito dignitate et excellencia precellit.

Eadem igitur considerationibus luculenter ostendam oculos patulas aures vt citra iniuriam loquar omi laudium tenere manifeste superare. Primo itaq; racione ortus seu originis visus ipe plurimũ prestat auditui. Vt enim inquit Aristo. es philosophoz facile princeps meliores multo sunt atq; digniores. qui ex melioribus pcedũt. Visus namq; pcedit ex luce et lumine. q; ut idez phus ait visum sine lumine fieri non contingit. ut cum lux ipa indubitata obtineat inter corpora simplicia eminenciam. et ppter ea phs ipe nõ mõgrue igne in numero elementoz ee no biliorem. Quare constat aptissime visum ortu et origine excellere auditum. Rursus virtus ipa visiua nõ est ab exẽ. ẽ ab intra pcedit. Auditus imõ nõ sic. nec enim instrumentũ auriũ ex se auditum producere aptum est. ẽ utiq; p aure extrinsecum sibi copulatũ. Vt enim tradit phus in instrumẽto auditus innatãles ẽ quida aer sibi copulatus qui siquidẽ aer mouet ab acre sonante extrinsecus. inde auditus cõficit. quo fit ut nõ alr q; virtute aeris exterioris auditus pficiat. Et inde contingit homines minime audire in aq; exterior eni motu reflec-

tatur nãe t ad supfiae aque
nec ingredi valet ad aerem
existẽte in aure/ aq impedi
ente ¶ Hys igr discursibus
oculus non eget/ nec hos pa
titur deffectus/ q̃nymo cũ
abimtus sit diluc de in aqua
videt ex qua re nõ parua eiꝰ
excellencia cõiectat/ Ceteruꝫ
uit vnus ex phis diffinit
oculus t quida animꝰ et v
nicus spus/ idq; aristo ipe
nõ negare videtur cũ i suis
metaphisicꝫ libris mgt vsu
ppr eius spualitate ulocaq
mutari a suo sensibili q̃ audi
tum ¶ ex quo pspicue octi
excellencia demonstratur

Post hec supẽ
ut alterã tangum
causam quã humana
ni oculi honore t excellẽcia
plurimũ auribus prestant
idq; decoris ad corpus et pul
critudinis causa desiderãdũ
erit ¶ Nemine igr mortaliũ
indubiũ uertere arbitror
unumusos corporis sensꝰ primo
ad humani corporis decore
fuisse a natura parente ordi
natos ex quo illud nãe est
ut quisquis ille sit sensꝰ q̃
corporis decori magis addere
videatur/ is merito ceteris
dignior atq; nobilior puta
dus sit/ octos aute longe
magis pulcritudini corporis
addere q̃ aures ꝑ quã notis
simũ t ¶ Quis enim negabit
ornatiores atq; multo pulcr
ores fore homines ꝑ oculos
q̃ ꝑ aures ¶ Nmc sapiens Sa
lomõ cũ i cantic pulcritudi
nem sponse ꝑ cuctas fore
corporis ptes culas cõmẽda
ret ab oculoꝝ speciositate
mapiens ait/ ecce tu pulcra
es amica mea/ ecce tu pulcra
es et octi tui columbaꝝ/ ac
si diceꝫ tu pulcra es q̃ octi
tui columbaꝝ ¶ Denuũ cetos
corporis sensus tangens sub
dit/ Labia tua distillantia
mirram pruinã ¶ Rursꝰ tac
tũ designans. mang mgi or
natiles et aures plene ia
cantis/ deniq; gutur eiꝰ suauis
simũ totus desideratꝰ t ꝯ

non obmittens nasum inquit.
ut turris libani q respiat ꝙ
damascum ¶ auriu vero pulcritu-
dine quã sapiens ipe nõ inue-
nit sapienter obticuit ¶ Denicꝫ
cum patriarcha iacob iudã
de corporis pulcritudine cõ-
mendaret / nõ in auribꝫ / sed
in octis censuit decorandũ
inquiens pulciores sũt octi
eius vino ¶ Quid enim addit
ornatũ hõmis aures ipe pa-
tule nisi in eo speciose exti-
mentur / quia muscarũ pu-
licum qꝫ atqꝫ plurimaꝝ imũ-
daꝝ rez sint susceptibiles
¶ Extolluntur plurimũ hoiẽs
de oculoꝝ pulcritudine. de
auribus nullus nisi asselli
nisi forsam fabulam ignora
uerint. is ut poemata fingt
cum ĩ stabulũ maneret a
lupo cogntꝰ ẽ ĩ cantu ¶ At
cum illum ab exẽ lupus plu
rimũ decoris et pulcritudis
laudaret asellus. quid ergo
inquid ĩme pulcrũ conspias
¶ O mi frater inquit lupus tu
valde in ombus speciosus
exists. sed papie ĩ cantu et
in auribus cuncta excedis am
manaa ¶ Ad laudem igr blan
dientis lupi paup aselus exa
uit / cuius illico aures lupꝰ
morsu secuit acutissimo / tũ
aselus. a inquit fr̃e et dñe / nõ
ne tu aures laudabas meas
¶ At illi lupꝰ / adhuc inquit
laudo sapide sũt / tu interim
canta ¶ Quid plura diserere
fas ẽ / octis in medio facie
sapienter deffixus ẽ / velluti
pulcrior et speciosior / hinc
sapiens ait octi sapientis ĩ
capite eius aures aut cũ minꝰ
decoris obtinet sapiecig lata
tenet ¶ Rursus parens rez
omiuꝫ natura adeo octos
decorauit ut illos preceteris
sensibus muro palpebrarũ
mirifice cõmuniret ¶ Sed et
pulcherrimis tunicellis illos
uestiuit quod minime ĩ au-
ribus fieat / quymo patulas
apertas qꝫ ventis ac fragi-
ribus dimisit / nec emm na-
ture eaꝝ cura tanta fuit
vti agere solet diligens
pater familiaꝫ q agrũ nimis

speciosum et nimis vtilem aptum dimittit vtiliore pulcriore remq; muro atq; maceria communit. Hinc natura ipa naturans et cuncta creans ppham dicebam. Vinea mea dilecta mea muro firmissimo muniui te. et materia sepiui. Ex quo magnifeste oculoz maior pulcritudo ospicatur. Innuit rursus quedicta sunt. quoniam maior varietas colorum. maiorem designat pulcritudinem. sic per regiu ypha regina illa pulcritudine ommendatur quia astetit uestita circundata varietate. Constat igr aures occlorum varietates non habere. velluti q in cutis hominibus carnei tetremq; coloris semp existit. Oculi vero quadam in se vuacitate habentes diuersos colores hominu aspectibus representat. ex quo suma illoz speciositas demonstratur.

Hedam ar ad terram vtilitat

causam. In primis igr illud notissimu est. ne dum in naturalibus. sed z in moralibus atq; artificialibus ea semp digniora ac honoratiora ee que pociora bona producut. Hinc arborem vitis arbuste preferimq; sic et oliua querciu ante ceteros. quoniaz vtiliora longe producunt. ideo apud saluatorem nrm arbor bona ommendat. quia bonos pduat fructus et ficulnea sterilis stirpatur. Sensus vero visiuus quantu auditum vtilitate pcedat nemo est qui ne sciat. Nam viribus igr anime intelligens illud noto nocius est quoniam vtilior multo et p osequens nobilior semp reputatur. qui maiore discretionis vi atq; ratione prefulget. Hinc Aristo. in polit. ex roms et discretionis differencia istu liberu illu seruu indicat. vt q maiore vigere cernitur ratione is multo ne dum liber. sz et ceteroz dns iure extimet. Eademq; causa nobilitate digniores arbitrat uberiore uirtute z roms vigore.

precellentes ¶ Hinc Crisostom⁹ qui est inquid maiore cõe predictus reddit⁹ honore & uerendius ¶ An igr octi quadã rõis excellencia aures deum cant plusq̃ notissimu est ¶ Primo enim gaudere ꝛ tristari quas animi passiones vocant ex quadam discretois vi procedere ¶ eatame octi rectius certiusq; q̃ aures annuciat ac demonstrat / in risu siquidem gaudiu / in lacrimis tristiciam ostendentes. ¶ Aures vero velluti quedã inanimata membra huiusmodi distractionis signa nusq̃ habe videntur / nisi sit qui respiacdo aures cuiusspiã gaudiu aut tristiciã agnostat ¶ Riursꝫ ex reliquo hec discretionis excellencia in octulo qbat⁹ ¶ Is enim p loco et tpore vidda dsspiat / no videnda respuit / claudit denigz et aperit / cũ rõis discretione viget ¶ Tale enim diamus claues discretionis habere ¶ Eam igr discretionis clauẽ aures non habet non enim claudere possunt nec ullam custodiã sibi apponere valent / nisi iuuentur ab alijs sensibus ¶ Hinc cum homines nephanda quecquã audiut manibus aures obtundit / als enim vellint nolint audiet ecciã sibi nocua ¶ Ceteꝝ octis vt inquit Aristo nõ solũ videt et visum mutat et diuersificat / sed ꝛ aptus ẽ visa iudicare ¶ Hec tamẽ discretionis et intellectꝫ officia aures nõ habet / quippe q̃ solũ sensibiles sit / ideo lau de inferiores ¶ Nam vt phs inquit intelligibilibꝫ sensibilia inferiora sunt ¶ Et augustinus sensibus omnibus intelligencia prestat ¶ Addit preterea quoiaz id semper utilius habetur in homine quod diligencius custodit⁹ ¶ Quod enim quisq; sibi utilius conspiat illud solliciq; custodit ¶ Constat igit⁹ homines naturaliꝫ diligeciꝫ octos custodire q̃ aures / ideo qz vtiliores sibi attri

biuuntur. Ad enim nos natura docet. cum enim ledimur. illo oculos manibus custodimus nō aures. Natura eīz ut ayiū ergā maiora magis solicita est. Ner hoc ignorauit rex et pphā qui eam utilitatē oculoz̄ ꝑsiderans inquit. Custodi me dne ut pupillam oculi. nō utiq; rogauit illum custodiri. ut aures. quoniaz̄ in illis non tantam utilitatē conspexit. Sed obmittendū puto quo maxīe oculoz̄ utilitas et excellencia demonstratur. Eqde utilior longe atq; nobilior sensus ille censendus ē per quē et digniora et nobiliora cognoscamus. Constat igr animū qui tipum primacis in humano corpore gestat et excellencius mēbriū hois existit. p oculū nedū animū iat. sed et ut ostendi atq; cognosa. Hinc in ecclastico legī ex visu cognoscatur vir et ad occursu facie cognoscit sensatus. Vnde ieroni. speculum ingī mentis est facies. et tacīti oculi cordis fatent̄ archana. Itaq; quidquid interior animus agit. id oculis nobis iudicat. ex quo magna eius utilitas et nobilitas dessignat̄. quod nusq; aures efficiunt. Nam et si cor hominis vt inquit sapiēs inscrutabile sit. tamē solo oculi nobis aptissime mōstrat. qd intus gerat. Hinc quidam ex prudentibus dicebat. q2 apud soliatos inquisitores oculo prodit̄ quod tacetur. Iterum q̄nta utilitas ex oculis prouenit facile oculoz̄ priuacione cognoscatur. quoniam ut voluit phūs. per unū contrioz̄ cognoscitur et reliqū. et iterū oppositoz̄ opposite sunt cause. Et priuacione siquidē visus oia pene icomoda et iutilia ꝓcedunt. Primo siq̄dē creatas oculoz̄ creatatē sequitur cordis ut paulo post liq̄do ostendet̄.

Rursus vsu carentes reddū-
tur penitus inhabiles ad oīa
pene politicas et cōuersabiles
actiones Taceo de rebellica et
partibus eius. q ut mḡt vege-
cius homines nobilitat et
cunctis rebus poīor ē/ Ad illā
tamē cecā inutiles reddūtur ex
quare illud oīm infeliassi-
mū ceas audisse oportet/ eos
videlicet inutiles ad pnapadū
/quoniam phō teste bellicares
ad dnāri plurimū utilis exstit
Demū ad dignitates et offi-
cia publica nusq̄ utiles ha-
bentur/ sed et compluriml le-
gitimi actus illi legibus īter-
dicunt Rursus artibo pene
ōibus priuati sūt Quid di
cam de fabrili et ptibo eius
/quid de carpentaria/coriaria
/quid de textoria/cautoria z
sutoria/ quid demq; de agri
cultura et partibus eius/ea
enim ut ōibus notū est ceas
interdicuntur Auditu tamē
carentibus īdulgentur/ Artē
vero pictoriā cecā tam utilit
exercent q̄ rectius iudicant
de coloribus Cetez itinacorz
naugatiores surdi q̄ cecī per-
agūt Post her luminibo or-
bati oīm pene solacio z gau-
dio ē destitutus/ hinc tho-
bias ad angelum dicebat q̄le
michi gaudiū est q̄ in tene-
bris sedeo/ Et ut paucis cō-
cludā oīuz cecus miserior
habetur Quare cauli sure
receptū est cecos inter mise-
rabiles personas computari.

Sed iam
ultimo nātat/
causam tangamq/ av ign sint
octi q̄ aures corpori huma-
no necessariores/ ut michi
quidē videt nō est agendum
pluribus/ quoniā id vnusq̄sq;
solo rōnis lumine agnoscat
et rerūpa experit/ quare per-
suasibili rōne nō egebit Brevi-
tamē quedam addenda puta-
ui Supponēdū ign censeo
uti subiecta exhigit materia
nātalium sumendū fore prout
phūs q̄doq; i sua pomt me
taphisica Illud ign recte

putat fore necessariū sine q̄ nō acquiritur bonū / nec vitat malum / Ea itaq; suppōsicione habita constat hanc ptem apertissime comprobare que supra diserta sunt / p̄ que diluide deductū est / sine oculis longe plura bona nedū acquiri non posse / ymo p̄di oportere · q̄ sine auribus ¶ Rursus sine oculis plura mala vitare non posse · / ex qua re concludi nēce est · multo necessariores hominib⁹ ee q̄ aures ¶ Demū ulē ea q̄ tacta st̄ accedit quia ut ī de sensu i sensato inquit phūs visus magis ē nōnus adiscēti p̄ se ipm q̄ auditus ¶ Ex quo patet ad sapiēciam capescendam rez q̄ omnium habēdā cognicionem multo magis necessarius fore q̄ aures / cuiꝰ illa sūma rō est / cū emm oīa corpora colorem participat qui ē subiectum visus multa modas differēcias rerū visb⁹ annūciat ¶ Auditꝰ uero solum annūciat differēcias soni / idō mirū nō sit ee necessariꝰ

¶ Sic igr liquido patet oculos multo fore nōnos humano corpori q̄ aures ¶ Ex hys igr̄ q̄ tacta st̄ luce lucidencia q̄ lucestunto oculoꝝ laudes atq; preconia / et aures deducte hys auditꝰ surdescut · ¶ Hec igr̄ & cūcta dissime p̄r et sapientissime dñe breui atq; inculto et rudi eloquio cōtexui ¶ Putabor forsam solem uelle fascibus adiuuare / qui visus claritudinē clarificare et lumina ipa uerboꝝ lenocinio illuminare cognatꝰ sū ¶ Iam ergo et si auditu p̄uatꝰ mensam tamē video paratissimam et cūcta ad cenā aptata cōspicio / quare amica oculi uerbis pluribus nō ee putat ¶ Valeat feliciter vra ꝓfūa p · eximie pastor / et sapiēcie lumē et ūtutū cūctaꝝ speculū preclarissimum · —

¶ Ex aduerso Oracio pro parte auditus ·

Sensi uir
disertissime de
sensibus te
discutere uolu
isse/ cum sensuũ differẽcias
quasdamq; illoꝝ ad iuuẽz
prorogatiuas quas ꝛ quuuó
illo cuius meministi loq̃ndi
diuerticulũ a casu intiectũ
ꝛ sermonẽ adduxerat/ Sen
sate nimiũ et nõ mediocri di
gito attingebas/ sed q; ipẽ
prandens mature et subtili
ter disserebas/ paululũ post
cenans te ipm ut alt origenẽ
in pertrchõ supans alacus
attigisti ut sensata lingua
tua sensatissimus calamus
superet. Plerũq; enim vi
demus calamũ a lingua mt
dũ linguã a calamo superari
/qd̃ ne dũ ꝛ duũsis homib;
/sed ꝛ uno eodemq; homine
nõnũq; euenire quis dubi
tat Nam in pluribus pluſ
q; notissimũ est q; alij alios
uerbis. Alij scriptis excellut
Sed etiam vnig cuiusdemq;
hominis aliq̃n lingue motu
/aliq̃do tenacitate scripture
luculentius ac elegantius doc
trina diffunditur. Tu vero
in hac re de qua modo ꝓmo
lingue motu ꝛ p̃ndio scripti
sculptura ꝛ cẽna nõ modicũ
clariusti/ Vt extrema die cũ in
orto estus ardore q; sub tectis
in hys canicularibꝫ diebus
feruere solet/ declinantes do
mestice ac familiariter tenare
mus scriptis acutissimis de
mostrasti/ q; obrem q̃stiuculam
hac qua ut actu rate tẽtem
desideras ortolanã vocare nõ
inepte ualebimus Ciceronẽ
sequetes/ q; q̃stiones illas q̃s
in tusculano disputauit
/aut se disputasse finxit tus
culanas uocauit/ a quo licet
ingenij acumine ac eloq̃ne
uemustate superemur/ illũ tamẽ
ꝛ rei ueritate hac in re ut ar
bitror superamus. Cũ ille
dialogizantes q̃ssda ꝛ tuscu
lano fingebat/ nos aute uere
in orta dialogizauimus.
Tibi ꝯ ad laudẽ attribuenda

puto q̄ tam̄ prandiū q̄ cena
scolastica reddidisti disputā-
di acrimoniā / inter ipās epu-
las q̄ quendā iocum̄ comis-
cens / studiose siquidē / Nam̄
illud profecto prandiū sco-
lasticis viris congruū / illā
cenā ecclīasticis personis dig-
nam̄ edixerim̄ in quibus
cibor̄ corporaliū moderata
refectio sumit̄ / et ingenior̄
rubigo honesta dieptacōe
scolastice collutacionis emū-
dat̄ / quatis cibus corporē
nō ad voluptatē · sed ad refec-
tionē tempate sumat̄ / et to
ta delectacio ad ea q̄ sūt am-
mi gūtatur / hec enim refec-
tio quiuiū est / Cetere q̄ē
sacōnes dicent̄ / Ciceronē
hanc differenciā nomis non
paruipendente / In hoc enim
Latinos greas prestare dicat
q̄ illi prandiū amicor̄ comē
sacione / Nos quiuiū uocam̄
quasi illi mensam̄ īqua corp-
rei cibi ponūt̄ / Nos uero vitā
humanā quiuantes intueam̄
/ Hinc ē q̄ hec uerba q̄ crīssima

sūt cōuiuare et cōuiuere / vt
ex ipā lr̄ā q̄ inquitate ad
conuiuendū principalr̄ / ad
edendū uero accessorie cōui-
ua ordinari debere sencam̄
/ Quid autē aliud quiuē · seu
simul uiuē ē q̄ de honestis
rebus rōne dirigente colloq̄ .
/ Nam̄ ut cū pace oīū loq̄r men-
sam̄ illam̄ in qua nichil nisi
q̄d ad cibos pertineat ī sermo-
nē adducatur / presepe quodda
uocare / Vnde eam̄ apud lati-
cos comunit̄ inoleuit · ut po-
tum qui post prandiū uel
cenā sumitur collacionē ap- Collacion
pellent a conferendo / q̄ ūbis
et comūicacione sermonū fit
honestius / q̄ ab ipā vini po-
tacione nomē assumi putan-
tes / Congruū ergo est oīb9
hominibus qui racione vtī
decreuert / maxime illis q̄
scolastica professione cēsent̄
/ presertim̄ si ecclīastici sint ·
cum prandiū uel cenam̄ ad
comūicacionē amicabilē face
voluūt / licet alia solacia ho-
nesta et moderatos iocos refectiōis

causa recipiant nuq̄ tamē ex toto aſq; aliq̄li diſceptacois ſcolaſtice cōmercio transire ꝓmittant. ut ſolaaa honeſta ſcolaſtica exciaq; ſale q̄diant et ſcolaſticū exercitaum ſolacijs honeſtis q̄mitatū dulceſtat. Quid utiq; tu tam ſapienter. q̄ dulciter effeciſti. Cum queſtione quā in prandio moueras. et ūbis acute diſcuſeras. ad cenā in ſcriptis acucius diſputatam ī medii diſtuliſti. Ego uero ut tibi more geram et te ad ſimilia. cū caſus euenit excitē ate excitatus. et ad ſcolaſticam paleſtrā vocatus diſputādi tecum ī hac re ut cumq; curam aſſumo. Non q̄ ignorem. nō equo marte cū acutiſſima tua ꝓſpicacitate diſcrere. Tu enim iuuenis uel ſaltē medie etatis et ingenij aſcendentis es. Ego uero ſenectute ingreſſo groſſius q̄ expedit tepidiuſq; huiuſcemodi ſtudia ſequor.

Cum ſembus ſatis ſit eaq; nouerūt nō omia. q̄ illud impoſſibile uel difficilimū eſt. Sed quadā ex parte tenere. Nouas autē adinuencoes ſeu adiuētaz queſtionū diſcuſiones iuuenilib⁹ ingenijs relinquere. Quorſum iam hec cū breuitas dicendoꝝ tam prolixa prefacone non egeat. rem ergo ipam aggrediamur:

Donebas ſiquidē acutiſſime vir quis horū ſenſuū alteri meritoſit preferendo. viſus auditui. uel audituꝰ viſui. et ꝙfectiptes viſus ſumpſiſti. ꝙd utiq; in ſcriptis tuis pulcre ac copioſe probare temptaſti. Inquo nō modicū populare prote aſſumere credidiſti. Cum uulgꝰ ſpualia incorporaliaq; paruī cōſideran⁹ ſenſuum viſus fuiſſe auditui preferendū

putabit nisi plene informa-
tus spualis excellencie aliqd
senciat. Nam ut iuxta aristo-
tele loquar pplius nil delecta-
bile nisi corporeu putat. ido
delectacoms nome uoluptatis
corpore sibi usurparut. Cui
rei veritas sit eregione ede
Aristo. le alio in loco dicente. vi-
tam speculatiua qua cotem-
platiuam vocamus. q a cor-
porea uoluptate abest loge
puriore ac firmiore. 7 diut-
miore fuit am delectacione q̃m
ullam que voluptatibus seruit
licet illa uulgo 7 etiaz pote-
tatum habentibus gracior ee
soleat. Voluisti itaq; illius
mequalitatis michi ic̃omodu
tribuere q̃ deschines demoste-
ni. In illa insigni oc̃one quam
nosti tribuendu putauit ma-
teriam pplo gratam sibi ad lo-
quendu assumens. ingrata vo-
condisputanti dimissa. Sed
ego libenter 7 pacienti animo
ꝓfunde prudencie tue subtiles
admuc̃aciones ferre volo. tu
ꝓpr amore ꝓsone tue quam
tenerrime semp dilexi. tum
etiam qua pars qua defen-
sare voluisti supficiem qua-
dam habet. rei tame veri
quiditas ex parte altera e
quo fiet ut spero quatenꝰ
supficie sublata retu quidi-
tate cu cognouezis ames. At
licet pauoru uerboz. stre-
pitu ex doctrina aristo. huic
disceptacom fine interpone
valeremus. quia tame dis-
putandi gracia hoc introduxisti
. eaq; occurrut disputdo dicā-
mus aristo. le nuc ptermitte-
tes. Sed in fine audiri. At
cu c̃otrarioz. eade ut ayut
sit disciplina r̃ombus tuis
satisfactu iri puto. cu ꝓtem
c̃otraria. qua michi assig-
nasti ꝓbauero. Quatuor q̃
q̃ in hac re c̃o sideranda di-
xisti. ego eaa c̃o siderari pau-
cis uerbis mutatis decerno
Dignitate siquide. nc̃itate.

utilitate/ ac formositate/ has
q̄ ponderandas tecum confi-
teor. quas p̄ singula p̄sequa-
mur.

Dignitas
ex tribus inter
cetera cognosci
nō inuria valet. ¶ Primo ut
ab inferioribus distet/ q̄to
enim quisq̄ ab inferioribus
consortio longius distat et
superioribus p̄pinquior iūgit⁷
/tanto dignior reputari solet
quod i chorō tuo et i alijs
ecclīaꝝ choris apte cōspiat⁷
¶ Nam q̄nto magis stallū pon-
tificali sedi p̄pinquius est/ tanto
dignius existimatur/ qđ et
i p̄cessionibus aliisq̄ publi-
cis consessionibus manifeste
conspicimus. ¶ Secundo ex
hijs quibus aliquis impar
extollitur eius dignitas
uel minuitur. ¶ Quanto enī
quisq̄ maioribus ꝛ potio-
ribus p̄est. tanto maior
eius prelatio iudicat⁷ ¶ Nec
enim bubulcus qui pecoras
plurimis impar equalis
videtur illi pastori/ qui va-
cas aut boues seu equas
pascendo gubernat/ quia
greges illi digniores illo
grege putantur. ¶ Tercio
ex quantitate siue amplitu-
dine aut restrictione distric-
tus. ¶ Nam primapatus ille
dignior habetur qui latiores
ꝛ ampliores terminos hꝫ.
¶ Sed nūc iam rei de qua lo-
quimur. que diximus adapte-
mus. ¶ Distare auditū a rebus
infimis et turpibus loquitur
q̄ visū manifestum est. Nam
nichil turpe auditui apro-
pinquare immediate potest.
cū auditus nō sit capax rei.
¶ Sed sonum uerborum audire
siquidē possumus homicidia
rapinas adulteria et reliq̄
hominū crimina cōmissa fuis-
se/ seu quis aut committenda

timeri. Sed ipos actus crimi-
num nō audimꝰ. Videmus
tamē sepe. Nam hec et alia
que a rone distanaa ꝛ odibi-
lia sunt visui immediate sub
duntur. ulcera quoq; atq;
stercora. alias q̄ res turpis-
simi aspectus p̄ auditū sen-
sum nō immediate sentimꝰ.
quo fit ut nōnulli visu re-
rum turpiū et viscositate
scatencium. ad nauseā seu
vomitum caus q̄ auditu
moueantur. quia p̄ illū ime-
diate p̄ hūc mediantibꝰ ibiq;
animo presentant. Cum g̃
a turpibus rebus q̄ inferiorꝰ
simplr dia possunt longius
auditū q̄ visum distare cer-
namus. ut dignioꝛe illū iu-
dicemus congruū est. Sed
et dignioribus platū quis
dubitare queat. cū spūalia
queq; auditui subsint ad q̄
visus nullatenus ascendere
posset. deū namq; ut ioh̄s ī
canonica ait nemo vidit
vmq̄. Sed p̄pha testante au-
diuimꝰ cum ī eufrata. Et
quis oro ea q̄ de sancta ꝛ sūma
trinitate nobis eterna diuini-
tas reuelare dignata ē p̄ sensū
visus animo presentare valeret
cum muisibilia sint. p̄ auditū
tamē cotidie itellectu p̄sentāt̄
generacōm inspiracōm p̄cessioz
et ea q̄ has consideracaones in
diuinis concernūt corporeus
oculus intueri non posset. Au-
dity tamē sic. unde fides ex
auditu non ex visu constat.
Quid aut̄ in rebus humanis
huic celsitudīm equari valeat
nō video. In hoc tamē calamꝰ
nō est vexandus. cū infinita sit.
nec calamo subia possent que
auditu apprehendimus. ad que
visus potencia nullateng se ex
tendit. Sed iam ex tercio q̄
lantudine prelacaoms concernit
peminencaam audity faciliter
coniectabis. cum deū omipote-
tem factorē celi ꝛ terre visibi-
liū oīuz ꝛ inuisibiliū veraa
sermone cotidie fatemur. Ex
iuisibilia corporeꝰ oculus ad
cognicaōne nraz adducere nō
presumit. p̄ auditum tamē

animo presentata speculamur
¶ Latores q̄ terminos habere
sensum qui visibilibus ⁊ īuī-
sibilibus q̄ illum qui visibili-
bus tātū preest. quis dubitare
valeret ¶ nec obstat illud apostoli
inuisibilia dei p̄ ea q̄ facta sunt
intellecta conspiciuntur. q̄ p̄ visi-
bilia ad īuisibilia transeamus. qd
licet uerissimū sit cū nichil ut
ayunt ī intellectu sit q̄n prius fue
rit in sensu. hoc tamen nō solū de
visu intelligendū est ¶ Sed de oīb⁹
sensibus accipiendū ut a sensibi-
libus ad intelligibilia transeam⁹
ad quā rem fiat qd apud legis-
tas tuos omia que testis p̄ que
cumq; sensū certitudinaliter fat
vidisse dicendus est. vt pote si
campanā pulsatā fluisse testet
aut comiaū factum que p̄ au-
ditū sensit liquore gustasset
que acetuosum dixit q̄ p̄ gus-
tum aut quid leue seu asperū
tetigisset q̄ p̄ tactum rosarū
ve fragrantiam sensisset q̄ per
odoratum cognouit de visu depo-
suisse extimandus est. q̄ ex eo
p̄ueniisse arbitror q̄ ea q̄ per
visum cognoscunt certitudine
nimia habere videnť. ¶ Ideo
q̄ q̄ ex certo p̄ quecūq; sensū
testis deposint de visu deposu-
sse censendus ē. hec tamē sic lar-
ge diaunt cū oms sensq; simul
conspiciamus ¶ Cum aute aliū
ab alio discernere volum⁹. alia
visu. alia alys sensibus. put
vnius cuiusq; rei petit quali-
tas. Aplicam⁹ īuisibilia ergo
dei p̄ ea que facta sunt intel-
lecta conspiciunť. nō ad visū
solum. sed ad oms sensus adap-
tandū est. ¶ Hinc ī apocalipsi
iohns ait ascendit fumus īcen-
sorū de orōnibus sanctorum
ut ex sensu odoratus orōnis
suauitatē contemplemur. ¶ Sic
q̄ si latitudinē. quis nō vide
at latores terminos audity
quam visus existere. ¶ Demū
visus luce indiget q̄ ī noctibus
cessat. vnde porro nocturnum
que dimidia pars ē a visus
prelatione subtrahit. ¶ Q̄
si diveris ecciaz ī nocte lucez
aliquā arte acquiri. iam vi-
des q̄ fragilis et angusta

obscuraq; illa illuminacio ē
ut alibi scripsisse sū memor
/et ut loco se aliquid īter sera
re te ad risum aliqualr quote
/recordare rogo apud cōtrac
tam origims tue rusticos ac
plebeyos tedaz illuminacione
ad nocturna exercitia utique
īcense lucē lulam quādā quam
emittūt obtusam nimiuz/ fu
moq; ac scintilis et olenti aere
cōmitatuz ut nesare te dicas
quid hoz eligere mauis tali
luce clarescere aut ipā noctis
mgredme obscurū manē/ Dica
ergo felicem sensū qui ad ex
ercitium sui tali lumine eget
rhūc auditui vis coequare q̄
diebus ac noctibus pariter
utitur/ et erf īpis noctium
ītempestis cessante hominuz
aliozuq; aūaliū strepitu īten
sius suas vires exercet/ Sed
qd de tporis pntis latitudīe
diximus ad transeūtis scli
tpora extendamq; /nuq; ea
que ante nos trāsierūt visus
animo tepntat/ adam/ noe/ abra
ham/ dauid/ et ceteros quibq
plena sacri canonis pagina est
p auditū an p visum fuisse in
antiquis sclis/ didicisti simul
cesarem constātinū et Alfōsos
nros clarissimos p̄napes/ nec
timeo te dicturū hec aliqualr
octis nosse/ qua legendo nouisti
cum impossibile sit absq; auditu
licteras nosse cuius conclusionis
tam clara demonstracio est q̄
pbacione nō egeat cū p se nota
dia debet/ Surdū emm ex toto
ab ipō utero quēquā pduisse nō
vidi msi mutus existeret/ mutos
autē multos vidisse sum memor
qui et surdi sunt/ at licet astu
tissimi mgenij ee soleat nuq;
tamē aliquis eoz licteras nouit
cum nosse impossibile essz non
audiendo docente/ Sine doctore
emm līras scire ex eo nō possibile
iudicabis q̄de xpō ihu dño nro
pro miraculo dictū est/ quomō
līras scīt cū nō didicerit/ Nec
ecciaz ydioma nulgare surdy

homerꝰ cecꝰ natꝰ est.

natus scire valebit licet aliqua multibus iuxta monialium more intelligat. Cetus vero nō sic. Nā homerū cecum natum accepimus. Sed inter poetas grecos absq; aliq; ꝓporaoe insignissimus fuit bellumq; illi; quā troyam uocamus mira metrorū modulacione descripsit. Marcū quoq; cecū natū nō utiq; omero cōpandū. Sed dulassimū regū cithare dam sepe vidisti qui sic polite et literalr loqbatur ut nichil ex ortografia i expressioe uerboꝝ nec ex attenta doctrinis in ꝓductione aut correptioe temporꝝ i orombus suis illi deesse conspiceres. qđ surdꝰ natꝰ efficere nō potuisset. Tacto denq; ꝙ nedum pariete lapideo sed etiam leui cortina itermissa visus nō leuiter impeditur. q interpositio auditu nō obest. Post tergū etiaꝫ seu in lateribus sensus iste nō iuuat. Vn apd ezechielem animalia singula plena oculis ante et retro esse dicuntur. ut defectū hoc nō obstante dia in circuitu miraculose viderent. In alys gō ubi simile miraculum nō ꝯcreditur visualis potencia cum suis deffectibus manet. Audiendi tamē minsterū absq; aliquo ꝑticulari miraculo circūcirca tota latitudine i sup̄ et infra homini seruit ut oīs dmēsionis corporis complectatur. Latitudinē si quidē longitudinē ꝙfundū. Non ergo iam ambigere poteris ex consideracionibꝰ hys quas diximus ꝙ licet hꝰ duo sensus dignissimi sint. auditꝰ tm dignior reperitur.

Hꝰ siscdm agē dimur qđ nātate uocauimꝰ illud ad mētem reducere debes nātatis duas spēs reperiri. qs aly alys nōibꝰ uocāt. Ego vero quo ad hoc vnā puram seu absolutam. Aliā vero ꝓpacionis seu ꝓpacionis nātate

vocabo ¶ Absoluta illa est sine
qua nullatenus valet res q̃m
q̃rimus effica sicuti currere
nõ possumꝰ absq; eo q; mouea-
mur ¶ Compacionis vero nãtu
tas est cũ pagere valeremꝰ
sine eo qđ necessariũ diamꝰ
id quod desideramꝰ ¶ Sed nõ
eq; vtiliter sicuti equus ad vĩa
¶ Nam et pedibus incedere pos-
sumus licet comodius ẽ equo
¶ sub p̃ma nãtatis specie ner
visus nec auditꝰ nãtus est
¶ cũ sine eis et saltẽ anime ceco
et surdus p̃ baptismatis vn
dam recipe et receptum ĩno
center viuendo tueri inspi
rante deo cuꝰ mĩa nuq; dee
inocentibꝰ animis posset ¶ Sa
nitate vero corporis pare
tibus consanguineis uel ami
cis aut saltim hospitalibus
uel domibus pijs cibos utiles
ministrantibꝰ tueri valeret
¶ Quꝰ etiam ad ꝺ seruacoĩm
specie opportuna operari
possꝫ si m alijs membris sanꝰ
existeret sicut et ceteri ho
mines operantur ¶ Ea enim
que mdiuidui atq; specici con-
seruacõi gerunt ad sensũ
tactus spectare noscunt ¶ Nã
gustus solum discernit sa
pores cibozꝫ ¶ tactus vero
opatur sumptionez quo fit
ut si ex nãtatis absolute cõ
sideracione viuũ sensũ alti
p̃ferre volumꝰ ¶ tactus vtiq;
sensus cunctis prestaret: cũ
sine eo nullũ aiãl viue posꝫ
¶ Videmus enim aiãlia quedã
usu tarere ut talpas ¶ alia
auditu et odoratu ¶ Sed tac-
tus sensum eciaz aiãlia q-
~~~ p̃fectissima sunt et fere
nõ mouentur ¶ sed fere lapi-
dibꝰ herent nõ caret ¶ Et ipe
homo cum in tenebris ma-
ternozꝫ viscez ẽ enbrionis
nomẽ sortitꝰ tactũ prius q̃
alios sensus recipe dicitur
¶ Nec ob hoc iste sensus nobi
lior est ¶ q̃nymo vt Aristo.ꝛ
voluit qz oĩi aiãli ac oĩs
aiãlis partu cõissimo ẽ infe-
rior alijs et excessus p̃ eum
turpior iudicat ẽ et fame odori
~~~

nocentiorꝰ Si vero de proportionata et compatiomis ntāitate loquimur proculdubio hiꝭ sensus et coꝝ quilibet nātiꝰ est ꝰcum absq; eo nō ita cōmode vita her agi pōt Nam si vt Aristo' aut nō est omio felix qui specie turpissimus aut ignobilꝭ uel sine prole magꝫ pfecto de feliatate deficiet illi qui hiꝭ sensibus ul' coꝝ altero caret ꝰ qp de feliatate put phūs assumebat intelligendū est Nam veraꝫ feliatatē ner surdo ner cero ner muto negamus ꝰ Cum omꝭ hiꝭ et aliꝭ aduersiꝭ valitudinibuꝭ presi axpō interdum sanati sunt ꝰ et tam in corpore qꝫ in anima sospites facti. Sed pspitatem in uia integrā habere non dicerem illum q vtroq; uel coꝝ altero horū sensuum caret Vterq; igr necessarius ē ad hanc vitā tporalem cum optata copia cōmoditatis agendam ꝰ Sed audity proculdubio necessarior. sine quo nūq; vidimꝰ nec audiuimꝰ aut legimus quēquā in humanis recte et ciuilē conuisari ꝰ sine visu aute multos Et ne dicam te qui cronicaꝝ noticia ditissimus es ꝰ Sed et alios pene oms qui cronicis legendis opam aliquā adhibuerunt legisse constat ꝰ plimos ex eos nōnulla opa strenua fecisse ꝰ ysaach visu āmisso filios benedixit ꝰ Thobias ī lecto samissima consilia dabat ꝰ Apud Romanos apius claudius cecus alenatu sepe consulebatꝫ ꝰ Omerus ut ꝑmisi cecus natus insignia metua conscripsit ꝰ vel ut ꝑprius loquar conscribeda dictauit martinū quoq; regū cathedram vt dixi ex vtero cecū prudenter inter hoīes guersari vidish. Memorare et te vidisse illū Reuerēdum patrē didacū Archipsulem yspalen occloꝝ offiao orbatum adignitate pulsum podraga et aliꝭ corporeis incomodis laboratē ꝰ audity sensu vigente prude-

tissime ac integre sua negocia tractare. Vidi ego illum apud cordubam et pransus cum eo mirabar animū hominis et letitiā quā cōuiuantibus ostendebat ut nullū defectū patī videret. Putas ne ea que diximus p surdos effici potuisse non proffecto. Inutilium ergo est ut disputandi inutilitate compulsus necessariorē ad cōuersationem humanā auditum visui eē fatearis.

Sed iam ut utilitate que in tercia inadit cōsideratione supvacuū videt silogizare cum ex p̄missis non modica resultet vtilitas. Nam si auditu dignitate potior et inutilitates expellendas aptior ē. Consequens erit ut reputet vtilior. et enim vtile ab vtendo dicit qsi utibile. Vti autem est rem ad finem debitū exercere. qui enim aliter exercet non uti. sed abuti dicetur. Vtilitas ergo p̄maxima putanda ē assequi digniora et necessariora pagere. animū suū honestis doctrinis imbuere. rebus publicis atq; priuatis copiosius habundanciusq; prouidere. ad q licet vtiq; sensus nō modicum conferat. auditu tamē conferre maior ē. Hinc est q surdos multi cui qui tenez naturalem non pprie voluntatis impulsum in condendo leges seq̄bant. surdo a natiuitate testamenti factiōz actuam negarūt licet imperatores equitate quadam ducti aliter distinguendum duxerunt. Ceco aute nullo iure testamenti factio inhibita ē. Si ergo iuxta ciceronis doctrinam honestum ab vtili segregari nō possit licet uulgus interdū segregare conetur. Nam q̄d honestum est. vtile quoq; recte dicet. et quod ab honestate deuiat. vtilitatem non videtur habere. Nam sicut rem sua vtilē

tractare non est censendus
qui ꝓfosioꝛa pro viliorubꝫ
ꝓmutat / sic vtile nō est pu-
tandum quod animi vtuti
bus nocet / licet has caducas
augeat facultates. merito
ergo cum animo plus spu-
alia per auditum q̄ ꝓ visuꝫ
licet ꝓ actuꝫ ad animū ad
ducantur quis negare q̄at
utiliorem dia debere /

De formosi

tate vero dicēteꝫ
illud primo ītue
amur de sensibus non de ī̄stru-
mentis sensuū loqui. Quid
ergo ad rem facat occlorū
ad aures texere compacōm
proximū emm essꝫ odoratū
auditui preponere / Quā
nali rectitudo cuiusq; gmē-
surata ꝓporcō decorē mīnu-
um facit humane condo-
nat et eregione eius de-
formitas ab aduersa vali-
tudine / uel ab inimica ma-
nu prouemens totū faciē
deturpat / De auriū vero
ꝓporcone nūq; audiui fe-
minam aut virum pulcri
tudinis laudari / cum et fe-
mine illas optare soleāt et
raro aut numq; mōstrare. ner-
non ex viris nōnulli ꝑsertī
ecclīastici aut senes illas a
birretis operiūt / Sed nec ob
hoc quisq; auditū odoratui
posponet. et emm sicut sen-
sus mutabiles sunt / licet se-
sibilia plīma videant / ita
sensuū pulcritudo inmutabiliꝫ
est / et ex amīm interno deco
re quem illis mediantibus
acquirit ac nutrit conser-
uat et auget metienda / de-
cor autem animi decori cor-
poris longe est preferendo
hic emm ut cū ciceroneloqr
si carneis oculis cernet / in
tensissimū ad virtutes pa-
reret desiderium / Cum igr
ad animum honestis doctri-
nis imbuendū vtiq; sensus
nimiū conferat / Auditus
tamē conferendior sit / Quꝫ
tam ea q̄ remotis ī sēsis.
transierunt / q̄ illa que ī pro-
culpositis proumeiꝫ gerūt
net nō et q̄ antiqui philosophi.

scripſſerūt ac que catholica doctores ſtillo ſuauiſſimo demōſtrarūt et que valentiſſimi viri tam antiquis q̄ moderniſ tp̄oribus diſputarūt

Multa quoq; tam diurnis q̄ noctūnis laboribus actitata lucas deffectū aut parietis alterius⁹ue oppaua corporis interpoſicione contentis animo repreſentat illiuſq; decorē omī corporis pulcritudini preferendū donat ac ornat cuiuſq; formoſitatē mirabile reddit Quis dubitare q̄bit formoſiorem illum dia debere cum p illum interior homo formoſior reddit² pulc¹ tudo aut interioris homis exterioris formoſitati nō modicū ē preponenda hec enim caduca eſt et fragilis de qua illud ſcribr̄ fulax grā et vana ē pulcritudo et ne dū morti ſz etiam in vita infinitis caſibus ſubiecta illa ſempit¹ na et ex via ad patriam transmiſibilis et ſume p fectionis ſuſceptibilis eſt

Quidem tum prudentiſſime vir ex diſputacionis ſeriola congerie q̄ntū auditus viſum ex oīm conſideracōe p precedat Nunc ergo aris uerba q̄ in p̄ncipio me promiſi dicturū uix̄ more ſuo breuiter loq̄ntis audiamq Multas mḡt ānūciat differencias viſus et audit⁹ ex quibus ꝺ̄platiuor meſt diſcrecio et pratior hor aut ip̄or ad noticiam quidem melior eſt viſus ſm ſeipm dicens ſm accidens audit⁹ Et paucis interpoſitis adiecit ſapiencior a natiuitate priuatis vtroq; ſenſu ſunt cea et mutis et ſurdis ex cuius verbis illud colligr̄ p ſenſum viſum q̄m ſe extendit certiorē noticiam habet Sed auditum ad doctrinas recipiendas longe amplius conferre

Et qua philoſophica cōcluſione ut tibi in aliquo deffe ram et nō ex toto cōtradicam illud nō inepte dicere

forsam possumus / aialibus
brutis que intellectu carent
et michil absens tempore vel
loco considerant nec intellectue
doctrine capaca sunt visus
cariores ee debere ¶ Cum per
illum melius sibi prouideat
¶ Sed animam rōnalem habē-
tibus in quibus intellectiua
pars potior et supior est
auditum cuius ministerio
illa habundancius ꝑficitur
visu longe fore excellenciorē

Ex his que
diximus satis ut
arbitror cōiectab
quid ad rōnes tuas respon-
dendum sit ¶ Prime nāq;
nō difficile respondebis si di-
xeris hic non de origine sen-
suum nec de eoꝝ mīstrumē-
tis tractari ¶ Sed de prehe-
minencia alterius ad alterū
quam auditui ex quatuor
quas ꝓmisimus causis q°
ad q humanū genus attuꝫ
attribuendā censuimus ¶ Nō
ergo ad hanc rem facere vi-
detur origis seu ītrumenti
ꝓporcio ¶ Sed et illud dicē nō
obmittam q nō modicum
ꝓfecisti a ueritate vi-
deris cum lucem corpus ee
putasti q quid corporeū nō
est / alioquin duo corpora si
mul essent eodem in loco luce
aerem qs ar^te docente na-
ture repugnare dediximus
¶ Lumē itaq; accidens ē quo
aeri adherente luciū aeris
corpus efficitur quo media-
te virtus visiua obiectum
visibile aprehendit ¶ Non
itaq; lux corpus ē nec a luce
sensus visus oritur ¶ Sed
ꝑ medium lucidi aeris suas
vires exercet ¶ Et ē si vis
ꝑscrutari quibꝫ elementis sen-
sus coadaptari videantur
non vtiq; igm visum attribu-
es ut aliqui errantes puta-
runt illius passionis causā
ignorantes ¶ qz repente cōstru-
to occlo videtur igms luce
cum illis alia causa sit ¶ Ele-
mentoꝝ aute proporcio sen-
sibus seu sensiui adaptacio
elementis aliter aplicatur
¶ Tactꝰ emm cuius spes queda-

gustus est terre ¶ Visus aq
¶ Auditus aeri / Odoratus ig-
ni attribuunt ex qua ꝓpora-
one si aliquid silogizare desi-
deras auditū visui prepones
cum aer supior ac nobilior
sit aqua ¶ Hanc tñ silogisma-
nem non admitterem cum ꝑm
illam odoratus qui elemento
ignis attribuitur excellentior
alijs sensibus eet qđ admit-
tendum non est ¶ Sed hoc
interseruj ut luculentius
ꝑme raciuncule tue satisfac-
tum putares ¶ Secunde at
rōm ex premissis euidens
responsio resultat. cū hic
nō de organis corporeis. sz
de sensuum quiditate loq̄m
¶ Si enim ex organoꝝ pulc-
tudine aut turpitudine
effectus pulcritudo aut tur-
pitudo iudicaretur / ꝓpa-
cio gen̄s humanj et humā-
ne speciei conseruacio que
pulcherrima e et totū orbē
aialiū racionaliū formosa
multitudine implet defor-
missima censeretur / cū illis
membris ac organis in suj
ꝓnꝑio subiaceat q̄ adeo tur
pia et pudentissima sunt ut
ne dum occulis inspicere / sz
nec lingua de eis uel eoꝝ
actibus immediatis nōibus
loqui ¶ nō solum honeste ma-
trone sed nec vir honesty
dignabitur nichil tñ turpi-
tudo eoꝝ formositati hu
mane speciei que illoꝝ mi
misterio ꝓpagatur deroga
re valebit ¶ Terca vero ra-
cionis tue machima concep-
tum tuū non modicū vi-
detur ꝓcutere / cum ex hijs
que premisimus luculen-
tissime constat maiorem
utilitatem homim tū inte-
riori q̄ exteriori ꝑ sensū
auditus q̄ visus acrescē
¶ Cum interior homo audi
endo doctrinis honestissi
mis imbuatur salomone
clamante audiens sapies
sapiencior erit ¶ Et ar-le
ut ꝓmisi dicente auditū
ꝑ accidens sapiencie multū
conferre et inter illos q̄
altero hoꝝ sensuū sunt
a natiuitate priuati sapien-

actores ad visu qꝫ auditu ca-
rentes ¶ Que aute utilitas
excogitari potest que inte-
riorus hominis utilitatem
transcendat non sencio ¶ Et
eciam exteriori homini plu-
ra bona per auditum qꝫ p
visum aduemunt. et vt
pluribus malis que sibi ob-
uenire possent obsistere p
audiendi ministeriu qꝫ vi-
dendi vnusquisq; auxiliari
valebit / cum visus ut dixi
mus aracionis tporis breui-
tate restringatur / et tenu-
ri distancia ac corporum
interpositione impediatur
¶ Quarta vero racio tua que
de nacitate loquit ire ter-
cie cauſe expressione aper-
tissime soluitur / nō ergo
opus est in hijs solucionib⁹
demorari.

Audisti vir
disertissime hui⁹
me ortolane qsti-
onis tue hanc responsionē
talem qualem dedimus cui⁹
sane illud cognoscens hos duos
sensus mirabiles ee et a na-
tura / q̄nymo a nature auctore
omipotenti deo mirabiliter
et vtilime animalibus con-
donatos ¶ Sed quo ad hoies
attinet sub quoꝫ specie sum⁹
auditus sensum aliqnto vi-
sum excellere ¶ Ex nūc inan-
tea priusqꝫ estas transeat
et ortaꝫ solacio dimisso ad
caminū ignis in hac aqlo-
nari plaga seuiente borea
tam prandij qꝫ cene melaꝫ
reuocemus / aliam sinis or-
tolanam questionem moueto
ut qnqnali numero tuscu-
lanaꝫ ciceronis questionū
numerus tuaꝫ ortolanaꝫ
respondeat :—

Sermo factus coram
sanctissimo dño nro Pio
.ij°. apud Viterbiuꝫ in die
sancte trinitatis p Reuen-
dum prem dnm Rodericum epm Oueten hyspa-
num Anno dnī Mille.mo
ccc.mo lxj°.

Si non credideritis non intelligetis Marci viij° originalr hoc ubi habr

Spiritu

semp sma fiut Beati me ac dem me pr nuq hoies verecudiores ee debere qp cu de dys loqui conuenit ¶ hmc vnus er phis dicebat de hoib falsa loqui dsarime ee de dys vero eaz si vera ꝯplete dicere nonumq piculum ¶ Qe de re cu de sacratissime tmtat misterio hodierna die ame di endu sit ¶ destituit me vires pprie et vox tremula intra pectoris se se coartat angustias ¶ Et qui sepe in hoc loco dice consueuera timidior effecta eterno jam in me acceptime defecisse sniam cum aut ¶ qua dicendi assiduitas alit audaciam ¶ quippe ea ipa q indocte satis concepiam pedestri salte eloquio proferre non valeaz ¶ Ner enim inquieto maris hic tore naufragare videor ¶ sed octeani fragoribus me submittens profundissimum plagis meautis ingredior qui oes intellectum absorbet ¶ Non enim agnus si quadrupes paupiem fecisse dicat ¶ no si naute caupones stabulari officiant ¶ non demiq de agris rusticas aut urbanis predys agitur ¶ sz de illa excelsa atq omium sup excelsa diuinitatis natura coeternaone generaone produone et triu plonarum diuinaz ceneali vnone dicendum est ¶ In q revt Aug inquit ner piculosius aliubi errat ¶ ne laboriosiho aliqd qrit ¶ ner fructuosiho aliqd inuenitur ¶ Accedit rursus quodaz pctori hominu non frale diuina panduit misteria ¶ quia teste ipha pctori dixit deus ¶ quare tu enarras iusticias meas et assumis testamentum meu p os tuu ¶ Unde Aug sancte trinitatis excellentissimum sacrametum no nisi a purgatis mentibus cernitur ¶ Et itez humane enim mentis

actiēs q̄ntūcumq; ualida in
tam excelsam lucem nō figit²
nisi p̄ fidei iustitiam emūdet²
¶Ego igit sūme p̄r et pontifex
maxime tui p̄cor famulq; tui
tis existam fide tamē agredi
ar quod meritis assequi nō va
leo ¶Confidis itaq; in eo qui
dixit api os tuū et implebo
illud et iterū qui credit in me
non confundet² dicam cū huic
pari fide licet gressu longo
impari ¶De sancte m̄q̄ tri
nitatis excellenti sacramēto
non pigebit me sicuti helito
q̄rere nec pudebit q̄d igno
ro discere ¶Verum q̄ id ipm
orēne potius q̄ studio cog
noscitur dicente apl̄o orate
simul ut uobis deus aperiat
hostium sermonis ad loq̄ndū
misteria x̄pi et dei q̄am q
hoc p̄opere ab eo quē cupim⁹
intelligere ¶Quod ut facilius
p̄tingamus ad eam que tocius
trinitatis sacrariū est et bea
tissima officina humili recur
ramus ut q̄ genuit ūbū det
hodie uerbum dicentes Aue
Maria

Quoniam
oīs humanus fmo
bīssime p̄r et
maxīe pontifex inferior ē
hodierne festiuitatis miste
riis et facile erroꝝ labitur
humana fragilitas Sed a de
re laudata semp fuit fidelium
consuetudo ut quisquis de
ea re dicturus sit sacro scē
romane ecclē diserenda sub
mictat q̄ ame hodie tanto
libentius repetita et volo
q̄nto a tua .S. que fidei ma
gistra et gracius emēdari cor
rigi q̄ a ceteris emēdari
cupio ¶Asto enim ante tue
celsitudinis troniū sumaq;
sapiam ymo ante cathedrā
petri et fidem apl̄ico ore
laudaturam aqua oīs erro
ris fugit dolositas et fidei
ueritas conquiescit ¶Cele
brauturus igr clementi me
pontifex hactenus eterni
p̄ris festiua solēnia ¶Colu
mus et festa de filio cele
brauimus demq; et de spū
sancto ¶Hodie vero eoꝝ
oīum ymo vnius et oībus

simul festa

simul festa pagimus / ne videatur festis hominū diuina magestas quoꝝ ē mdi solubilis vnitas ¶ Dot igr inter tnuma huius diei sacramēta fructum aliquē aut floscu los saltem carpe valeamus / atq; q̄ntum humana pmittit imbecilitas / eius quē credimus et veneramur cognitionem aliquā attingere valeamus ¶ pro dicendoꝝ q̄daꝫ ordine trimembrem venabimur semitam / qua humana mgema in cuiusq; rei noticiam deuenire pmittit.

¶ Primo q̄dez p supnā reuelationem

¶ Scdō p naturalem seu scientificā inuentionez

¶ Tertio p alienam istructioz

¶ Si igr dicendi gram dabit qui nos admonet scruturi scripturas et in eis q̄rere fac em cio semp / et qui p damelen nos admonet ne recedat uolumē legis ab ore nro q; et si clausq; signatusq; ignorantibz dicatur / ut tamez idem ppha aut volentes ptrahibuit et multiplex erit sacra et docti intelligent ¶ Conabimur ergo eadem triplia via beatissime trinitati p̄fundi tatez q̄ntū ipa dcesserit p̄scrutari

¶ Trinitas itaq; btissime pr qi trinitas recte appellata ē s̄m mām ysidoꝝ / quia pr et filius et spūs scūs st trinitas et vnitas ¶ Soez em et vnū sunt p̄pr magestatis comunioez q; tum ē vna magestas / et tres p̄pr tres ypostases quas p̄sonas vocamus

¶ Hec igr trinitas primo a nob credenda q; discutienda seu p̄banda ē ¶ Credenda mō est ut sit sine cōfusione cōiuncta / sine sepacōe distincta / nec enim cōfusa ē in vna p̄sona ut errauit sabelius / nec diuisa diuinitas ut blasfemauit arrius ¶ Sabelius quidē tuz diffitebatur / Arrius uero vnitatis ēcenaz infringebatur / sed mentita ē iniquitas sibi et vtriusq; creatatez iohīs vno colirio purgauit ¶ Ait em ego et pr vnū sumus / sup q̄o dns ait / vnū liberat te ab

Arrio/ et qđ subdit/ sumꝫ liberat te a sabelio ¶ Sūma deniq; equalitas in trinitate crēdēda est ad diuinitatē relata/ qz vt Aug⁹ ait si filio pr̄ eam equalitatem in natiuitate subtraxit quam ei dare potuit mundus certe fuit/ si autez dare nō potuit infirmus ¶ Sed vt̄q; falsū qua equalis pr̄ est/ nec ipi filio gento nascendo subuentū t̄/ sed ipa copia genīta est/ nō pōt qui accepit ei qui dedit t̄ mequalis/ qz hoc ipm ab eo accepit ne t̄t mequalis ei/ Nichil emm patre minus hꝫ qui ait oīa que hꝫ pr̄ mea sunt. ¶ Oīa ergo pr̄is filio cōicata st/ ea prestim que ad nature diuine entitatem uel ad ptātem ptinere videntur ¶ Entitate quidez/ nam nec alio nature entitate maior t̄ alio eo q̄ōs tres vnus deus ¶ Item q̄ ad ptātez et ūtutē/ qz oīps pr̄ oīps filio/ oīmps spūs scs ¶ Item tm̄ tm̄ catholice ea que pr̄ habet singulār ad psonalez pprietatem ptinenda filio nō t̄ cōicata ¶ Quis emm asserē catho⁹ pōt prem filio dedisse q̄ t̄t pr̄ cum in patrnitate psonalr̄ distinguit² a filio. sm̄ damalcenum ¶ Nec obstare videt̄ sabelij ut putauit rōi solubile argumentū quo nā mquit modo filius pr̄i eql' t̄/ de quo scriptum est ¶ Non pōt filius a se quicq; facē sin pre. ¶ Sed certe sm̄ Crisosto^m ita illud catho⁹ mtelligendum t̄/ quia mchil cōtrariū pr̄i/ mchilq; alienū ab eo facere pōt/ nec in hys uerbis imbecillitas/ sz sūma virtus et ptās ostendit² sicuti cum peccare deū nō posse asserim⁹ in qua positione nō vtiq; in becillitatem eius accusamus sz meffabilem eius ūtutem testam² ¶ Quare recte Aug⁹ ait qz hoc uerbum non pōt in diuinꝫ assūptum nō defficientis t̄ infirmitas/ sz potiꝰ potentie sublimitas/ Diamꝫ ergo catholice q̄ nō potest filius a se aliquid facere non vtiq; non pōt defficient/ sed non pt potenter ¶ Qualr̄ itaq; trinitas bta credenda sit breuiter egimꝫ ¶ Qualr̄ vo aut cognoscenda aut pbanda sit longe q̄ tres exigat absoluem⁹

Primo igitur
mspiracone supna bte
trinitatis misteriu a
mortalibus cognoscatur / ea
itaq; cognicionem non solu
patriarchas ꝙphas / sed et
eos oms quibus deus fide
mfundit habuisse nō du
bitamus / sicut dicat aplus te
uelauit eis ꝑ spm suu / Et
itez semias dns demostrash
michi i cognoui / Sz an phi
genaū eadem de trinitate no
ticiam habuere qstio ammu
pulsat / Videt siquide dubi
tacōm augere quodaz Aug⁹
se fatetur m libris platonicoz
legisse / non quidez his uer
bis / sz hoc idez omno pluri
mis et multiplicibus suade
ri tōmbus / q̄ m ꝓncipio e
rat uerbum et ūbum erat
apud deū / et ds erat ūbum
et silia / in quibo aperte tra
ditur distinctio psonaz / Sz
et Ar⁹ m de celo et mūdo
docet i cultu diuino nos de
bere magnificare deū vnū
ꝑ hūc numeru ternarium
eminetem ꝓpietatib eoz q̄
creata sut / Accedit qd scp
tura cōmemorat / q2 magi
pharaonis defecerut i tertio
signo / videlz m noticia trie
psone vt sancti expositores
mstruat / quo fit ut duas
mtelligamus eos cognouisse
psonas / quia ut de togato
sumo prē et de nep. s. eius
mente philosophati sut / Ter
megisto demq; ait monas
gignit monadez et m se suu
reflectit ardorem / ꝑ q̄ gene
racio filij et spūs scī pcessio
non mepte demostrari vide
tur / Qua de re nonulli tractato
res fateri sat videnť eosde
genciū phos diuino auxi
lio lustratos fuisse atq; ad
uictos circa nonullas veri
tates btissime trinitatis / Rectiº
tamē putamus dici posse
eosde phos hmoi mspiratas
trinitatis noticiam no attigis
se / quod ex eo may⁹ constat
/ quodaz et si m libris platonicis
et m ceteris quos tenginº / supra
dicta scripta ee constet / non
tn platonici spi uerbū sumebat.

Nota

prout uerbum persona ge
mitam catho^ca significare cre
dimus. Sed poaius uerbū
credebant quandā ydealem
rōnem p quā ds oīa condi
disse docuerūt Sed nec obs
tat Art^us dictum qz p nu
merū ternariū magnificam^r
deū. quoniaz nō est intelligē
dum q^d Art^les poneret terna
rium tumerū in duinis
Sed intendit dicē q^d antiq^i
utebant^r ternario numo in sa
articys et oīombz ꝑpē q^ndā
ternarij numi ꝑfectōm Et
q^d q^d appriata tribus ꝑsoīz
cognoscerēt/ dicunt^r tm̄ in ter
cio signo defecasse .i. in cogni
cione tercie ꝑsone/ qz abomita
te q^d spūs scō ꝓpat^r deuiant
dum cognoscentes dm̄ nō sic
glificauerūt Sed nec illud
tremegisti obz q^d monas gig
nit monadē/ nō enim referē
dū est ad gnōnem filij uel p
cessiom̄ spūs sci/ hz ad ꝓduaoz
mūdi. nam ung ds ꝓduat
vnū mūdū ꝓpr amorē sui/ et
hoc breuissime de ꝑma cogni
cionis via:

Superest ut ad
scām cognicionē gene
raccedamus/ videlicet p
naturale siue sanctificaz iue
nacionem/ in qua re latus est
ad dicendū campus. si inge
nij facultas adesset. diamus
itaq; quia in hac re defece
runt scrutantes scrutinio.
Est igr catho^ca fidei posicio
ꝑfectam distinctamq; de deo
cognicōm a mortalibz neq
q^q attingi posse/ cuius inter
ceteras ea causa est quoniaz
oīs humana cognicio a sen
su ortū hīt dicente phō
michil est in intellectu .q. ps
fuerit in sensu Sensu at
deum cognoscī non posse ꝑ
priaui/ quippe qui ī corpore
substancie exuisit/ Quare q^d
ditatē ipam diuinā ex pu
ris naturalibz mattingi
bilem fore nō dubitamus
ea presertim notiaa qua fa
cilt^r aliquid cognoscat^r aut
ꝑcipit quid est attingit^r Ve
rissime igr asserendū est
phos genaui duinas per
sonas ꝑ ꝓpria ꝑsonaz q

siunt patrnitas et filiacio et
processio minime cognouisse
/qđ aptius apte nobis insinu-
at cū aut. loqmur inq̄p dei
sapiaz quā nemo p̄napum
huius scli cognouit/ hmc
illario non putet se homo
sua intelligenaa generac-
ionis lucramenta posse con
sequi/ fatendū ē tñ phos
attigisse quedam eēna alia
atributa q̄ p scriptam saaā
psonis appriant² diuinis
veluti potenaam p̄ri/ sapiaz
filio/ bonitatem spūi scto.
Verū bñssime p̄r quia apls
nos admonet ut pati semp
simus oi poscenti/ de ea que
in nobis est fide satisfacere
et fides ipa inbte t̄nitatis
confessione p̄napalius con-
sistat/ Merito ea fides eig
supposita veritate rōnibo p̄-
suadentibus a catholicis tue-
da et ptegenda ē put docto-
res sancti auctōtibo sacri ca-
nonū effrtibus uestigij et ỹ
magnis ex actibo natural
ppagiñ et silitudinibo
luminis declarare conantur
Si enim ethnia atq̄ ptōr usq̄
ad distinctiōm psonaz et ver-
tatem diuine eēnae p entita-
tem relacioms modo quo p̄-
diximus p̄uenere/ pudeat
nos inferiores ipis inuenir
/qnymo possit in nobis ampli⁹
ueritatis amor/ q̄p in eig sapi-
enae desiderium/ potūt ergo
fides ipa bñssime trinitatis
rōnibus aduuuari atq̄ defen-
di/ qz ꝟm dionisiū. plerūq̄
fides rōne iuuat² sicut tō
fide ipa p̄apit²/ Sed si cēta
obmittam³ vnitas diuine
eēnae et psonaz trinitas ex
eo maxīe constat quoniz deū
infinite ēe potenae nulla um
q̄ barbaries negauit/ pote-
aam uero infinitam notū est
/quo fit ut possit adeo aliq̄
fieri infinitum/ ꝟ nō aliud p̄
eēnaam. tunc enim plures
deos ēe manifeste conuīcēt²
Stabit ergo idipm quod a
deo gentium ē ēe deū. cū ha-
beat generantis eēnaz/ erit
tamē alter in psona q̄ silem
habebit potenaam nisi vitā
cum sit bonū infinitū/ Aut
ergo eandē personam gene-
rat p̄r et erit filius/ aut eadē

pduat pr̄ et filius et erit tuc
spūs scūs ab utroq; procedens / aut solum a filio pducetur · quo casu nō attinebit prī / nec erit plena germanitas siue conuenientia indiuinis quod ē contrā
¶ Quippe si sctō foret nec paritas amoris in diuinis ēē posset / qz pr̄ plus diligeret filium q̄ spm̄ sc̄m / cum generet filium et nō spm̄ sc̄m / sz cum spūs scūs sit deus uelut hōs ēēntiam diuinā / consequēns est q̄ ei debeatur amor infinitus / quo fiet ut infinito amore pater spūm sc̄m amabit sicut filiū / ¶ Et rursus amor prīs nō nisi infinito sit relinquit / q̄ tantus erit amor ad spm̄ sctm̄ sicut filij ad eūdem / ¶ Quare oportebit fatezi q̄ a pr̄e filio genet̄ / sz spūs scūs ab utroq; procedat · nec tres erūt oīpotentes / sed vnus / ¶ Sūmitas enim oīpotentie non cōpatit̄ aliquē sibi ēē equalem i oīpotentia / ¶ Verum cū i diuinis impossibile sit ēē accidēs cum diuina ēēntia substātiā
sit atq; simplicissima / si amō prīs et filij nō ēēt ypostasis psonalis vtiq; foret accidēs / quare nec ē est dicamq; illū amorem psonalem ēē / quippe et subsistentez / qui recte spūs scūs dr̄ pro eo q̄ cū duo se mutuo interne diligunt fit spiritus cōcitatio / et q̄dam estuans amoris impulsio / et ob eam rem dicunt habē vnū spm̄ / cum idem amat et affectant / sic pater amando filiū et filius prēm sua dilectione procedit q̄da spūs amoris et vnionis vī usq; ¶ Quare digne dicitq; ē nexus prīs i filij sicut spūs vitalis hōis ē nexq; corporis et ānē ¶ Ex hys utiq; circūscriptis sacre scripture testimonijs ēēntialis dei vnitas et psonarū trinitas probabilibus rōnibus psuaderi et defendi potest / que oīa teraq; pbationis genē a nobis polluto luadanda essent / sed temporis angustia finem cogit dicendis imponē ¶ Acce-

dit rei magnitudo q̃ nullm
prebet ad dicendū tempꝰ
ſꝫ nec ſmo ad ꝓſuadendū
nec mgem vigor ad capi
endum ſufficiat ¶ Quare
illud nobis ſupē remediū
ut ſi intellectū non capiūt²
fide teneant² ſ donec illuſtꝛ
cat in cordibus nr̄is idē
ipē qui ꝓ ꝓpham dcīt ait
ſi non credideritis nō intel
ligetis ſ vt tandem forma
tu in nobis fide ꝓ opa de
illoꝝ numo effia meream²
de quibus ipē ait ſ bt̄i q̃ nō
viderūt et crediderūt unt
eo prante qui regnat in
ſcla ſclorꝝ Amen

¶ Sermo factus Rome per
Reuerendum prem Roderi
cum epm Ouetēſ i grārum
actiombꝫ ob natiuitatē ꝑmo
genite Seremissimi et po
tentissimi principis domi
m Henrici Regis
Caſtelle et Legionis

Tristitia vra ūtetur ī
gaudium Jo. xvi. et
i euāglio puls dūice

¶ Ineffabilis
dei prouidentia
Reuēndissimi
prēs ac prestā
tissimi et doctis
simi viri ſ mirabili quadam
mixtura rez oīum euēty cō
mixcet ſ ut merorem gaudijs
gaudiaq̃ meroꝛi ꝯmixceri
plerumq̃ pariter videamꝰ
¶ Nec illud in se ipō ignorabat
rex ille et ſapiens ſalomon
cum inquit risus dolori mix
cebit². ¶ et rursus risum dixi
errorem ſ et gaudio dixi cur
frustra decipis ¶ Hac igit²
nr̄a etate non alr̄ q̃ ꝓpter
pectancriū demeritis maredi
bili merore affecta ē gens
nr̄a experica ¶ ntuebamur
ſi quidem ceteraꝝ ꝓuinciaꝝ
reges felicitate honeste ſobo
lis ꝓfruī ¶ nostrum vero glo
riosissimū atq̃ excellētissimū

pnapem henricū .iiij. re
gem inuictissimū desidera
ti prole caruisse nō sine
grandi mentis amaritudie
cernebamꝰ ¶ Vertebamꝰ si
quide alio quot regnoꝝ tur
bines / qt̄ ruinaꝝ stragel
/ qt̄ pploꝝ clades / qt̄ urbium
oppressiones / qt̄ demꝙ opu
lentas familias eūsas et pene
extinctas sola pnapū ifecūditate
hactemus fuisse ¶ Sed et terre
bat nos plurimū saluatoris
ineffabile uerbū / cōe regnum
in se diuisum desolabit² / pro
fecto regnoꝝ diuisiones ut
nobis satis videt² nulla potio
ri causa contingē posse arbi
tramur / qm̄ cum reges terre
filioꝝ successione priuantur
¶ Hinc sapiens dicebat est qui
nascitur in regno et inopia
filioꝝ consumit² / et uteꝝ in
ecclastico sunt qui in diebus
suis habent² in laudibus sed
postea nō est memoria q̄ qui
non fuerunt ¶ Quedam ex Au
gustis subacto orbe legimꝰ
sine liberis uita functum
qua infelia fecunditate effer
tum est ut mūdiali extincta
monarchia / gliam acq̄siti
orbis quam multo compa
uerat sanguie ad eos quos
oderas hostes transmittere
cogē² ¶ Possemus plimos
Illustres adducere pnapes
quoꝝ orbitate nō paruareg
na periere ¶ Quippe q̄ si
felices dū viuerent fuisset
sue tame felicitati nichil
pocius obfuisse putarunt
q̄ filios nō habere ¶ Iuliū
celarem prole carentem ayut
solitum ee dice cuncta eius
viscera mentem demꝙ omes
ex tribus plurimū fore
contricta / que et si vnum
idemꝙ significare videbant²
/ diuersis tn̄ ab eo exp̄mebat²
uerbis ut doloris magni
tudine apcius demostraret
¶ Quoꝝ pr̄mū illud erat q̄
sine liberis viuus quodam°
viuere desinebat ¶ Erat et
alterū nescire prorsꝰ ner
vmq̄ probasse amare plus
alios q̄ se / quam rem pres

experiunt. Huic simile erat teraium quoiam stulty videbat agricola qui terrā nec se ipm fructificare saebat. Sed quid de Augusto dicemus qui hac infelicitate fretus alienum filiū tiberiūm inuictus assumē coactus est. Quid de ñua ut pio trauano qui alienā plē Lelium videlz adrianū. Q̄d rursus de Antonino pio qui marcū aureliū non libens heredem effecit. Hy omnes sese infortunatos doluerūt. q̄z fortunas suas ad filios ꝓprios transmittē minime valuerūt. Sed q̄ hec recollimus pluriū certe exempla tporibus nris ostendimus q̄ legamus i codicibus.

Verum iam gaudete in dno. iterū dico gaudete. q̄z Altissimus deus nr qui consolat̄ spantes ise miam suam nō abscondit a nobis et merore nrm cōuertit in gaudiū. Visitauit eiz nos oriens ex alto. suaq; clemencia donauit filiam regi. nec solum dedit sobolem gloriosam. dedit et patrie pacez. ꝓpinquis leticiam. suis victoriam. hostibus formidinez. fidelibus consolacōm ingētez. quare de pyssimo atq; deuotissimo rege. velut de altō zacharia dicere recte possumus. quia audientes viam et cognati congratulabant̄ ei quoniā magnificauit dns miam suā cum illo. Dicat igr hispam ꝓpli cum ꝓpha. Egressa e a filia regis ois decor eius. et utez ois gl̄ia eius filie regis. Ore denicq; ꝓplrico dicat filie regis pr eius. cui compabo te. cui assimilabo te filia mea dilecta. cui exequabo te ut sis ꝓfecti decoris et gaudiū vniuerse terre tue. Sed si alia obmittē libet euangelij hodierna lectio ad huiusmoi leticiam capescendam secluso merore conuementissime nos admonet. Certe mq; mulier cū parit tristiciam habet. qua

venit hora eius ¶ cum autem
ppit non meminit pressure ppr
gaudium qz natus est ho
mo in mundum ¶ plurima
quippe sunt que mortales de
alicuius natiuitate gaudere
merito cogunt ¶ Aut quia
de non ee transit ad vitam
de tenebris ad lucem de pua
cone ad habitum ¶ Aut qz
is qui nascitur multis est
pfuturus sicut ppha ait
et fecerunt fructum natiui
tatis ¶ Ea de re no inconsul
te constituit antiquitas ut
scriptura comemorat mag
norum pncipum natales ce
lebrare dies ¶ Doqz eo agebat
festiuus si iustiam si pace
eius/ ortus ipe prenunciat sicut
de iohne angelus dicebat in
natiuitate eius multi gaude
bunt ¶ De iustia igr et pace
gaudent homines/ qz ut mgt
Aug⁹ gaudiu verum non
possidetur nisi pax et iustia
teneatur ¶ De iustia enim nasci
tur pax/ qz scriptum est erit
opus iustie pax/ et de pace
gaudiu gignit dicente Apl⁹
fructg paas gaudiu z caritas
iustia ergo et pax gaudiu
uerū generat ¶ Nos igr ho
dierna die eaque tetigimus
pacem simul z iustiam adno
Dsecuti gaudere merito debe
mus ¶ Sed et auget nram
letiam infidelium dolor q
ex hac diuina visitacone
tristant/ quia ut ait Ionim
gaudia bonoz cumulant
tormenta prauoz ¶ Accedit
et alia gaudendi causa/ ab
stulit siquidem deus infe
cunditatis obprobriu a pna
pibus nris/ abstulit simul
et piculum a nobis ¶ Et enim
uxta phi sniam maritis ca
rentes liberis infortunati
infelicesqz habentur ¶ Et
uxta phi sniam quid pro
dest homini gnia eius cum
dat hereditatem alienis he
redibus/ et Aug⁹ teste ob
probrium est mulieribus
filios non habere/ et pudor
non paruus prema nupaaz
non sentire ppr que nupae

ipe celebrantur ¶ Quare aut
non minus gaudere debent
parentes de bonoꝝ filioꝝ
ortu q̄ de eoꝝ meritis / No
enim inq̄t puum est mun
liberos habere ꝓpagatores
generis ſucceſſionis heredes
/ et rurſus diuinum munus
est et magna felicitas paren
tum fecunditas ¶ Agant ergo
parentes gr̄as quia genue
runt / filij quoq; quia geni
ti ſunt / ¶ Matres quia ho
norantur premijs coniugij
¶ Agant gr̄as officijs et beni
uolencia viri quia quos
diligunt in dño fructificare
cernunt / hec Aug⁹ / ¶ Cicero
demq; filios ornamenta vo
cat parentum. preclarum
illud facetumq; cornelie a
fricani magni filie exemplū
afferens ad quam inquit
dum p̄uides quedam muli
er campana in domū eius
diuerteretur / et gliabunda
nonulla p̄cioſa ſibi obſtentaſ
ſet ornamenta ¶ Cornelia uo
velut ad emulacōm ꝓuoca
ta colloquium ex induſtria
diſtulit donec a ſcolis filij re
dirent parui tunc / ſed mag
ni poſtea effecti. quibus conſ
pectis cornelia uerſa in hoſpi
tium / Ornamenta mea hec
ſunt ¶ Sed ut inquit cicero
q̄nto ſe ampliꝰ extuliſſet
ſi quales filij futuri erant
ſaluſſet ¶ Sed quid pluraī
ea re dicamus cum antiqui fi
lios eaīam malos ſuſcepiſſe
felicitatē putarūt ¶ Ayunt
enim. ſi boni filij ſunt ſūma
adipiſcunt parentes gliam
ſi mali nō de natura. nō demq;
de filijs ipis / ſz de moribus
querella eſt ¶ Tanto ſiquidez
arbitrati ſunt maiorem ſeſe
conſecutos felicitatem / q̄nto
maioꝝ filioꝝ copia fuerūt
refecti ¶ Quinquaginta ſi
quidem filij fuerunt regi
priamo ¶ Triginta herodi
parthoꝝ regi ¶ Centum q̄n
deam perſaꝝ regi Artabenſi
¶ Septingenti orotimo regi
arabum quoꝝ preſidijs e
giptum ſiriamq; vaſtauit
/ de quibus ayunt quia magis

hostes filioꝝ numerositas q̄ diuinaꝝ potencia terrebat
Nos igr si his gl̄iosis p̄napibus felicitatem. si ornamenta optamus. si rursus eos diligimus si demiq; quosdaꝝ ex nobis fides. si raco. si natura ipa si demiq; q̄us nat̄itudo ad hoc cogit congaudeamꝰ atq; congratulemur eis. sua enim fecunditas ma̅ consolacio est si sua iocunditas patrie tuicio est ymo fidei tutamentum si quis enim humanitatis tam expers est qui non his p̄napibus congaudet si qui sese tales ut sunt conspicientes gl̄ia videt si generis claritate si armoꝝ potencia si regnoꝝ copia. etate florentes si specie decoros si uirtutibꝰ pulciores
Cunctis demiq; diuinaꝝ generibus opulentos si sed hominu̅ fortitudine si fide moderacione et ingenio doctores si diu tame̅ infecundi manentes iam dono nobilissime p̄lis diuino mune̅ reffecti sunt de quoꝝ felicitate dice̅ merito possumꝰ cu̅ ecclastico quia his sunt qui in generacionibus adepti sunt gl̄iaꝫ qz cu̅ semine eoꝝ pseuerat hereditas si et seq̄r ideo laudem eoꝝ nunciet eccla
Exultet ergo sca̅ mater eccl̄a quia tristicia vra̅ versa est in gaudium.

Qeterum an felicitati principis nri mitissimi hoc felicitatis genus. s. p̄creande plis solum defuerit itra cognoscemus si eius vera̅ felicitatem paucis ubis dixerimus si nec ad vos pres optimi qui eꝰ fidei vinati estis et quibus sua virtꝰ et moderacio cognita et explorata e sermo erit Sed ad vos pres ornatissimi q̄ ex oi orbis p̄te huc actu interesse dignati estis Si enim vera felicitas ad utilitatis opacom ut paripatetici volunt referenda est huc

nrm gliosum pnapem in
simo felicitatis gradu no
mepte collocamo ¶In pmis
igr hic excellentissimus pn
ceps henricus hispamar
pmus rex diuini pcepti
non obliuis quo ut scripta
ymemorat reges scli mo
nentur timere deu et custo
dire cerimonias que in lege
precepta sunt ſdeum crea
torem suu timet atq toto
animo z ope colit ſ ecclaz
sacro stam aqua pnapes
spuatr regenati sunt deuo
te venatur ſpatam amat
ſiustiam sumope ſuat ſime
qua regna licet opulenta
stare nequeut ¶nouit non
modo humles exaltare ſz
et domare supbos ſtiramde
regali pnapatu contiraz
viriliter reprimere ¶Riurſh
ab oibus extremis equo spa
cio discedit ſvirtutez i me
dio sitam sequr ſcessat in eo
pdigalitas ſAbest ois ava
ritia ſ quia illa regna vas
tat ſ hec gliam ¶perunia

ergo hic excellentissimus pn
ceps largus e ſauarus tpre
atq illud Romani duas
modestissmu responsum in
auribus eius semp sonat no
le auru ſ z auru no hntibq
impe rare et inyta gliosu
Augm nullam maiore esse
credit pnapis felicitate qp
multos fecisse felices erga
suos hoc ppium habet ¶Longe
enim magis eligit subiectos
habundare qm fiscum. qppe
illud paternu gliosumq pro
blema semp in ore gerit dutis
simu regni regem et dnm mo
pem ee non posse ſ quid plura
ſtuc se felicem ſtunc se vere
regem putat ſqn crumina pa
vir tute condepnat ſqn dap
na restituit ſqn demq pa
cem reformat atq libertate
reddit ſillud homericum semp
aio gerit ſquia cu violentu
longeuu ee no possit ſamat
quos regit ſ nam et amando
amor qritur et nullu tuatq
regnu est qm presse aman
tibus ¶Rursus quid de hu

manitate eius dica potest. Fa
teor ut quidam de sapientib⁹
aut humanitas si principib⁹
adsit non uirtus est hominis
sz nata/ si desit monstruū poa⁹
q̄ vitium reputat. Hanc igr
virtutem excellentissimo regi
natura ipa donauit et suma
uirtus adeo ut q̄ q̄ plimos
potentia pcellat eos tn quos
natura regit etiam humani
tate superat. Ceterum cū pro
sua sapientia non ignoret e
manibus regnanciū ut sepe
memorat exquirendum ee.
quod uulgus erraueritq; michil
sibi ppriū uult pter sceptrū
et diadema et eā que ex hijs
insurgit. Videlz curam de sa
lute publica gliosam. q̄dez
sz difficilem.

Verum quid de
eius excellentissima
consorte reginarū pclarissim⁹
dicendū est. recte utiq; de illa
ad regem virum suum xpia
nissimū dicē possumq; cū pphā
regio. ecce astitit regina a dex
tris tuis circūdata varietate
i diuersay uirtutum pul
critudine. ac copia numerosi
tatis circūuallata. quadre re
digne illam dilexit rex et
miribie ornauit dicēs ei
cum pphā. O pulcherrim⁹
mulier. i spē tua. z pulcritu
dine tua delectasti me. ideo
intende prospere. pcede et
regna. si quidem concupiuit
rex decorem suū nō tam ex
terioris spei q̄ virtutis ite
rioris. quare merito multū
suū deprecantur oms diui
tes plebis. est pfecto her
mā inclitissima regina spe
ciosa multu. pulcrior mo
ribo. stirpe oīum regalium
sediū qua videlz maritus
fulget pclarissima. demū
conuersacione humillis. consi
lijs prudentissima. fide plena
oīone assidua deuocione fer
uida. diuini cultus cupida
Congrue igr de illa cum
sapiente dicemus quia multe
filie congregate sunt. sed
ipa uirtutis et honestatis

ornamentis supegressa ẽ um
uersas / quare regine lauda
uerunt eam ¶ Merito ergo
rex amauit eam et ornauit
eam et introduxit illam in
cubiculum suum .i. in inti
mis archanoꝝ suoꝝ collo
cauit ¶ Meruit itaq; fecũda
fieri que uir tutũ ornamẽta
assidua opacione parturiyt
¶ Dabo iam finẽ uerbis nõ lau
dibus hoꝝ deuotissimorum
pnapum ¶ Nam michil est
quod addicere possim super
omẽm laudẽ suam / que oĩa
effecerũt ut hoꝝ duoꝝ ex
cellentissimoꝝ comugũ simꝫ
et subdictoꝝ suoꝝ suspiria
exaudiret altissimus / qui
eis sua pietate dedit tam
sunamitẽ filiam subrescẽtez
ut crescat de virtute in vir
tutem et de ꝑlis suis ad
ꝑlm alterum / de qua nobis
p ezechielem ꝓpha dicere
videt quid videbitis ĩ suna
mite vra nisi choros castro
rum ¶ Et iterum q̃ pulcri
sunt gressus tui in calciamẽ
tis filie principis ¶ Gressus
inq̃ hominis vita pns designat
. calciamenta vero presidia sunt
ad gradiendũ uiuancia ¶ Recte
itaq; pulcri sunt hispanoꝝ gres
sus in calciamentis filie regis
quia beata / quia felix / quia
tuta erit vita nra presidys
filie regis ¶ Quare pro tam
immenso nobis collato benefi
cio agamus deo laudes in le
tiꝫa et exultacione . ¶ Et ut
ꝓpha ait ꝓponemus graciaꝝ
actiones in cantico et nõ so
lum animi lectis precordijs
exultemur / sꝫ voces nri cor
poris sensibiles concrepent
laudes / et exterior iubilacio
deo grates persoluat . et qz
ab eo factum est istud qui in
exodo iussit sanctificari oe
primogemitum / ad illum su
ꝑplices recurramus dicentes
cum Joseph ¶ hic est primo
genitus pone dexteram tua
sup caput eius / ut tandem
primogemitam nram simul et
parentes in terris diutissime.

et feliciter viuere et in celis cū
regnare ꝓmittat quo fiet ut
gaudiū vrm nemo tollat / eo
prante qui est bndictus i scla
Seculoꝝ u M

AMEN

Ad Sanctissimū ac btissi-
mū prem ac dnm .d. piū
papam .iij. sup recuꝑacione
ciuitatis de Gibraltar in
stricta octeam a Seremissi
mo ac inuictissimo dno rege
castelle, oro eius iussu ma
pit ꝑ rodericū epm Oueten
eius oratorem

Omiretur. s.
vra Beatine
ac clemenie.
pr si deuotis-
simus atq
obsequentissimus eius filius.
Henricus Castelle rex in-

uictissimus tardiuscule ea
que auctore deo preteritis
diebus in obsequium fidei
acta sunt eidem vre. s. sig-
nificare distulerit / Nam ac
si ea que dicentur magna
atq ingentia sint. et nō sim-
pys ac gaudentibus lacri-
mis explicanda / spabat tm
maiora eidem. tue. s. simul
afferre ut gaudium nrm
plenum esset. Accedit quia
indignū arbitrat / sua Re-
gia Senitas ut de se loqui
quidq videret. Est enī
sue et progenitoꝝ suoꝝ
modeste consuetudinis m
hijs presertim que gliam
dei et fidei catholice exalta-
cionem concernut / nō iuba
dare sed facta. Quippe op-
tat ut siquid arduū atq
preclarum per eum diui
na clemencia egerit / id ꝑ
alienа non sua bucca di
uulget. Memor illius ro
mani ducis modestissimi
uerbi. Vnuquemq ꝑnape
nichil agere debere / Vt

laudem hominum appetere
videatur ſ Sed omnia agere
oportere ut gliam laudeq;
habere mereat ¶ Demum cū
res bellice dubiam semp sor
tem formident ſ consideraut
regis prouidencia quecadmo
exploratum est victoriā nō
ex vno congressu pendere.
sic ex vno ꝑ ꝑ felicī actu nō
ee recte gliandum ¶ Verum
quia diuina potencia in eūde
regem et ꝑplm suū hispani
cum in dies uberrima repe
titaq; beneficia accumulat
¶ Ne illa tacendo ingratus sū
mo largitori deo videatur
tibi clementissimo pri qui
eius ī terris vicem tenes be
neficia ipa breui recensere
decreui ſ vt ne dum de aug
mento fidei ſ de filij tui de
uotissimi prosp̄is successib⁹
gaudeas ſ q̄z ipi datori dō
gracias augeas ſ quippe tāq;
deo proximior uelut alter
moyses et verus xpiani ꝑpli
pater et ductor manus ad celū
leues ut interim ꝑplus tuus
vincat ſ Nec enim dubitat
sua regia Semitus. q̄nymo ea
ea est eius fides quia videlz
nō suis aut potencia aut viri
bus oblata sint ei tot victoriaꝝ
gena ſ sed tua exortacione.
tua virtute ſ tua optima fortu
na ſ tuis maximis meritis atq;
assiduis ī deū suspiriys ſ tuis
demiq; in eundem regem pre
sidijs et accumulatis bñficijs
ſ que oia effecerūt ut hijs tuis
felicibus tp̄oribus rex ipe
.ymo tota res publica xpiana
eas ipas victorias habere ꝛ
suscipe mereatur

Preterita siq̄z
celsitate bñssime ꝑat
ut cetera omittam Re
gius exercitus noue cōt
sarracenos granate ingen
tissimas victorias reporta
uit ¶ In quibus magnas ih
delium copias fudit ſ Naz
in eisdez bellis ex potioribꝫ

regni granate equitibus inlita
millia cæciderūt ſde peditibꝫ
nō pauciora millia ſCaptiui
vero millia duo et octingẽti
qui poſt tergum ligatis ma
nibus urbes nr̃as intrarunt
ſInter quos octo capitanei et
baroneſ regni granate p̃na
paliores in nr̃am ſeruitutẽ
deuenerūt ſInterfuit in vltimo
bello frater Regine Grana
te. et famoſius ille capitaneꝰ
abencilla dictus iunior Aben
cerraia ſqui plurimas pp̃lo
hiſpanico clades hucuſqꝫ
attulit ſMagna fuerūt ſpo
lia dictoꝝ bellorum ſNam
et equi velociſſimi quos gi
netos vocant ciraĩter triamil
lia ad nr̃os p̃uenerūt ſEſſet
certe hec victorie cultoribꝫ
pluribuſqꝫ exornande ũbis
ſveluti que infidelium p̃
ne dum viris ſꝫ equis et
armis ſpoliarunt

Sec nec hijs
feliciabus ſucceſſibꝫ
abbreuiata eſt manus dñi
ſQ̃nymo aliam ſupaddidit
victoriam fidei catholice p̃
utilliman et cunctis ſeli
cium gaudio recenſendam
ſfateor quelibꝫ ex victoryſ
ipis infidelium corpora
fudit ſDe vna nõ piuam
nobis prouinciam ſubdit ſdi
cam ego tue S. rem p̃notiſſi
mam ſqui ſicut vice dei or
bi primaparis ſic uniuerſi
orbis veram deſcripcionem
pro tua incredibili ſapiẽcia
attingis ſAt ſi oĩa eius
climatu horuſqꝫ ante occlos
manuſqꝫ haberes ſfluit
ex occeano verſus meridiẽ
mare velut torrens quidã
orbem rigans ſquod medi
terraneum vocant ſhoc
hiſpanias ab affrica diſt
minat ſIn ipo itiqꝫ primo
anguſtioriqꝫ freti ſiue e
greſſu mediterram maris
poſt gades herculis ſitum
eſt in hiſpanico littore ad
p̃napia bethice famoſum

et non mœlebre castrum dictum de gibraltar a sarracenis pthdolor alongissimo tpore occupatum ſ quod ab euentu uel ignoto quodam plagio recte vocatum est gibraltar q̄ gibus altarig ſ quia dorsum teneat altaris dei ſ uel aduersum altaris dei fuerit dum in eo infideles alongissimo citra tpr̄e altaria dn̄i virtutum destruentes ſ mesquitas sacrilegas ſ ubi machometus colitus est ecclias xpi contumelias construxerunt ¶ Hoc itaq; castrum sicut et fama sic et re famosum nō immerito existit ꝑmo emm tone situs et magnitudinis ¶ Magnitudinis inq̄ quia quinq; milliarbo muri constant ¶ Situs vo quia custodiam clauemq; tenet stricti angustiq; fretus huiusmoi ſ stem eminenaug fortius ꝛ excellenaus atq; utilius est in cunctis nedū bethoice et Lusitanie ſ sed ouium hispaniarq; victoribꝫ deinde rostrum quedam sine si-nuum in mari fiat. ex quo homines etiam cecu africam facile vident septem dūtaxat ab eo milliaribus distantez ſ Montem preterea respiat athalanticum oībus satis famosum. quod ut ferut. uel sua altitudine. uel consideradi altra aptitudine celos sustetare diatur ¶ Rursus eo est famosum habetur. quia portum habet amplissimum atq; quietissimum naturalibus montibus fabricatum ſ in eo emm equidem vno naues ex occeano in mediterraneū uel econt̄ naugantes. nō solum conspiciunt ſ atq; i naufragys saluantur ſ ex illo ut libere transfetent durgūtur. quippe ne transeant fatale impediuntur ſ quare a nullo recte dici solet ſ Gibraltar claues habere utriusq; maris ¶ Hoc castrū sarracem sidus maris terre speculum appellant ſ fuit olim a fidelibꝫ

petis ꝑpli xpiam infeliciter e-
reptum ſ quare a nris tanto
deſiderabilius ſemp fuit ſ q̃nto
a nobilius. ſed et nãtãrius ſ ne
dum ad reſidiũ granate ꝙ ca
peſcendum ſ ſed ad vtriq; ma
ri facilius dominandũ et af
fricam domandũ ſ pro illo igr
optinendo a nris ſtudia omia
ingenia vires. cuncta deniq;
preſidia collata fuere ſ totiesq;
a nris in eo pugnatum eſt ſ tu
tusq; in eo xpianus ſanguis
effuſus ſ ut a nulgo dicatur
tot. ſ. fidelium mibi fore
ceſſos. quot lapides in eius
muro locantur ¶ In ullius certe
obſidione ꝓmulti hiſpanie
pr mapes. et nouiſſime Alfon
ſus rex cognomento bonus
¶ Ceciderunt et diebus nris.
nobilis Henricus Duy de me
dina et comes de niebla mo
derni duas genitor cũ mag
na nobilium fideliũ multi
tudine vitam finiuit ¶ Nunc
vero placuit diuine clemẽcie
viſitare ꝑpl'm ſuum ꝛ cuita
tem predictam cum diſtrictu
ampliſſimo ad manus nras
deduxit ¶ Nam regis mei ca
pitanei qui illa infideliũ co
fima obſeruabant et bella
eis inferebant cognoſcentes
ꝙꝑ infideliũ diuiſiones ciui
tatem ipam nõ ſatis fore cuſ
toditam ullam totis viribꝫ
obſederũt ſ duobus q̃ſimꝫ
diebus ac noctibus tam acri
ter eſt pugnatum ut dei mu
nere primo ciuitatem deinde
tria in eo fortalicia adepti
ſunt ſ data ex pacto infide
libus ſecuritate ut ꝑſonas
cum rebus quas ſupra ſe
exportare poſſent ſaluare
valeret ſ quoꝝ aliqui in
Affricam ſ alij i granata ꝑue
nerũt ergo concedente altiſſi
mo in plenam dedicionem
nram ciuitas ipa ſimul et
arces ſ ad quam populandã
cum ingenti dei gr̃ia et aplau
ſu fideliũ ꝑploꝝ pluriũ
catholicũ confluũt. tanto cer
te libentiꝫ ſ q̃nto illam maioꝝ

suoꝝ cruenta sepulcra fuisse
non ignorant. Sed et tanto
auidius q̃nto ciuitas ipa or-
natior paratiorq; exstit. No
enim expedit domus cõstru-
ere / non ortus / non vineas
plantare / non campos ad
culturam reducere. omia
culta. oia parata sunt. So-
lum restat ut nefandissimę
machometi signis exclusis
crucis xpi uexillum erigat
put auctore deo feliciter et
ad dei gl̃iam erectum est.
Ner solum beatissime pr̃ Gi
braltar lucro fidei cessit / sz
et ciuitas dicta Algezirus
que in titulis hispanie regũ
non infima exstitit. Est eiz
hec Ciuitas delas Algezi-
ras sita a lex fere milliarib9
de gibraltar et in eodem
littore uersus gades / que
ipa nobis et infidelibus ipis
confinia prestat. Ea certe
siu amenitate et ubertate
oium hispaniaꝝ urbes
supat. Hec a magnis citra spo
tibus licet integris pulcherri
misq; muris sit ornata / vacua
tamẽ hominibus exstitit. cuius
rei ulla est causa. Nam nec
fideles sarracenoꝝ metu. ipi
quoq; nroꝝ formidine illam
inhabitare potuerũt. Staq;
eois timor eoisq; possidendi
auiditas diuersis ferisq; acbes-
tijs prestabat viuendi securi-
tatem. Jam gr̃a dono Altissimi
cum rũt cateruatim fideles p
perant festinãt. nemora int̃
muros scindũt. templa edifi
cant. domos fabricant. et ve
lut ad alteram serico oĩs tyb9
et ꝑplus confluit. Sed et cade
dextera altissimi coopante duo
inter cetã fortissima castr̃ dãt
Alicum et solera paulo post
e manibus infidelium p nros
feliciter erepta sunt. Conspe
xisti certe s. Vrã alia longe
feliciora nisi peccãte humani
gen̄is hoste res cathalonice
atq; nauarrese disturbio

ac impedimento fuissent. Ac
ta sunt hec btissime pr non
mli digito dei aquo ois vic
toria est. et patria illa que
huc usq lapis fuit offensio
nis et petra scandali facta
est nobis in salutem et fidei
catholice in gaudium et so
lamen. Reape igr btissim
pr hec gliosa spolia. hec
bta munera que pro fidei ca
tholice augmento offert
tue. S. rex ille filius tuus
deuotissimus. Reape hoc
mligne sacrificium. hoc
acceptabile holocaustum qd
tue. s. ocadens hispania
transmittit. ut illud hōnium
verissimu de ea dicere vale
as. quia in occidente sol iusti
tie et fidei oritur. Non em
eius terre gleba tam sacer
et vacua. sed nec eius eius
frumenta inlolium auenasq
degenerant. Sed in eius
cespite terra fecundo dnica
seminis puritatem centeno
fidei fructu accumulant
ad gliam dei oipotentis q
est benedictus in secula
A. M E N

xcbm

Sermo habitus coram sanctissimo dño Nicolao pontifice maximo in die aplōz petri et pauli per Rodericum episcopum Ouetēsem hispanum

Ex prudentium sentēcijs beatissime ac clementissim patez. ac Reuerendissimi in xpō prēs et dñi dñi mei prestantissimi. illud uidetur aut primum aut proximū / ut ad quas res pagendas mīe nō sufficiant uires eas pocius consulte obmictendo peligemus de imperitia q̄ temere tēptando de impudencia posse notari. ¶ Cum igr hodierna die in hoc. s. tue plurimū tremendo conspectu / de hijs perorare incumbat que cuiuslibz mortalis eāa acutissimi ingenij. uires nō modicum exsupent. ¶ foret certe sanus intellectus tenuitatem verecunde fateri q̄ imprudēter experiri. ¶ Nec enim me latet illa socratis sentēcia .. nūq̄ nos timidiores. aut verecundiores cē debere / q̄m aī aut dijs aut de dijs loquam. ¶ Det fateor et si me plurimū tue. s. magnitudo terret. pluris tamē humanitas iuuat. ¶ Audet rursus q̄ audaciam et alere et iuuare non mediocriter visum est. ¶ Nāz scriptura sancta docente nō ignoramus. indoctas lepsas nūquāsse salutem sanarie. ¶ Et qđ mirabilius fuit nō oculis hominum / subiugalem asinā balaam. ad dīm suum uerba dei dicere potuisse. ¶ Quid igr. nōne racionalis ego homo fui. ¶ Equidem potens est deus facere mecum misericordiaz suam. quare et si saam. q̄nō

est sermo in lingua mea/ty
ponam in salutari suo spe
meam et fiducialiter agam
in eo/Et ipe uerbum mutet
et quidem purgatu et scupl'
¶Hac igr confidencia ductu pa-
uca ex hug sacratissime diei
misteriis dicere conabor-
actura me correpaom vre b.
sapientissime q fidei magra
est amicta differenda subi-
acens ¶Verū pro dictorū
fundamento ab illis potissi-
mum uerbis exordiri dig-
nū duxi q a pphā regio diui-
na quadam reuelacione
dicta sunt/ps lxxv. q hodie
officiosa cantat sancta mat
ecclia in suoz fundatorum
laudibus atq; promiss inqui-
ens/fundamenta eius in mon
tibus sanctis.

¶Antiquorum studiosa re
gio/beatissime pr ac pres-
tantissime dn michil aut
memoria aut laude dign
temptare decreuit msi pg
himpnos et sacrificia adiis
sus quidez manufactis atq;
mortalibus. Integerrime
prestitisset ¶Cuncta nāq;
mōt valerius post diuina
veneracione agenda anti-
quitus duxit ¶Nec ut ego
arbitror vana quadam
supstacione id ueteres age-
bant ¶Et enim tantam
post deorū cultum in age
dis suis spem capiebat
vt ita sempia humanaq;
rerum comercia obtinere
existimaret si eorū diis
bene atq; constanter fuisset
famulatu ¶Nam ut varro
voluit et ante tremegistes
pclare dixerat ¶Post dn
inuocacionem humanus
animo veluti diuine stir
pis fiduciam gerens q̄sq;
res magnas agrediendas
audacius prestitit. Illasq;

uehemẽcaus agit. ſimpletq; in ſcauritate feliciaus. Set q̃ plura de conſtantiſſima antiquorũ religione agẽ opus eſt. certe mirabilis nobis viſa eſt. ſi illius fructuoſa fuiſſet q̃q̃ nãt eſt dixerim tam neceſſe ẽ eis viguiſſe ut nos maxime illam gmemorari pudeat quo fit ne dolenter aũ. ſ̃ommo dicere cogar. Erubeſat xpiamtas tãtũ virtutum conatũ in gentilitate reſpiceng q̃ſi illi veritatis lute carentes obſeruare tantope curarunt. q̃nto feruencius deũ cauſq; a nobis futurum ẽ. qui ẽ nomine cenſemur et q̃s nimirne latet ſine diuino ſpiramine nichil fructuoſum a nobis agi q; deſiderari potuiſſe. Imbecillis namq; humana mens grandia ꝑ ſe attingere nõ valet q̃ ſed̃m ſapientem cotidie fantaſias paſcetur niſi ab altiſſimo miſſa fuerit viſitacio. Quare ut optimũ ex dicendis fructũ conſeq̃mur illius auxilium deuotiſſime implorem⁹ q̃ hodie fundamenta dilecte ecclie ſponſe ſue ſup hos altiſſimos montes ꝑ quos celũ attenditur fabricare dignatus eſt qd ut faciliꝰ ꝑficiamus eius ſacratiſſimam genitricem deuotiſſime ſalutem⁹. mente purriſſima. Offerentes Aue maria.

Hodierna feſtiuitas pr beatiſſime ac metuendiſſimi dñi qua videlicet triumphalia bñſſimo ꝑ petr̃ et pauli geſta recolimus nõ tam rome urb q̃ orbis comũs habẽda e.

¶ dignū namq; ē ut illis ōibus
communicet celebritas q̄bus
comune ē celebritatis sub-
sidium. ¶ Nec m̄ mirū si
in tantorum nathalicio p̄n-
cipum tota exultet turba
fidelium, quia i illis nobi-
lis architectus fundamētū
reposuit. ¶ Sup̄ qđ nascētis
ecclē gliosa quedam struc-
tura surrexit. ¶ Recte igr
ab hys qui terrenū habet
fundamentum. festiuus
hodie illorum dies illoz
agitur in quibus veluti
in montibus sanctis ut ꝑphā
testatur ecclē militanti
celestia sunt fundamēta
locata. ¶ Dy sunt altissimi
montes quos idem ꝑphā re-
ctius p̄signauit mōtes
erit fundamentū i terra
in summis mōtibus. ¶ Dy
¶ Rursus sunt duc columpne
quas Salomō rex paas
altissimus deus m̄ statuit
ad porticum templi ut
sint fundamēta eius vali-
da. sintq; lapides angula-
res et adamātie spandes
quas hereticorum furies
ferire non posset. ¶ Dy sūt
quoq; duo fortissima et le-
uigata hostia ex lignis di-
uarum cedrinis cōmixtis
q̄ ipe qui edificat ihrlm
dns in sanctuario constituit
ut ꝑ illa materiali vide-
licet et mixtice ecclē a
amatis fidelibus salube-
rrimus pateret accessꝰ.
¶ Hy demq; sunt due tu-
be ꝑ mūdum ductiles, q̄s
in ecclia ipe qui eam fū-
dauit altissimus dedica-
uit. ¶ Vt in omē terram
sonus eorum exiret et
in fines orbis terre ꝓdi-

rent uerba eoruz ¶ Dij sut
due olive excelsse quas vñ
ex ꝑphis ad dexteram cādl-
labri et ad similstram statu-
it radiantes ¶ hij sunt duo
candelabra quas in apoca
lla altissima aquila per
ethera volitans videre
visa est lucē in conspectu
dñi ut ꝑ illos lux fiat oibꝫ
qui in domo sunt ¶ Set et
hij sunt duo illuminaria
q̄ in ipo ꝑnapio plasmatoꝝ
rerum deus oium ꝑnapiū
creauit ¶ faciens illumina-
re manus et illuminare
minus ut petrus recte
solis typum gereret q̄ ve
luti ꝑpter supremā exulte
rantemq; vegetandi atq;
illuminandi potestatem
princeps oium illumi-
nariū existit ¶ Sic ipe pe
trus beatissimus ꝑpter
plenitudinem auctoritatis
omnium apl̄oru tocuiusq;
ecclē ꝑnceps suppmus vice
xpi futurus cet ¶ Vnde
arrius alexandrinus q̄s
fines orbis xp̄m confiten
tes · romanā ecclam tāq;
solem respiciunt ut ex ipa
lumine catholice et aplice
fidei recipiant ¶ Set et
paulus digne luna deſig-
naretur · que ipa scauti/ul
tima planetarum set tam
vltiꝰ post solem illumina-
re dignoscatur ¶ Sic paulꝰ
licet vltimus vocatione
tamē post petrū datꝰ cet
ut fieret lumē ꝓ gentibus
¶ Hodie itaq; hij ꝑnapes
ꝓliosi corpora sua merito
martirio consecrarunt · qui
tamq; saul et ionathas a-
mabiles et decori in vita
sua / in morte q̄q; no sut
diuisi ¶ set sicut eadem fi
dei aura eadeq; ꝯgressio

ammo feat cē cōiunctos.

Sic eadem suscepti martirij voluntas. eadem fides et passio. eademq; pseutos seuicia vere feat cē cōsocios ut quos iam idem certamē idemq; locus cōiunxerat. eadem etia iungeret cōfirmacio virtutis et fidei. eademq; corona celestis lustret

Merito q; hodie profussis gaudijs totus ubiq; terraꝝ orbis exultat. merito turssus et sancta mat̄ ecclia dispositis fidelium choris dulissonas melodiarum voces alternat. qz illoꝝ gliosa nathā. letabunda plaudit. quoz clarissimo fundamento exaltata gaudet

Set tu o Roma felix que tantorum primapū es purpurata cruore sam iam qđ in tua laude sentis. tuo ore exprime. qre pre ceteris mudi urbibus peculiarius gaude. quia tales optimos Patronos quoꝝ meritis toaus rey publice xpiane caput fieri meruisti. Rursus habundancius exulta quia que aliquando mudo triumphans deo infesta atq; male fecunda in filys fuisti et manes stipulas inferno infeliciter seminasti

Iam p istos ubiq; lustrata. liberorum ac animum tuoꝝ fructuū uberrimū celo parturisti.

Ceterum clementissime pr quia qumq; res magne cōtextionis explicari recte nō possum. si p ptes vires qz narrare velim. dabo hos inclitos viros. motes dei sanctos. ecce sue fundamenta tenentes.

admuicem fecernamus
ut vnicuiq; fecundum me
surrm diume gratiae et
virtutis debita precomia
psoluamus ¶ Nam licet
idem deus idemq; spus
gratiam suam vtriq; mu
nifice partiapauit falto
ex illis dicente. qui opatq
est petro in apostolatu. op
atus est et michi inter
gentes ¶ Differenti tamen
quia ut ab eis ipis didisa
mus. oms gram dei habem
fecundum gram di differen
tem. ¶ Primo igr petri
admirabilem gratiam atq;
virtutem consideremus
¶ Secudo si tempus dederit
consortis paudi precoma
nd obmitamus. vt dum
eorum simul merita re
collimus patrocinia senta
mus. et qd ab alterutro
confidenter prestolamur
vtroq; poscente facilius asse
quamur. //

¶ Cum oms humanus pmo
beatme pr inferior sit celes
tium rerū agitacione cōs
tat nte cē vires huma
nas sucūbere. amdumi
queq; tractant ¶ gr cosequs
est ut ad mirabilem bassi
mi petri gram atq; virtu
tem nullus mortalium eaa
cogitacione aprehendere
possit ¶ Quanta tamen
in eo viguerit. nemo mich
atq; pfindus. t. s. cognos
cere potest. q illius fuisse
existis cuius et nos gram
prosequamur ¶ et q nos
infimi et pctores cognosce
nd valemus tu illius sac
sanctam cathedram tenes
diuino numine plenissime
conspicis ¶ Nam et si pfona

suatessiuus ordo te usq; pro-
ductus sit / eadem tamē inte
uirtus / eadem auctoritas
/ eademq; fidei puritas cō-
sistit que ex ipō sūmo et
originali fonte ꝓfluenat
/ et per denexam duum al-
uei seriem ad te gloriose
deaurrit ¶ Quippe siaut
axpō in petrum · sic et ite
atq; tuos usq; ad cōsuma-
cionem seculi suatessores.
¶ Celestis qdam nobis igno
ta cognicio emanauit / q̄
de re pr clementissime rec-
tius ate q̄ a cunctis morta-
libus petri precessoris tui
gram addiscemus ¶ sed si
nobis aliqd in ea dicere fas
est · quis illam petri graz
quis tam eximie celsitu-
dinis excelencia nō admi
retur ¶ Nam cū saluator que
se ee hominēs phiberent ex-
positisq; diuersoru opinio-
nibus q̄ apli senciunt cō-
suluntur / sed certe p̄mus
extitit in fidei confessionis
firmitate · qui p̄mus erat
aplica dignitate ¶ Ayt ei
petrus · Tu es xpus filius
di viui · bta semp confessio
qua confitenti xpūs clau-
dendi atq; soluendi regni
celestis preuillegium cō-
tulit / q̄ vniuersa illi tera-
rum regna subiciat / qua
deniq; ne fides eius tamq;
totius certe fundamentum
q̄ndoq; deficeret patrem
se orasse phibuit sed ut
pauis eius graciam coiecte-
mur / Illud tantum habu-
de nobis petulisse sufficiat
quod eius rei constius q̄
illius suatessor · tuus q; pde-

cessor testatur. Inquiens/ si enim magna est glia aplorum maxima est pnapis apostolorum Petrus inter apostolos maior auctoritate/ quia princeps aplorum/ qs iger precedit dignitate/ ante cedit gracia et virtute.

Q Ream amor sequatur gracia amictos quos gracia pcessit hos precessit et amore. dicente illi dilecto suo xpo/ Simon iohannis diligis me plus hijs Q Et respondit dne tu scis quia amo te Verum quia teste veritate amor ipe in eo maxime comprehenditur si amans animam suam ponat pro amico suo Q Sd arcto petrus xpm que in vita dilexit in morte secutus e. et pro eo quem vitam ee confessus fuerat mortem libens accepit. Nec tame comune mortez fecit cruis. qua ipam quoq; salutem mudi crucifixam agnouerat Q Sd enim sibi ipe dilectus suus xps predixerat qui de iohne loqns ad eum dixit sic eum uolo mane donec veniam q; ad te tu me sequere ex qua hora voluit contemplatiu. Petru de sua passione certificatum fuisse/ qd ipe tactus tenuens post xpi passionem magnifestauit inquiens in sua canonica/. certus quia uelox est depositio tabernaculi mei secundu q; xps significauit michi Q Sed o bone deus q mutacio ista est dextere excelsi ut qui sibi metipi expauerat omnis sacerdotis amalla/. iam totius orbis dnatoris orrendas minas contepneret. Q Et qui marinis undis pterritus transsire ad dnm xpm dubitauit q. maria ipa creauerat/ de q

scriptum ꝑ ꝺ̄ꝑhām nouerut
aquilone et mare tu creasti.
¶Iam naufragantis atq; furē
tis cesaris periculum nō abo
rret¶Quid nisi petrus m
manū expauisset mergi na
uis vtiq; nō repressēt¶qua
de re' ex ore veritatis audi
uit. Modice fidei quare du
bitasti¶cuius comminantis
uocis virtute piscator ipe
qui inter procellas ambi
guitatum fluctuantium
trepidabat! veritatis ancho
ram fixit. et nauicula fi
dei in tutissimo tranquilli
portus gremio locauit di
cens ad xpm¶Tues ihs
xpus filius dei viui¶qua
si quidem fidei confessione
prolata illico terrenos ti
mores ac spumosos mūda
ne vbragines ase fluctus
expulit.¶Set et qui pre
eadem mentis infirmita
te magrm et dnm illi pa
ssionem suam reuellātez
uolebat cruces subire pati
bulum dicens ad eum. ab
sit ate dne ꝺ̄picius tibi esto
ne fiat hoc. Iam prose ipe
illud pene grauis eligit.
quod pro dno cōfucauit.
¶Et q̄ solutis vmaulis pse
cutorum seuiam fugiebat
. Iam amoris xpi ardore
succensus carcere cōsolatē
fame ac pēs reficitur.
¶Quinymo in tantum dilec
tiōis amore languet ut id
sibi maximū lucrum re
putet. si pro magro que
ante trepidando negauerat
confitendo mori potuerit
¶Quippe nil magis timet
.q̄ pſecutoris humanitate
q̄ pietatem. q̄ demq; ho
norem qui sibi deferri

a presíde conspiebat. dum
dulcem crucem qua dns
magr pependerat. et q̃ a
mundo ꝑpetuũ abstulit ipe
pro tormento eligere coge
batur. nõ enim recte illud
suplicium ee putabat quod
sibi moriturꝰ vitam cõbra-
bat. ¶ itaq; aggripe indignat
quia ab eo sibi misereri pu-
tatur. in eo solum in magr
ter lacerat̃ cum pena non
mitigatur. ¶ tortoribus su-
is minatur ne parcant. de-
mulcet ut puniant. dece-
bat enim ut qui ceteros
culpa sua comunicare xpi
passionẽ cõpulerat pro
baret faciendo que dixerat
docendo. nõ audeo mgr loq
q̃ꝑ me nõ efficiat xpus. ¶ ꝑ-
quonte vero passionis tpe
cum manus eius post ter
gum. tamq̃ ad latronem.
vincula tolliberet. ¶ cum dmq;
sacerrimũ corpus ligno vin-
ceretur. ac luridas cum
tormenta cruenta pulsaret
nõ murmur resonat non
querimonia. ¶ sed cum dolo-
ribus tortores quererent
veritatem. ¶ an ihs nasa-
renus quem ipe predicaue-
rat filius dei esset. nõ ita
respondit. ut plerumq; fal
so accusati homines q̃ cum
torquntur ne aduersa. deu
tent genera tormentor
diu in suum meditur san-
guine vitam perdunt.
¶ ut sic mortis compendio
longos possint vitare cru
ciatus. ¶ sed humiliter cruci
fatem respondit. ¶ magist
mgr meus xpus ihus que
pro vobis cruafixus predi
cam ipe est filius dei vi-
ui qui uobis vitam dare
potest. si in eum creditis.
¶ ut quos diuco arguebat

moriendo doceret. nolle
in cruce adorando cessare
vt que futura erat pena
morientis primo esset cathe-
dra docentis. Noluit enim
initium facere qd paulo
ante dixerat. Iustum mq;
arbitror q̄diu sum in
hoc tabernaculo sustitare
vos ad hanc xpi fidem et
gratiam q̄ in nobis revela-
ta est. Crucem itaq; libens
libens suscepit qui crucez
iugiter viuendo portauit
Illam igr toto ipo corporis
reflexu deuotissime adora-
uit mq; dignus sum recta
cruce crucifigi. quare ei eo
sibi deferetur vt inuersis
pedibus crucifigatur. qa
ut mgt augustinus decre-
bat ut quia petrus nouerat
caput viri ee xpm.
Caput suum premissis pe-
dibus sequetur. paratus
ad penam. Veneramur
ad meritum.

Set iam btissime pr. ac pres-
tantissime dñe. vere dignum
et iustum est ut qui petri
professione censemur petri
virtute exaltemur. et illius
xpi imitemur amatorem
quem sequmur rectorem.
Discamus ab eo diuini amo-
ris feruentissimam caritatem.
discamus fidei firmitatem.
discamus demq; docendi efficaciam. patien-
di constantiam. et quem
aliq̄ndo ad excussandas ex-
cusationes in petris sequi vo-
lumus trepidantem. sequam
iam in fide xpi constantem
quem rursus aliquando seq̄
mur negantem imitemur
amantem. quem demq;
gloriamur plerumq; er-
rantem. imitemur pen-
tentem ac xpi cruce patiente

Quod et si illum in acerbissima passione sequi nra fragilitas verig dissidia nō permittit/ sequamur/ saltem in hyss q nobis ad salutem sufficere possunt. ¶ fateor enim magnū est mori p xpō/ sed et bonū est viuere xpo/ vtrūq; enim in statera aplus eq̄ lancē pendebat/ siue mō viuimus dno viuimus siue mor mur domino morim⁹. ¶ Habet vnqq; martirium suum/ et qui nō potest cum petro cruci figi/ potest cum martino/ potest cū mitholao/ potest demq; cum seraphico francisco incendio dilectionis stigmata xpi in corpore deportare. ¶ Potest rursus pmpe se tello pectore et cordis viscera mimia contritione nē mactare/ itaq; sequamur quem collimo et illum non tam admiremur q̄ imitemur/ vt dum ad eius contemplationem cor figimus non moueamur/ si mundus lenocinator arrideat aut turbidus suis nos aduersitatibus premat/ dicentes cum psalmista. sicut tenebre eius ita et lumē eius.

¶ Expecteret iam ordo politus reliquum montem excelsum attingere mō paulum inclutissimū contemplari liberet euangelistam tem syon/ qui adeptus ē gliam in conuersionem gentium/ sed tporis angustia que animo conceptum dicere non permittit. ¶ Igitur pariter omes laudemus hos viros glorioso parentes nros

quia ut sapiens ayt. multam gham fecit deus sua magnificencia sup hos dominantes in potestatibus suis. quorum sapiencia dignum est laudent pphi et laudem eorū nūciet ecclia. qz in hys tamq̄ in montibus sanctis eius fundamenta fulciter collocata ut ¶ Quorū gubernacula tibi pr̄ sancte dñe dignāt̄ commissa ipe altissimus deus m̄r cuius nūcep gerig tam prospere te regere concedat. ut ex hac militia in celestem triumphum. te rectore te duce conscendere mereamur ¶ quod ipe prestare dignetur. cuius imperiū permanet in secla seclorū AMEN.

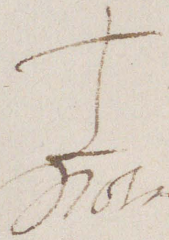
Oro habita coram Sctissimo pre dño pio. ij. pontifice max̄. in dieta mantuana p Reūendū prem Rodericum epm Oueten Oratore Sen.mj pnapis dñi Henrici. mi. Regis castelle & legionis:-

Etsi mihi nūq̄ quidem in sententiam dicendi assiduitas audacia afferat tanta est tamen .S. tue immēsitas tantaq̄ huius sacri atq̄ diuini loci mageſtas ut q̄ntalibet quis aut doctrina aut memorie vigilacitate preful get turbacionis vertiginem senciat neq̄ est ¶ Equidē iuxta aristotilis documenta p nobilis et supni obiecti cōspectum non nūq̄ intellectū humanū obtenebrari contigit ¶ Hinc meritō

. oro habita coram Sctō. p. dño pio. ij. in dieta mantuana p. Rdū. cpm. oueten. oratorē. Sen.mj. pnapis. d. henrici. mi. regis castelle & legionis

ipm sapientissimum atq; legislatorem maximu ex tonsorio duum sermonis balbuaas contexisse scripta sacra didisamus ¶ Ea igr de re bñissime pr. dum tue e. plusq; humanu conspectum mtuear dicendi vim penitus amitto et cum damele experior dissolutus ee compages meas ꝑbet tame dicendi ausum .e. tue matta humanitas. ¶ Nam id ipm mpfectum meum qd seppe viderit octi tui nunc maxime mansuetudine tua illustracone tua hodierna die ꝓfecisti michi ¶ Accedit diui priapis tibiq; filij obsequentissimj iussus cuius laus in cathia est . illius igr organo atq; voce et sua vino tua virtute iniuncta nob breui ego prestringam. ¶ Sdq; agam inepte satis tum. ingemi tarditatem mj tum paucaru tantu hon ꝓpre concesso ¶ Dabitur enim erat uerbum. Reuerendus pr. dns Legionen si cum lingue misterio id explere debuisset. lingue inualitudinem inspirate maurit.

¶ Felicitatem quidem finis ee omniu humanoru actiu omnis philosophanau scola ꝓdocuit quo tame tendite qua via ad eam ptingendam sit prorsus difficile iudicatum est ¶ Nam apud mrm Luaum agneu. et si omnes beate viuere aspirant / tame caligant octi hominu cum ad id ptingendu accedut / que res aget nichil felicitate dignu / nil preclarum / nil denq;

nsigne sine rerum quada difficultate atq; conflictu attingi facere possit. Hic apud aristotil. monemur difficilia inq̃rere ne aut pauitatem intellectus videatur nobis natura dedisse. / aut qua ex eis maximu sumuq; bonu sure cõsequimur. Sic igr. bñ. pr ad veram felicitatem cõtendit gressu pergit qui maximarum rerum quibus sepe difficultas inest et pro re publica presertim tuenda aram intrepidus suscepisse videtur. Itaq; serenissimus atq; inuictissimus princeps dominus henricus castelle et legionis. cantabrie. toletane. Galecie. asturiarq; bethice. Lusitanie. Cartaginen. ytaq; mauritanie. Vizcaye principum et ter. rex ac insularum oceani dominus. S. tue deuotissimus atq; obsequentissimus filius voluptate quadam prope singulari affectus eam. S. tuam maximarq; rerum mollem fidem catholicam coercendam suscepe et curam gerere intellexit. Tantoq; intensius oblectatur. quo p̃ priparatorum omnium. neminem alium uberius atq; fructuosius quicq̃ effici posse nemo ambigit. Nuptiaq; late sunt. tue. S. lre ad regia celsitudinem quibus indictam ee dietam atua. b. in mantuana inclita urbe pro catholice fidei defensione et spurcissimi turcorum principis expugnatione significabat. eaq; conuentionem sua aplica presentia lustrare intendebat quare deuotione rege

simope comonebat ꝗtenus
tam saluberrime conuictu
p se aut oratores suos decet
rimime. ¶ Gaudius ē certe
regius animo gaudio magnoual
de quia .b. tuam vere beati-
tudinis vias tanto soliciꝰ
inquirebat quanto tpe
suo res fidei negligenaus
iri videbat. ¶ Equidem arbi-
tratur regius animus .s.
tuam tuus tibi assistentibꝫ
filijs ortodoxis videlicet
principibus facile hostis
huius ellidere superbiam ut
recte de tua .s. rex et ꝑphi
dicere videatur. ¶ Contricti
sunt minima quia ꝓnapes
ꝑplorum congregati sunt
cum deo abraham. ¶ Et ꝙꝙ
rem grandem et magnis
periculis plenam ce .s. tua
nō nullis suscepisse arbi-
trētur id tam ipm est quo
magis regia serenitas mag-
nitudinē et animi tui am-
plitudinem aptissime agꝫ
nosrat. ¶ Nam si illud ac-
rorus verum est ꝙ marco
marcelo ad cesarem poratꝫ
quia predari atqꝫ genero-
si animi est magna atqꝫ
ardua summa animo agredi periaula poaus co
gitare ꝙꝫ pauere quis ne
gabit .s. tuam nobilitate
atqꝫ fortitudinē animi cū-
tos mortales superasse.
¶ Si enim ut sapientes volut
in rebus maximis conatu
ipm rationem quandam
finis nō incongrue optine
nec mirifica carere laude
sīnto habundantiore atqꝫ
excelsiore laude extollenda
atqꝫ predicanda est .s. tua
que gloriosa conatu tam pre-
clarum animum domino

huic operi prestitit aui et
copus valitudine debile. ta-
mē animū fortem exhibet
¶ Quid enim gloriosius atq;
& hac nra etate cōuenieq;
de tua .S. excogitari potuit
q̄ pro xpiani nominis am-
pliacione. pro patrie defen
sione viriliter assurgē.
¶ Hec enim mysterio vacat
q̄mo conuenientissima-
racione pietatis tibi nomē
diuina tribuit & pudeāa
¶ Decebat enim ut sūmus
xpianorum pr illius pie-
tatis sortiretur singulare
nomē cuius effectus xpian
reipūe. pnecessarius erat
¶ Pius igr recte appellaby
erat qui pietatis et amo
ris viscera parenti ymo
peuti patrie demonstra-
ret ¶ Ceteri namq; virtu
tes ut Sapientes ayunt
admiracionis multum hnt
¶ Pietas aut et amoris
plurimū optinet et suis
compassionis officium ex-
hibet ¶ Si enim pietas apd
ciceronem recte diffinitur
quia ē virtus & quam ne-
cessitudine cōmunitis pa-
triecq; officium benigniolū
et diligens cultus tribuit.
¶ Cuius ut inqt Valerius
officia sunt: efferata bar
barorum bella penetrare
orbes et cruces hostium dī-
cedine patrie nō timere
ut inter distentos mucrones
iter arripe nulla acerbi-
tate fortune illa vitare q̄
patrie conferant. ¶ Ea pfecto
m nullo mōtalium cerag
q̄ in tua .S. locata conspia-
mus ¶ Cunctis em xpi fid-
libus rem publicam xpiaq;
faciemibus veluti patrie
tue cuiq; tu pater et cap

existis benignolum defensi
onis officium tribuis dum
ea agis. que uere ac pfecte
pietati congruut quippe
qui cum eodem acerone illo
pissimo animo tuo consti
tuisti quoniam sicut oia
comoda nobis prouenire
nosciuntur ex patria ita
omnia incomoda tollerare
duxisti pro xpiana patria
Laudamus de pietate
thodrum athenien̄sium re-
gem laudamus et themi
todem. Laudamg et aristo
tilem illum quia cum
periculo ad aplimis oracu
lum confugit ut pi-ch
tanti patrie subuenire
Alterum qz personā impa
torem sub quo militabat
patriam pfequtem dese
ruit Alterum quia ut
inquit Valerius vite reli
quias semulibus et fugosis
membris no parcens relicto
otio alexandrum pcipit pa
trie auxilium posituus
quos tua s. tanto alacri
pietate supat q̄nto magis
vera et eterna pietas si
mulate benignolencie pres
tat. Adde illi solam terre
nam patrie quietudinem
q̄ritabant. tu illam si
mul et celestem suspmas
illi ut hec temporalis res
publica pace seaua existet
tu ut victoriis gloriosa
et quod felicius est moribg
referta sic indefesse elabo
ras.

Ceterum bīssime pr cum
regia serenitas tam ingē
tem tue s. pietatis conspi
ceret no potuit ad pietate
ipam nō maximē mataū
animo tam exuberanti
in rempublicam xpiana
tue s. pietate pietatem

ipam regiam cōmouisti. effe-
asti certe ut feruentissimi
eius desidery quod semp
animo gessit effectui. diu
quidez expectatum sub te
pastore te duce videre vi-
deatur. ¶ Optabat itaq;
regia animi magnitudo
psonam suam hys ꝑpetra-
dis rebus conferre ut tue
.s. litere cōmonebant.
¶ Verum btissime pr. s. tua
regia serenitas minime
latere putat hyspanias ꝑ
fidis machometi cultoribꝫ
fere vndiq; aras circumseptas
preter granate regnum
potentissimū quod patris
nr̄is ad huc intra gremiū
catholicam ab illis impie
occupatur. ¶ Contra hos itaq;
seuissimos fidei hostes re-
gia animi magnitudo a
primis eius annabulis sine
intermissione guerra ges-
sit indefessam ¶ dicam.
igr̄ rem no nouā sed veri-
ssimā quoniā a pluribus
annorū centenarijs ane-
mine hyspanias regum
tam pretlare tamq; vti-
liter pugnatum ee. ¶ Nam
infidelium milliaria mul-
ta ab eo cessa oppida castra
luce fidei catholice addi-
ta ꝑq; magnifestum est
¶ quorum singla no expri
mimus qui gliam dei
pocius q̄ humana obsta-
tacionem querimus. ¶ Id
autem hyspanie bellum q̄
iustum / q̄ sanctū / item
et ꝓficuum existat tue
.s. no ignotum est. ¶ quip-
pe que vniuersalis conalij
decretis statutum seppe no-
uit hyspaniam bellum
hostilimitano per omia
adequandum ¶ Vnde rega

serenitas arbitratur. S. vra
verumq; bellum equa la-
ce penssare. ¶ Quid enim
refert num ab oriente
num ab occidente pauca
mur utrobiq; fides oppri-
mitur ¶ deus ipe nr offen-
ditur. ac in hyspania tato
seuerius q̃nto vicinius im-
pugnamur ¶ Sat enim re-
gia Serenitas aptico am-
mo vro infixam illam a-
teromis sententiam qua
decet rem publicam guber-
nantem curam gerere. ne
dum vniuerssam rem pu
blicam tueri intendit par-
tem aliq̃m deserat ¶ Non
enim soliz ut ame alq; in
hoc loco dictum ẽ hunc xa-
nissimo pnapi bellum inf-
tat contra infideles grana
te q̃q; regnũ potentissimũ
sit ¶ verum conẽ affrica
teriam orbis plagam que
ut affrorum mos semp
fuit fraudibus et dolis
cunctas teste vegecio supe-
rat plurimas mq; bellico-
sissim reges sub pfido ma-
cometo regnantes ac re-
gi granate auxilia fere-
tes nouas mup imere co
iuracones in filium tue
s. obsequntissimũ regez
henriam nrm ¶ Et iux
luuium romanũ veluti
olim idem ipi Cartagi
neses ambabus virtus
freti senatum romanuz
molliebantur in cartagi
nen transferre ¶ Et siqut
uterum ambal ipe myra-
lia militans poliatus fuit
romanũ imperium trade
Capuams ¶ Non aliꝫ hy
astutissimi atq; potentissi-
mi reges penorum et gra
nate hyspanias sub xpo

millitantes sub monarchia
affrice et spurassimo ma-
chemeto ut aliqñdo habu-
erũt transferre totis vi-
ribus satagunt. ¶ quoruꝝ
vires regia serenitas diui-
no brachio assistente et
tue .s. fauoribus. et presi
dijs minime ptimescit.
¶ qñymo si ut sunt poliati-
nos pessundabunt spera-
mus gratanter audiet tua
.b. ¶ Sicyloming .bñssime
pr̃ tantus ẽ fidei feruor
regie celsitudinis ad infi-
delium ubiqꝫ existendum
expugnacionem ut animo
semp gerat illud eterna
cõmemoracione dignissimu
uer-bum a pru-
cipe glorioſissimo et sancti
ssimo xpi martire proge
nitore suo. ¶ qui cum adhuc
machometi regibus obsi-
deretur a quibusdam mo
nitus ut sub pacto cõserua
de vite in hostium de
dicionem veniret. ¶ Catho
licus princeps ita eis respo-
dit. In nulla re magis feli-
cius elaborandum ẽ q̃ ut
fidem deo seruemus. aut
qd̃ gliosius est p fide san-
guine decertemus ¶ Itaqꝫ
sua regia deuocio sicut p
viribus qui maxime sucur-
rere cupit vtriqꝫ peri-
culo. ita vtriqꝫ bello se
se p̃sonaliter conferre. sum̃o
pere desiderat. ¶ Set cũ rex
natura vtrobiqꝫ simul
pugnare nõ patiatur exi-
gatqꝫ illud bellum regia
sua presencia. dum alios
ecia oratores suos transmi-
tit quos qꝫe diem spem
ne hec celeberrima cõuencio
solita aut ẽminaci cõtigat
absqꝫ sue Serenitatis vel
oratorũ suoꝝ presencia

decreuit venerando patri
Magro Alfonso et michi
oratoribus suis plenaria
ptate sufultis comite et
mandare ut in hac mutu-
ana dieta vice et nomine
sue magestatis compare
amus et sistamus atq;
pure et simplr ea omia a-
gamus et concludamus q
ad di laudem et honorē
ac fidei catholice amplia-
acionem et huius ecclie pro
quo .s. vra conuenit feli-
cem consumacionē vna
cum ceteris regū et pna-
pum oratoribus accomo-
da nacia et opportuna ert
Nos igr eiusdem deuotissi-
mi regis organo illud .s.
tue preciosim offerimus
monile quod pyssimus q-
tantinus ut scolastica tra-
dunt annalia bto Silues-
tro optuliss ferūt Cum
homo mq; simus etate te-
porali ac caduca corpiade
mortalis iuste quidac stē
tibi pr locum dei tenenti
paremus. quis enim se
ac sua tue potestati negabt
qui eius nomine amictu a-
gis. qui sme ullius ptatis
consoraotocius orbis guber-
nat impium Offerimus
demq; illud glorioss̄imū
valentimiam ad btissimū
ambrosium quē ad mxpm
ab hereticis conspiceretur
ex eadem ystoria gracianus
refert Confortare mp̄.
pr quia deus qui te elegit
semp iuuabit. et ego filius
tuus et adiutor ut meū
decet ordinē semp existā
que siquid uerba idempy-
ssimus rex nr ore nro cor
de suo gratissimo tue .s. re-
pendit Et quia is qui se
se exhibet facile fortunas
poliretur. ido sua Regalis

deuocio regna omia potetatq
domma sua atq suoru oi-
um pro hac fidei neatesi-
tate tue. s. deuouet ſſet et
quod paosius est quidq
in eo est. voluntatis et ar-
bitrij. ⁊.

¶Nec miretur. s. tua q tar-
duſtule sua regia ser-
nitas mandatum nobis tñ
simſserit. na postq̃. s. tue
ūas Rex tpe nimiti ſſimq
ſustepit plurima ſuboreue
impedimeta. ſquoru nonlla
no nſi ab humam gene-
rio inimico mgesta esse
creduntur. ¶Placdit longi-
tudo viarum ſContinuacõ
item guerre i granatam
¶Nunc vo audore dõ et
industria virtute ac pru-
denaa regie celſſitudinis
omibus paatis cũ mgens
illa ad tua. s. venenau
freqnaa paululũ remſſa
vidcatur ¶visum est sue
regie celſſitudini hoc ad
eundi tpũs opportunſſi-
mũ fore q̃p̃ tarde appli-
cuſſe is ſolus recte cenſſe-
dus est qui rebus geredis
presidio eẽ recuſat. ¶Vnd
cesarem solitum dicẽ le-
gimus in bellicis presidiſſ
no q̃ntũ ſet quale consi
deraz oportere. ſnec q̃to
quis tpore millitaverit
ſet quali fructu meruerit
expectandum ſſicuti nec ius
qui primo ad agone ven.
is statim brauo dignus
est ſet qui legitime decer-
tat. ¶Palamdem mḡ ut
dario frigio plaaut post-
mo grecorum castra apul-
liſſe. ſaquilem vo plurimq
bellis minime inter fuiſſe
ſſet p̃mo illos constat victo-
riam meruiſſe. ¶beatq dem
q̃ apostolus paulus ut sacq

literis didicimus Vltimo
veniens plus ceteris labora-
uit / et iuxta saluatorem
nō est a patre familias re-
pulsus operarius ille q̄
aut nona aut vesptina hō-
ra vēnēam dñi laborauit
¶ Sepe enim vnus hora ꝑ
alterius āno merito cōpu-
tatur ut eiusdem salua-
toris infalibilis sentecia
impleatur quia erūt no-
uissimi primi ¶ habet em̄
vnusquisq; mercedem suā
quadere / me causa alteri-
us ociosus neq; est ꝑ eo q̄
dominus bonus sit qui om̄
laborantium affectus nouit
et nō que exterius geran-
tur sed quo animo agāt.
nec que cultu ornatorio
sed que fructu vtilio ra sint
recte considerat ¶ Agat igr
vnusquisq; ꝓut destinauit
in corde suo atq; ꝑ fide xpi
se totum exhibeat qui se
totum ꝑ nobis prestitit et
in ea re que omniū est. omn̄
assensus omnium presidia
asserantur / nil em̄ turpi
nilq; infidelius atq; impi-
us si a filijs matri presi-
dia denegantur. //

¶ Ceterum btissime atq; de-
mentissime pr̄ si tuis pijs-
simis sūmoq; deo mro acep-
tis desideriis desideras fa-
cere satis eam ipa ꝑ btam
quidem admonitione apli
co tuo animo digere quā
dudum xpiano ꝓplo non
nisi spū sco ditante de-
mnistis ¶ Iam inquis infi-
deliū cruis xpi ꝓhdor
hostium ꝑthdolor gladio
seuit nobis lasciuientibo
et ad cē festinant tpora
¶ Set fideles ꝓnapes ea arm̄

que in hostes fidei uertere
uiste deberent in uestig cõ
xpianos atq; infeliciter
conuertut. ¶ Hec alibi s tua
que ipa diuina uerba. S.
tuam mone uidentur ut
pmo applo xpiano intesti-
nas guerras deuitem. si
contra theucros pficẽ op-
tas sidq; si pter missum
fuerit non ualiter pugna-
bimus nec igne necessum
extinguemus. sed carbo-
nes congerimus ad capita
mra ¶ Quid em aliud e
ad capita mra carbones co-
gerere q̃ fnapes catho-
licos qui ppli xpiam sub
te maximo omiu capite
q̃dam capita existunt
domestico dissidio medio
infeliciter consumi ¶ O
humana mete facinorib
nris obcecatam. o ignia
simstris passiombus te-
nebratam. videmus cõ
mcedium. set certam
amus domus existat.
¶ Et qd impudcaus dr
certamus q̃ pmo aḡm
adiaet ¶ cer ming oiuz
naufragum et nõ de sa-
lute. sed ut ethnicus ille
dicebat aut pocius mi-
debat sup gubernacõe
contendimus ¶ Aufferũt
a nobis que iuste possid-
imus. neq; in nobis ava-
ricia cessat / sup regnis
/ sup dominis / sup honori-
bus mercedem debellamus
/ ut ea facilius hostibus
tradamus / et forte con-
gregare festinamus ea
ipa que pcas nris axpi
hostibus octupet / qz nos
ulla p xpi nomine mimi-
me erogamus ¶ hostes mi

barbari demq; ipi sectaz
atq; supstitionē suam ne
dum fortunis bonisq; ci-
bus preferunt sed etiā
vite apud nos xpianos
qui trena despicē p noīe
ihu contumelias pati ui-
demur pferturipe cōse
q̄ndarum fortunarum
ordr fidei defensiom
ꝓponderat mtes hui odiū
honori diuino simul z
mō ¶ quippe infelicatez
precigimus ab hostibz
comuniter pdi q; mīt nos
ornor diam seruazi. lubē-
ter ab hostibus patimur
ut ī mōs seuiamus.
¶ Nec aduertimus q; hostes
fidei migemis aterrimi
atq; pacuti sunt et iam
nō modo latenti sed mag-
nifesto bello cōtē gētez
mām flagrant. ¶ Nec atte-
dimus q; ī mām cuersi-
onem federantur atq; iū-
guntur ¶ Nam et turcor
pnceps ut in nos expedi-
cius seuiat soldano atq;
magno tartaro amoris
federe coniūctus ē ¶ Tum-
ci demq;. barbarie fes.
. belamarini. maruecos
et tingitane reges inos
vnti sunt. dū nos illoz
medio constituti sumus
et q; nedū verecundie sed
et piculo ē tūc maxime
nos dissidemus cū hostes
mri cōtra nos vniuntur
¶ nobis itaq; atq; huic
mē misere etati. ¶ Iom?
vereamdiq; dicē visq; ē.
ut qui patrem predicatā
a xpo nō seruamq; pace
saltē discamq; ab ethnicis

Bone deus ubi est nr. ad im-
mortalem deum amor/ubi
illa deuocio/illa fides/ubi
illa ad patam pietas/ubi
ad rem publicam dilectio
p qua nos tpos deuouim⁹
¶ Set certe illud augustius
pro hor mo infelia tpore
verissimum e qz rem pu
blicam solo uerbo retinem⁹
rem vero ipam iam dud
amisimus ¶ Fac igr. bea
tissime pr ut hec ipa q mis
demeritis no meremur-
tua virtute. tua fide. tuis
laboribus atq; amm. cos-
tancia recuperemus/sdq; fa
ale ages. si opportunis re-
mediis demu acerrima po
testatis tue censura. tu pr
int filios tuos pnapes. vide
licet dissidentes. pacem co
ponas sine qua bellum. ver-
te ceri no potest/ Nam
illor pax et cordia hos
tium mox certa victoria
est ¶ Set et apostolo teste
actor paas non nisi tpre
paas colli potest/ Dalx
s. tua naturam ignata
paa et ad fecdaliadas
amicicias vim qndaz
mirificam atq; virtute
credibilem/ tdq; si egre
ris faale hostes xpi sup
abis/ Ilam ut in de exa
dio orbis mgt augusti
frusta cont exteros di
micamus si intra nostra
mema dissidemus. Effice
gr. cum ppha. tu pharz
iudex ut gladij mi uer
tantur in vomeres. set
cont exteros ligones mi
vertantur in lanceas
Set z si inimico humani
generis instigante aut
rabida cotidiauz dissessio

id efficē nō vales nō desit
cafft̄ animi tui magnitu
do incepto opi⁹ nec te cōt⁹
bent tempestatū p̄celle nō
a domestiaꝯ impedimenta
congesta vemat i metem
tue. S. quoniā rem publi
cam xp̄ianam dicꝯ catiaz
q̄si ḡdam vetustam et pu
trecentem nauē regēdaz
hoc tp̄re diuina et cal
ta dispēsatione susceptisti
quaz certe nō nisi per
medios fragorum anfractꝰ
p̄ more eius ad portū de
ducere valebis ¶ Sed mi
ca omnia illud cogita qm
numq̄ gl̄ia sine certamine
ne acquiritur. et vt vn⁹
ex sapientibus ait. nuq̄
piculum sine pic̄lo vinc⁹
¶ Quid enim timebit que
ora timet. quomodo ab
hominibus subuertes
qui hominibus quippe et
angelis impas ¶ Quom⁹
aduersum te mſiocles vale
bunt contra quem vali
diores hostes .i. malign
spūs ipe quoꝯ porte inse
ri minime prevalebunt.
¶ In quo uerbo pulore Crisos
tomus .S. tue. dicē videt
¶ Confortare mꝯ qui i alta
ꝯ fluctuanti tabula sedes
qz aduersus eam porte
inferi nō p̄valebit. nec di
xit nō appiquabit. ¶ Appiḡbit
enim atqz evacuabit sed nō
p̄valebit. qz impugnabit⁹
sed vinci nō potest ¶ Tem
pestatem suscipiet set non
demergetur ¶ iacula in ea
mittentur set nō p̄forabunt
¶ Age igr beatissime pr.
ca q̄ incepisti. accelera que
intendis. etenī tua fidei
constantia ac opis p̄seuerā

cuncta ꝓficeꝫ ita ut ab eo
cuiꝰ vices gerís illud ꝑ-
phetiam tibi vm̄ dictū
cē gaudeaꝫ. Substola ante
mquit ꝑphā sup altissimo
terre. Nam apud ḡḡōm̄
sup altissimo tēre potesta
tiꝫ. recte ille substollituꝫ
et sublenatur. qui ꝑ ipssa
alta et gloriosa sublimi-
tate q̄a in terris possidꝫ
talia pro viribus agit
ut et celestia meruisse
ambetur ad eius laude
et gl̄iam qui ē bñdict⁹
in scula sculoꝝ Amē

Sermo habitus coram sanctis-
simo patre dño pio. y. pōti-
fice maxīo in die penthecostes
per Reuerendum p̄em. Bo
dericum epm̄ Ouetēn hispa
num.

Apud aīm
quos sapiētes
beatissime ac
clementissime pr illud sē
per maxmū fuit quotiaꝫ
ingenia ip̄a humana
q̄libet aut doctrina aut
vuaritate ꝓfulgeant in
finita nequaq̄ in suo ge-
nere cōprehendere quouis-
modo valent. Idq; et apd
mathematicos ꝓspicuuꝫ
ē. Quis enim ut euclidē
uoluit lineam nisi trinꝫ
terminatam punctis rec-
te' considerat. Verum hu-
manam ip̄am imbecilli-
tatem nō nūq̄ quadam
alacriꝰ numinis ꝑpmquis-
tate uuuari nō ignotum
est. Si quid apud pla
tonem humanū intellec-
tum pez sensibile' pnꝫ
augi didicimus. quare
plurada aristo. in ca re

emanauit ſẽtenaa qz p
nobilꝭ obiecti conſpectuz
intellectus humanꝰ ab
ipꝭ ignoriae tenebꝛis in
ſerenam illuſtraaonẽ trãſ-
mutatuz ¶ Hec apd Salo-
monẽ id ignotum fuit.
qui enim mq̃ altiſſimo
appmãſt acupiet de doct̃
na eius. Et alibi apud
vnũ ex pphis vidi et
ſamata eſt amma mea
¶ Sed et moyſes pphaꝝ
vates maximus q̃mq̃ ex
conſoraõ ſermonꝭ dei fa-
ae cornutus tamẽ ut ayt
intellectu aaciorꝰ euaſit
¶ Ea igr de re btiſſime p̃
mepcias eozũ nõ poſſum
nõ maxime mirari quoꝰ
dum .S. tuaz aloqui op-
portet turbaaoꝭ vesti-
gmem ſentire ſe fingut
ſed et dicendi vim ſeſe
amiſiſſe contestantuz
Et cum daniele clamat
diſolutꝰ ee compages tuas
michiq̃ aplũt in eis viriꝫ
remanſiſſe. quoꝝ mepa
as nõ poſſuz non maxime
mirari. quem enim ozo
diuinꝭ umq̃ confundit
aſpectuꝭ quem poaꝰ nõ lux
trat atq; puriſicat ¶ Nam
et daniel ipe di anglm
videns cum loqretur mq̃
mecum ꝯfortatus ſum
et conualuj ¶ Quod utiq;
bti me pz. hodierna die i
me ipo ſenao et ſpecioz
Nam id ipm mpfectũ meu
qd̃ ſepe viderunt octli
tui. aſpectu tuo. illuſtraa-
one tua. pfeaſti michi.
¶ Que res agit ut mdiq̃
michil in tue mageſtatiꝭ
conſpectu aut cogitari
aut pnũaare poſſum.
¶ Hodierna p̃ſertim die mq̃
ſp̃s ſtuꝭ inter ceta catuſ-
matũ dona ligue faaidia

clarguntur. ¶Non ign meis viribus sed cuius dei spūs sancti uirtute qui dat uerbum euangelizantibus in virtute multa ea ipā q̄ inspirabit confidenter. p̄ strigā que ut finalius p̄tingamus illius p̄sidiū deuotissime imploremus in qua spūs sancti gracia tam habundanter infusa ē ut eius sactum habitaculum fieri mereretur. Illud sacrum oraculum offerentes p̄ qd gracie plenitudinē ab eo qui spū sancto suscepit. dicētes. ¶ AVE ℣ MARIA

Ceperūt loq̄ variis linguis. act. ij. et in epla p̄nti celebritate

¶Sacro sancta mat ecclia beatissime ac clementissime p̄ pietatem quandam mirificam ad fideles filios suos exuberāt ostendēs noua semp nobis festa multiplicat ut illic non desint repetita gaudia ubi cumulacius offeruntur. ¶Celebrauimus quid redempcionis nre congrua solempnia. hodierna uero die adopcionis nre gratulamur beneficia. ¶De excelenti igne atq̄ meffabili spūs sancti aduentu age celebritas ipa compellit. ¶Inqua re pro ingenii modulo putidem spūs dabit. pauca hodie ame diserentur. ¶Erit q̄ dicendi modus si vires sufficerent qm tanti loci magestas exq̄reret et qui ab antiq̄s sanctis ℣ scripturarum tractatoribus p̄dicator atq̄ fructuosior semp iudicatus est. ¶Hodierne p̄thodolor diebus penitus posterg̃atus. ℣ diuinor videlz

verboꝝ expoſitio accomodata ¶ Equid ut philoſophi ſentẽcia ẽ ſignificationes terminoꝝ ignorantiꝫ contingit fuale ꝓ palogisa qd maxime in ſacris liꝝ conſiderare libet ¶ Teſte eiz ggẽ. cum ſanctaz ſarpturaz uerba deſeruntuz ſenſſus ipe amittitur ¶ Profunda namqz miſteria ſb cute uerborum ſeppe abdita manẽt. quippe ne villeſcant. ne quaqꝫ ſme expoſitionꝫ lucubratione panduntur ¶ Congrue igr ut ſõ mquit. dubiꝫ ſenſſus ipi querutur. ut exerceãt et tumdez aperiuntur ut paſcant ¶ Exponedam igr ſacram huiꝰ diei aplicam laõm breuiſſeo. quam diuidaz quadrifarie putaui ¶ ꝓmo quidẽ aducty ſpus ſancti tempus deſignatur ¶ Sab locuꝫ ¶ Terzo modus ¶ qzto eiuſdem aduentus effectꝰ breuiſſime perſtringent

¶ Dum complerentur dies pentecoſtes. ¶ Conuenientiſſime quid poſtqꝫ complerentur dies qnqginta. ſpꝰ ſanctus mitendus erat. Illa ut mqt btiſſimuꝰ leo ꝑp Velut ſub lege timoris dñi remiſſio dabatuz in iubileo quinqgeno. ſic ſub lege gre et amoris qnqgeſſimo die ꝑ ſpus ſancti miſterium efficaciuz nob indulgẽcia miniſtratuz ¶ Si quidem ſpuꝫ ſancti gra ad remiſſionem pcoꝝ aplis hodie infuſa ẽ. dicente illis ſaluatore ¶ Accipite ſpm ſanctum. quorum pcta remiſeritis remittũt eis ¶ Nam ut augẽ mqt in hoc ſpuali iubileo lõge cezaus rei ſoluuntur, lõge

liberalius debita remittit
Longe dulcius exules patrie
reddunturus et patores ser-
ui effecti et pcto venundati a iugo seruitutis pfidi
sancti gram habundancius
liberantur. Sed et die
solempni horaq; tercia aeree
te infunditur ut teste
Jon°. tanta virtus mysti-
me lateret plurimosq;
haberet contestes et va-
rietates ipe lingua ac
visibilia signa omem au-
ctoris materiam sub-
mouerent.

Post designatum tps
aduentus seqr et locus
Et erant omes pariter in
eodem loco. Omis mpe no
modo vndecim apli sed
et. lxx. et alii q plures
Nam ut luchas ayt in
actibus erat turba hoim
fere centum viginti.

Russi an ad sanctas mu-
lieres qmadmodum ad
aplos hodierna die spus
sanctus visibilr missus
sit: questio animu pul-
sat. Sed certe eas hodie
signo speciali spm sanctu
visibilr minime recepis-
se constat. Nec enim id
sacra ystoria comemorat
Adde quia ad visibilem
missionem ut sancti tra-
dunt doctores illud qp
maxime congruentissimu
videtur ut is ipe ad que
spus sc mittitur no mo-
do docendi predicandi sed
et coherendi habitudiem
aut facultatem obtineat
que omia mulieribus
eciam bis nedum alie-
na sed penitus interdic-
ta nouimus. Vnde apls
cod spu sto doctus. docte
mpe mulieri no pmitto
nec dominari in virum

sed discat in silencio obedire ¶ De beata siquidem virgine cuncta(cio) nulla fuit q̄ in ea spūs sc̄i gracia adeo ante supuenerat ut teste bernardo nedum plene sed reduda- tur in ea infussa est. inde- lo(cu)m tam minime esse tamus eam dē gloriosam virginem hac die simul cum apl̄is visibilē spm sc̄m recepisse. no(n) quid necessitudine nec offi- cio quia eius grā teste sancto doctore no(n) ordi- nabatur ad plantac(i)om ecc̄le p̄ modum doctrine aut administracionis sa- cramentor(u) sicut ap̄lis ¶ Seq̄r erant pariter apli et in eode(m) loco. no(n) tam materiali q̄ corde vno- q̄z teste bernardo quos vnire venebat no(n) dece- bat ee diuisos :—

¶ Explecto breui aduēto loco / Terao modo ve- menti⁹ spūs deli⁹natus Et factus ē repente de ce- lo sonus tam⁹ spūs uche- metis / Repente m⁹ ve- nit q̄z nesat tarda moli- mina spūs sancti gracia sed et repente venit non q̄dē p̄ successiuas tpor⁹ mozulas ¶ Nam iuxta doc- trinam phi id modo recep- te fieri dr̄ q̄ in tpre imp- atibili agr ¶ Ds q̄ idē spūs sc̄i solus repente o- pat⁹ nulla indigens suc- cessione tpor⁹ / nullo mo- tu / nulla demū transmu- tacione / ipe enim so- lus dixit et facta sunt ¶ Demum facte est de celo sonus / Venit igr cū sono qd̄ p̄rie aut pr̄ma pan- tis aut impantis ē signū in qua re se regem- seq̄

dñm orbis apte monstrau-
¶ Set et iuxta aliu sensuz
recte cum sono uenit quia
iux̄ gr̄ sonos venebat
dcere celestis armonie ut
sonantem loquelā lingua
de ore aplōz gens suscipet
¶ Idq; secutum est dum in
omē terram exiuit sonꝰ
eoz ¶ Demq; sonus ipe vi
sibilis ombus visus est.
mq; emm vehemētis spūs
videlicet plurimū resonatis
¶ Ea tamen somtus vehemē
cia ut contemplatiui uolē
diuerso quodāmodo senti
ta est ¶ credentes emm dis
apulos nō modo nō pterriu
sed meffabili gaudio pfud
¶ Non credentes vero more
dibili pauore concussit
ut esset potissimū signū
spūs stī obstinatis terri
bilem / fidelibus vero conso
latorem fore quia pactuz
est // Et Repleuit totam
domū ubi erant sedentes
Partem si quidem dmꝰ
ar cūsarptiue replere pot
humana creatura / sed to
tam replere domū ad il
lum ptinet spūs qui ut
scriptura cōmemorat. re
plet orbem terrarum et
quem celi celorum capere
nō possunt / et aum ꝑphā
celum et tram mplet //
Et seqz ubi erant sedentes
sedentes mq̄. i. manentes
et cōtemplantes. orabāt
eiz discipuli cum spūs stꝰ
venit ¶ Nam ut luchas tes
tatuz erant pseuerantes i
orone ¶ Sed et alaoi sessu
erant sedentes discipuli i
humilitate deo recte illiꝰ
spūs stꝰ mfunditur aug
ꝑtium e domū sedenau
. i. corda humilium replē
¶ Quippe qui p ꝑphām
clamat ad quem aspiaā
aut sup quem requieset
spūs meus nisi sup humi
lem ¶ Equia supbos do
mus et elatoriz videz

corda replere spūs sc̄s me-
rito dignatur quia liz
m altis habitet humilles
tam̄ m terra respiat ¶ Et
seqr Et apparuerunt illis
disptite lingue tam̄q̄ ignis
¶ Libet igr considerare spm
stm diuersis tpōribus bi-
nario modo missum ¶ Primo
quidem m columbe specie
sup dnō baptizato ¶ Secūdo
hodierna die aplis m spē
igneis vtrumq; tamē cōue
nientissime ¶ Columba si
quid animal fraudans sz
et simply et astuta exīs
existit ¶ quare sub colūbe
specie apparuit ut eius m
mitemur naturam · q̄s
saluator ipe āmonet ut
simplices efficiamur sic̄
columbe ¶ Nam ut mōt
ambrosius simpliciū-
corda spūs sc̄s replet · du
plices fugit · qr scriptū
ē spūs sc̄s effugiet fictū
¶ Et alibi de hominū mōre
dienti duabus viis ¶ Set
et m specie columbe spūs
sanctus apparuit ut vni
tatem eccl̄e designaret
¶ Una ē enim columba m
canticis a sponso desiderata
¶ Una ē nauicula sub uno
pastore petro sup quam
xpūs ascendit ¶ Una de-
mqz petra petri sup q̄m
voce dn̄i fundata ē eccl̄a
¶ Quippe colūbina simpli-
citate quiescens et tocius
fraudis simulacionem de-
testans ¶ Hinc pulcre de
ea p̄ sapientem scribitur
serpentis ingr̄ vestigia no
repuntur m petra ¶ In
petra igr̄ pet̄ sancta vi-
licet aplica sed̄ serpētis
vestigia no repuntur · qa
serpentina astuacia et de-
lute fraudis uestigia plu-
rimū aliena sunt abeq̄
colūbina simplicitate ·

Primo aum mat omniz
sit fidelium corda filioz
et simplicitate et veritate fouet. Et aum veritatis plurimu sit amica
simplicitas ca de re aum
ambulet simplr nate
est ambulet confidet
Secuo quid in lingue
igneis hodie spūs scī
apparuit ut p visibile
signu exterius significaret
invisibilis spūs sancti
gracia inflamantis interius p quam feruidi
essent in amore dei. Vn
ut inqt Sōmmo ignem
corporalem hodie discipulorum sensserunt corpō
sed igne invisibili plenus docta sunt corda Et Rabanus Et disputate lingue
tamq̄ ignis apparuerit
. quia ut inqt Gregoi.
ones quos spūs scī replet
non solum ardentes sed
et diserte loquentes facit
Facunde si quidem atq̄
ornate loqui apostoli.
nec arte neq̄ exercitacōe
nouerant. Vt enim Tullianus voluit sermonem hominibus solum
parens natura dedit. rudem quid atq̄ inultū
quo aut conferens aut
nociuū exprime modo ualeamus. ꝑsuadendi tamen
vim atq̄ virtutem con
ceptus demq̄ ipōs audienaum mentibus impmendi nequaq̄ natā
lazticita ē. Arte em et exercitacōe ea comparazi/oportere neqte est. Ea de re
studia ipa q̄ acetezus labore et tpre acquisita vidēmus aplis hodie repete
spūs sanctus infudit.

quo fit ut eodem mometo
nature simul et actis de-
ffectus spūs sancti plem-
tudo habundantissime
supleret. Itaq; ut eua-
gelica testatur ystoria.
dedit eis os et sapiam
cui nō possent resistere
aduersarij sui. Loquū
si quidē erant adiussus
mūdi sapientes et diser-
tissimos oratores quare
congruū erat ut p̄mo os
illis daret. eloqniam.
videlicet qua limatius atq;
politius ceteris loqrentur
demum vero sapiam
dedit. Pulcra certe co-
mixtio eloqnia cū sapie-
ia. Sapienia si quidē
sine eloqnia parum cō-
ferre videtur. Vnde scrip-
tura ait. sapienia absco-
dita et thesaurus invisus
que vtilitas in vtroq;.
quasi sapiam sine elo
qnia inutilem fore apte
monstraret. Quod utiq;
Romanus actor negauit
minime. Me inq; dix
cogitantem racio ipa in
hanc traxit sentiam.
ut extime sapiam sine
eloqnia parū auctoritati
pdee. Sed et augē cū de
doctrina xp̄iana ageret
Oportet inq; ecclīasticū
eloqntem fore. Suadet
enim no solum docere
ut instruat sed eam.
flectere ut vincat. que
oma inq; a sanctis trac-
tatoribus p̄ ornatissi-
mas locationes disserta
sunt ut in uerbis pauli
repire libet cuius sapi-
enia eloqniam no res-
puebat. Vnde spūs
sancti hodierna die per
vnū ex pphis btissimo
petro aplorū p̄napi di-
cere visus est. Ecce inq;

dedi hodie uerba mea in ore
tuo et constituate sup gēs
et regna ¶ Primo quid
diserram et edificiam tri-
buit ¶ Deinde sup gētes
et regna facile presidere
am elargitur. ut liqdo
significaret eloqnae vim ad
bene recte qz prima pāduz
necessarium q̄ maxie
censseri ¶ Recte igr spūs
sanctus hodierna die
bto petro aplōz pncipi
ac ceteris aplis diserras
lingnas demd caritatis
ardorem ignitas mirabi-
li misterio infudit ¶ hic
deuote cantat stā mat
ecclia · Ignis ultrante
lumine lingnis fugam
detullit uerbis ut cent
pfim et caritate feruidi
¶ Demqz cōuenientissi-
ma alia ex causam lin-
gue figura hodie spūs
sancti appauit ¶ Lin-
gua si quide eius gene-
ris membrū est ut difficul-
tez admodū regi ualeat
¶ Vnde in canonica ayt
Jacobus · omis natura
bestiaz̄ sed et uolucrum
et serpētū domatur ab
humana natura lingua
aut suam nullus hoiz
domare potest ¶ Vbi igr
difficultas est ubi cōflic-
tus ibi supna graca p-
nāia videtur ¶ Me-
rito utaqz spūs sancti flu-
de atqz nō facilez dma-
bilis lingue humane
periculum preuidens caz
preceteris membris sua
volut graca dirigere
¶ Nam licet iuxta sapi-
entem in manu altissi-
mi sumus nos et sermōz

nri singularius tamen
eius solius est linguam
hominis gubernare Ve-
rum quia si lingua be-
ne regit utilis plurimu
est Ideo congruu eaam
fuit spm stm habere
auctorem :-

Vidimus breui missio-
nis modu quarto supe
effectu senaimus seqz
igr. Repleti sunt omes
spu sto / omes mgz repleti
sunt quia plenu no
recapit augmetu / sed
omes repleuit generaliter
no aliquos q si quid re-
pletio effectiue sumedae
ut auctis spus sti dns
repleti ee intelligantur
Et cepezut loqui Cepe
runt ergo loqui postq
repleti sunt spu sto qz
teste bernardo spus stus
otiosus ee nesciit. opat
magna si adest Ruisq
post spm stm susceptum
cepezut loqui ante enim
trepidabat humana caro
set neqz in publicu pdire
audebant Clyt enim eua-
geliista johes q cu esset
sexto die illa vna sabbatoz
fores erant clause ubi
erant discipuli congrega-
ti ppt metum iudeozum
Recepto tam spus sancti
dono qd fozis emittit ti-
morem constantissimis
animis omi terrore subla-
to uerbum di cum fidu
cia predicare cepezunt
Fuit certe in eis hodiern
die mutacio dextre excel-
si Idqz in petro aplo
pnape contemplari libet
Nam que paulo ante hu
sacdotis anala expauit
hat die primus omnium
libertate ut ita dicam.

liberiorꝫ intrepide ūbum
dñi ꝑdicabat ſed neq̄q̄
mirum videtur ſi petrꝰ
cunctos aplos habūdā
more gratia antecessit q̄
cunctos eminentiozi po
testate feruentioriq̄ a
more precessit Amoz
enim ut mḡt btūſſimꝰ
Leo papa gratiam ſeq̄
Ruſſꝰ. variis linguis
loq̄bantur quia ut ayt
aplis vnum ydioma p
nūciantibus vnuſquiſq̄
ſuam linguam intelli
gebat q̄ dr. recte ſpūs ſc̄ꝰ
aduenientē cepezunt
loqui variis linguis
quod fuit uerbum. et
hoc de quarto.

Poſtremo. btūſſime
pr̄ cum ſpūs ſc̄i
nexus ſit pr̄is et filij
auctorq̄ ipe vnitatis et
paas qui teſte apl̄o non
niſi tp̄ore paas colli pōt
ſupē ut cum ſūmope
rogare compellamur q̄
ad pacem ſunt mē hūl̄z
cuitatis terrene. Ner
arbitreris btūſſime pr̄
miſterio carere petro ce
teriſq̄ aplis poſt ſpm
ſanctum receptum illuc
pacem ipam pro ultimo
eulogio hereditarioq̄
legitio tantope reliq̄ſſe
dicente hodie Saluato
re pacem meā do uob
pacem relinquo uobis
Equid mouao q̄dam
ad eius vicariuum mi
niſtrꝰ petriq̄ pro tp̄ore
ſuccessorem ut illuc poſt
ſpūs ſc̄i recepta miſterii
aplatus videluet aſſūp
ta carismata pace ipaz
ſpli xp̄iam q̄ſi pro quo
dā fine ſūmope q̄rere
debeat que oīa b. tua

simo cum studio ad omis
catholicos primapes fre-
quentissimus momaombus
effeasti usqz adeo vt ad
illos nō msi diuinitus
inspiratus preclare dixe-
ris ¶ Iam mquis infidelium
crucis xpi hostium gla-
dius seuit xpianis prin-
cipibus dissidentibus et
adesse festinant tpora.
¶ Et iterum ca arma q̄
in hostes fidei iuste debe-
rent mteresse infeliciter
conuertunt ¶ Sed pthdo-
lor audire negligunt
pij patris monita quos
forte seui hostis gladi⁹
expectat ¶ Idcirco igr bti-
ssime pr respiciunt ocli
xpiani pplī ¶ Iter emm
mistezio vacat q̄ nymo
conuenientissima ratiōe
pietatis nomen tibi diui-
na puidencia tribuit

¶ Decebat emm ut sūmus
xpianoz pr illius pieta-
tis singulare sortiretur
nomē. cuius effectu xpiana
respublica q̄ maxime in-
digere videtur ¶ Pius igr
recte appellandus erat qui
pietatis et amoris viscē-
ra parenti ymo pereunti
patrie demonstraret ¶ Fac
igr beatissime pr ut hec
ipa q̄ mris demeritis pa-
meremur tua virtute
/tua fide/tuis laboribz
assequamur ¶ Idq; finale
ages si attentissima potes-
tatis tue censura. qua
nedum homines sed an-
gelos iudicare vales ¶ Tu
pater mtez filios/tu orbi
monarcha mtez pumā-
arum dissidentes prinapes
ad pacem compellas ¶ Ha-
bet. S. tua naturam tām
q̄ maxime ignatam paci.
¶ Habet et ad recōciliadas

amicicias vim q̄ndam
atq; vir tutem mor dibi-
lem ¶ Qq; si attigeris ne-
dum deletaberis m multi-
tudme paas q̄ymo ut
cum ꝑplia loquaz ¶ tunc
gladij mi vertentur i
vomeres et aste' in ligo-
nes ¶ Sed et tunc ea so-
la armata pace' hostes
xpi superabis ¶ Nam ut
m de evadio urbis inqt
Augustinus fruſtra
contra exteros dimicam
si intra mā mēa diſſi-
demus ¶ ut tandem te
rectore' te duce pacem
tecum et gliam conse-
qui meream̄ et nam-
A. AV M. AM E. AM N.

